

Bogdan Tomas

Rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordning

Masteroppgave i Barnevern
Veileder: Marianne Garvik

Mars 2023

Forord

Jeg vil gjerne uttrykke min dypeste takknemlighet for støtten og oppmuntringen jeg har fått i løpet av arbeidet med denne masteroppgaven. Takk til alle informanter som tok seg tid til å delta i intervjuene mine. En stor takk til min veileder for uvurderlige råd. Jeg vil også takke familien og kollegaer på jobb for deres ubetingede støtte.

Sammendrag

Denne masteroppgaven har som formål å undersøke hvordan ansatte i Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) opplever rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordningen.

Minoritetsfosterbarn har i gjennomsnitt større behov for fosterhjem enn majoritetsbarn. De har behov for et fosterhjem som kan tilby kontinuitet i oppdragelsen, og som kan ta hensyn til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn.

Erfaringer til seks ansatte i Bufetat ble samlet inn gjennom semistrukturerte intervjuer, og dataene ble analysert ved hjelp av tematisk analyse. Etter en gjennomgang av dataene og relevant forskning, kom følgende funn fram.

Ansatte i Bufetat legger ned store ressurser i rekruttering av minoriteter, men resultatene samsvarer ikke med innsatsen.

Kravene for å bli fosterforeldre er høye, og innvandrere oppfyller ofte ikke disse kravene.

Kravene om godt norsk språk og bolig er spesielt vanskeligste å oppfylle.

Det er ingen faglig enighet om hvorvidt det er viktig at minoritetsbarn plasseres i et fosterhjem med samme etniske bakgrunn. Mange ser på plassering i et norsk fosterhjem som fordelaktig. Integreringstiltak som styrker minoriteters deltakelse i fosterhjemsordningen når kun en mindre del av innvandrerbefolkningen. Mangelen på tilgang til minoritetsfosterhjem svekker muligheten for barnets og foreldrenes medvirkning i kontakt med barnevern.

Oppgavens konklusjon er at Bufetat har høy innsats når det kommer til rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordningen. De ansatte i Bufetat er faglig overbevist om at denne innsatsen er nødvendig, men resten av samfunnet følger ikke nødvendigvis opp. Dette vises gjennom manglende fordeling av ressurser som er ment til integrering, og lav anerkjennelse av innvandrere som viktige bidragsytere i fosterhjemsordningen.

Nøkkelord: fosterhjem, minoritet, rekruttering, anerkjennelse, fordeling

Abstract

This master's thesis aims to investigate how employees at the Office for Children, Youth and Family Affairs in Norway (Bufetat) experience the recruitment of ethnic minorities to the foster care system.

Foster children with an ethnic minority background have, on average, higher needs for foster homes than majority children. They need a foster home that can offer them continuity in upbringing and can take care of the child's ethnic, religious, cultural, and linguistic background.

Experiences of six Bufetat employees have been collected through semi-structured interviews, and data has been analyzed by using thematic analysis. After reviewing the data and relevant research, the following findings have emerged:

Bufetat employees invest significant resources in recruiting minorities, but the results do not correspond to the effort.

The requirements for becoming foster parents are high, and immigrants usually do not meet them.

Requirements for good Norwegian language skills and housing are the most difficult to fulfill.

There is no professional agreement on whether it is important for minority children to be placed in a minority foster home. Many ethnic minorities rather see placement in a Norwegian foster home as advantageous.

Integration measures that strengthen minority participation in the foster care system only reach a small part of the immigrant population.

Poor access to minority foster homes weakens opportunities for the child and parents' influence in contact with child welfare services.

The conclusion of the thesis is that Bufetat has a high recruitment effort, and Bufetat employees have a professional conviction that this effort is necessary. However, the rest of society does not follow them. This is evident by a lack of resources intended for integration and by a low recognition of immigrants as important contributors to the foster care system.

Keywords: foster home, minority, recruitment, recognition, redistribution

Innhold

Forord.....	II
Sammendrag.....	III
Abstract.....	IV
1 Innledning	4
1.1 Bakgrunn for valg av tematikk	5
1.1.1 Presentasjon av problemstillingen.....	7
1.1.2 Oppgavenes disposisjon.....	8
1.1.3 Avgrensing.....	8
2 Kontekst og relevant kunnskap.....	9
2.1 Lovverk: forankring av fosterhjemsordning i lov om barnevern	9
2.1.1 Innarbeiding av barnekonvensjoner i norsk lovverk.....	10
2.1.2 Utredning av den nye barnevernloven med virkning fra 01.01.2023.....	12
2.1.3 Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD)	13
2.2 Minoritetsbarn eller krysskulturelle barn?	14
2.3 Minoritetsbarn i majoritetsfosterhjem.....	15
2.4 Barnevern og minoriteter	19
2.5 Barnevernets holdninger om minoritetsfosterhjem.....	21
2.6 Integreringsstrategier	21
2.7 Integrasjonsprosess og sosialarbeid	24
2.8 Integreringstiltak og innvandrergupper	25
2.9 Norsk kunnskap hos forskjellige innvandrergupper	25
2.10 Utfordringer med rekruttering av minoriteter til fosterhjem.....	27
2.11 Integreringsbarometer.....	28
3 Teoretiske perspektiver	30
3.1 Anerkjennelsesteori	30
3.1.1 Kjærlighet	30
3.1.2 Rett til å bli anerkjent som innehaver av rettigheter.....	31
3.1.3 Verdsetting og solidaritet	31
3.2 Nancy Frasers kritikk av anerkjennelsesteorien	32
4 Metode.....	34

4.1	Vitenskapsteoretisk ståsted og kvalitativ metode	34
4.1.1	Sosialkonstruktivismen	34
4.1.2	Hermeneutikk	35
4.1.3	Egen posisjon	35
4.2	Forskningsmetode.....	36
4.2.1	Temaanalyse	36
4.2.2	Kvalitativt intervju og intervjuguide	37
4.2.3	Valg av informanter	38
4.2.4	Rekruttering	38
4.2.5	Datainnsamling	39
4.2.6	Transkribering og konfidensialitet	39
4.3	Analyse av intervjuer	39
4.4	Etiske refleksjoner.....	40
4.5	Reliabilitet, validitet og overførbarhet	40
5	Funn og analyse	42
5.1	Behov for minoriteter i fosterhjemsordning.....	42
5.1.1	Faglig oppfatning av behov for minoriteter i fosterhjemsordning	43
5.1.2	Definering av behov for minoritetsfosterhjem gjennom lovverk	46
5.1.3	Hvordan ansatte i Bufetat møter minoritetsfosterforeldre.....	49
5.2	Faktorer som reduserer behov for minoriteter i fosterhjemsordning	51
5.2.1	Barnevern og bestilling av minoritetsfosterhjem	52
5.2.2	Medvirkning ved valg av fosterhjem.....	56
5.2.3	Etnisk norsk fosterhjem som erstatning for minoritetsfosterhjem	61
5.3	Kvalifiseringskrav til minoriteter i fosterhjemsordningen	63
5.3.1	Like krav til alle.....	64
5.3.2	Krav om godt nok språk	67
5.4	Utfordringer med rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordning	70
5.4.1	Generelle utfordringer	70
5.4.2	Barnevern og rekruttering	73
5.4.3	«Smale» familier	76
6	Avslutning	78
6.1	Oppsummering av funn	78
6.2	Drøfting av funn	80

6.3	Styrker og begrensinger av studien	82
6.4	Forslag til videre forskning.....	82
7	Referanse	84
	Vedlegg	89

1 Innledning

Fosterhjem er et viktig barnevernstiltak for barn som, av ulike årsaker, ikke kan bo hjemme. Rekruttering av flere fosterhjem er et av målene i Regjeringens fosterhjemsstrategi for 2021-2025. Ventetid for å få tildelt en fosterhjems plass skal ned. Oppfølging og opplæring av fosterhjem skal også styrkes, og rammevilkårene til fosterfamiliene skal være mer forutsigbare. En lovforandring fra 2018 ga kommunene større ansvar for rekruttering av fosterhjem i barnets familie eller nære nettverk. Likevel er det fortsatt stort behov for rekruttering av ulike typer av fosterhjem gjennom Bufetat (Barne- og familiedepartementet, 2021, p. 4).

Det å finne et fosterhjem for barn med innvandrerbakgrunn er spesielt utfordrende da et fosterhjem skal, blant annet, være i stand til å ivareta barnas etniske, språklige, kulturelle og religiøse tilknytning. For å få rekruttert flere slike fosterhjem, ofte kalt krysskulturelle fosterhjem, eller minoritetsfosterhjem, skal det gjennomføres nasjonale kampanjer. Det skal også, blant annet, styrkes samarbeid med tros- og livssynsorganisasjoner (Barne- og familiedepartementet, 2021, p. 7)

Det mest brukte barnevernstiltaket for barn med innvandrerbakgrunn, som ikke kan bo hjemme, er plassering i fosterhjem. Særlig barn fra Afghanistan, Syria, Eritrea, Etiopia og Somalia er overrepresentert når det gjelder slik plassering. Sammensettingen av fosterhjemmene som blir rekruttert gjenspeiler ikke behovet med tanke på etnisitet, språk og religion da det viser seg at det er vanskelig å rekruttere minoriteter til fosterhjemsomsorgen (Bufdir, 2017).

Denne oppgaven ser på hvordan ansatte i Bufetat opplever prosessen av rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordningen. Gjennom intervjuer var de bedt om å fortelle om sine utfordringer, om positive og mindre positive erfaringer, og om hva som potensielt kan gjøres bedre.

Intervjuene var gjennomført i det andre halvåret av 2022. Det var rett før innføringen av en ny barnevernslov som trådte i kraft 01. januar 2023.

1.1 Bakgrunn for valg av tematikk

Den vanlige definisjonen av integrering, ifølge det Store norske leksikon er «innlemmelsen av innvandrere i majoritetssamfunn» (Brochmann, 2022). Denne oppgaven undersøker hvordan ansatte i Bufetat opplever rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordningen. Basert på deres opplevelser prøver denne oppgaven å finne ut hvordan innvandrere kan innlemmes som aktive bidragsyttere i fosterhjemsomsorgen.

Fosterforeldrerollen tildeles til de som melder seg til fosterhjemsordningen, blir opplært og anbefalt av Bufetaten, og godkjent av barnevernet. Kriteriene for tildelingen av denne rollen er strenge, noe som drøftes senere i oppgaven (Bufdir, 2022b).

Nødvendigheten av minoriteter i fosterhjemsordningen er definert av lovverket. Loven sier at ved plassering av et barn i et fosterhjem skal det tas hensyn til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn (Barnevernsloven, 1992). Det vil si at barn med minoritetsbakgrunn bør plasseres i et minoritetsfosterhjem. Det høres ut som en enkel oppgave, men i realiteten er oppgaven komplisert. Statistikken om fosterhjem viser en del av det komplekse bildet.

I følge Bufdir bor om lag 8300 barn i fosterhjem. Rundt 2600 bor i fosterhjem som hører til deres familienettverk eller nærnettverk, mens resten bor i fosterhjem der de ikke har eksisterende tilknytning. Med andre ord, nesten 1 av 100 barn i Norge bor i fosterhjem (Bufdir, 2022a).

Antallet barn i fosterhjem fordelt etter innvandrer- og ikke innvandrerbakgrunn ser slik ut for år - 2021 (Bufdir, 2022a).

- 3 580 barn uten innvandrerbakgrunn (4,8 av 1000)
- 570 barn som kom til Norge som innvandrere (8 av 1000)
- 845 barn som er norskfødte med innvandrerforeldre (5,7 av 1000)
- 710 barn som er norskfødte med en utenlandskfødt foreldre (5,2 av 1000)

Overrepresentasjon av innvandrerbarn i fosterhjem tilsier at det i større grad er behov for minoritetsfosterhjem enn etnisk norske fosterhjem.

Det vil si at vi ikke bare trenger å oppfordre innvandrere til å delta i fosterhjemsordningen på lik linje som etniske norske, men at vi også bør oppfordre dem til å delta i ordningen i større grad

enn gjennomsnittet. Tallene viser også at det største behovet, prosentvis, er hos nyankomne innvandrere (8 av 100).

De tallene kan gi oss inntrykk at «å være innvandrer», og spesielt «å være et barn født utenfor Norge», er viktige bakgrunnsfaktorer hos barna som har behov for fosterhjems plassering. En svensk studie, som hadde som formål å undersøke forskjell i risiko for å bli plassert utenfor hjemme for barna født i Sverige vs. barna født utenfor Sverige i aldersgruppene 7-12 og 13-17, viser at ikke-vestlige innvandrere har to til tre ganger høyere antall plasseringer utenfor hjemme enn barna født i Sverige (Vinnerljung mfl. 2008, referert i Skytte, 2019, p. 243). Når datagrunnlaget var justert mot fem sosioøkonomiske faktorer hos mødre til fosterhjemsbarn (utdanning på nivå grunnskole eller lavere, bosteds by eller landet, enslig forsørger, arbeidsløshet, og mottaker av trygd) var resultatet betydelig annerledes. Barna født i utlandet i aldersgruppe 7-12 hadde faktisk lavere risikoen for å bli plassert utenfor hjemme sammenlignet med barn født i Sverige. For barna født i utlandet i alderen 13-19 var risikoen moderat høyere, eller signifikant høyere, avhengig av verdensdel ungdommene var født i (Vinnerljung mfl. 2008, referert i Skytte, 2019, p. 244). Dette viser at sosioøkonomiske faktorer har en mye større betydning for behov for plassering i fosterhjem, enn faktor «å være innvandrer» (Skytte, 2019, p. 205).

I norsk forskningsrapport om barnevernstiltak i perioden 1993 til 2014 konkluderes at det ikke er stor forskjell i andel barn med omsorgsovertakelse som barnevernstiltak når det gjelder majoritets- og minoritetsbefolkning, men at selve bakgrunns årsaker er annerledes (R. C. Berg et al., 2020). Sosialøkonomisk status har mye større betydning for hyppighet for bruk av tiltaket hos majoritetsbefolkning, mens hos flyktninger og norskfødte innvandrerbarn har sivil status «enslig foreldre» større betydning enn selve sosialøkonomisk status (R. C. Berg et al., 2020, p. 52). Hos barn med en utenlandskfødt foreldre både sosialøkonomisk status og sivil status påvirker behov for omsorgstiltak like mye (ibid.).

Uansett hvilken årsak som påvirker behov for omsorgstiltak sier tallene at behov for minoritetsfosterhjem er stort. Samtidig er det viktig å merke seg at ved rekruttering av minoritetsfosterhjem er ikke en ulempe i seg selv dette at slike fosterhjem rekrutteres mellom innvandrerbefolkning, da markør «innvandrer» ikke har en stor betydning, sett fra vinkel om hvordan denne markøren påvirker behov for omsorgstiltak.

Tallene viser til at innvandrere bør forberedes på å være aktive, og gjerne over snittet aktive, deltakere i fosterhjemsordningen. Det er behov for dem, deres kompetanse og deres innsats, men det er vanskelig å vurdere da en detaljert statistikk om hvile nasjonaliteter det er behov for i fosterhjemsordningen eksisterer ikke. I rapporten om barn med minoritetsbakgrunn i fosterhjem utarbeidet av Proba samfunnsanalyse påpekes at det er behov for bedre statistikk når det gjelder minoriteter og fosterhjem, og at manglende statistikk står i veien for forskning på temaet (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 94).

Denne rapporten, «Barn med minoritetsbakgrunn i fosterhjem» fra 2017, utarbeidet av Proba samfunnsanalyse i samarbeid med Høyskolen i Oslo og Akerhus på oppdrag fra Bufdir er en av hoved forskningsdokumenter som denne oppgaven lener seg på. Videre i teksten omtales denne rapporten som Proba – rapport (2017).

Nyankomme innvandrere får et spesielt opplæringstilbud (introduksjonsprogram) som er forankret i integreringsloven. Gjennom introduksjonsprogrammet tilbys norskopplæring, samfunnskunnskap og kurs i foreldreveiledning til bestemte innvandrergupper, hovedsakelig til flyktninger og deres familiemedlemmer (Integreringsloven, 2020). Innvandrere fra EØS, det vil si den største innvandrerguppe i Norge får ikke tilbud forankret i integreringsloven.

1.1.1 Presentasjon av problemstillingen

Utgangspunktet for denne oppgaven var et åpent spørsmål:

«Hvordan opplever ansatte i Bufetat rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordningen?»

Selve oppgaven er bygget opp som en kvalitativ studie hvor semistrukturerte intervjuer var hovedverktøyet for innsamling av data. Gjennom intervjuer med seks ansatte i Bufetat, og fortløpende analyse av innsamlet data, har følgende forskingsspørsmål kommet frem som mest relevante:

- *Hva definerer behov for minoriteter i fosterhjemsordning?*
- *Hva kjennetegner rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordning?*
- *Hvordan rekruttering kan forstås i lys av adekvate teorier?*

1.1.2 Oppgavenes disposisjon

Etter det første innledende kapittel fortsetter oppgaven med kapitlet «Kontekst og tidligere forskning». Der belyses momenter som er viktige for forståelsen av valgt problemstilling, og for forståelsen av drøftingen som fremlegges på slutten av oppgaven. I det kapitlet oppsummeres også historisk utvikling av lovverket. Videre i kapitlet presenteres forskning som kan være aktuell for forståelse av problemstillingene og drøfting. I kapitlet «Teoretiske perspektiver» legges det frem teorier som gir rammer for tolking av funn og diskusjon. I det fjerde kapitlet kommer en beskrivelse av forskningsmetoder, og fortsetter med det siste kapitlet hvor funn analyseres og tas opp til drøfting.

1.1.3 Avgrensning

Ifølge Tjenestekatalogen for fosterhjem (Bufdir, 2021) har Bufetat ansvaret for å hjelpe kommuner med plassering av barn gjennom forskjellige løsninger. De hjelper med plassering i familie og nære nettverk, i spesialiserte fosterhjem, beredskapshjem og i ordinære fosterhjem. Oppgavenes første avgrensning er innsamlingen av Bufetat sin erfaring med rekruttering til ordinære fosterhjem. Erfaring med rekruttering til andre former for plassering av barn utenfor hjemmet er ikke tema for oppgaven.

Den andre avgrensningen er å sette søkelys på Bufetat sine erfaringer med rekruttering av innvandrere til fosterhjemsordningen. Det fokuseres ikke på Bufetat sine erfaringer med rekruttering av etnisk norske fosterhjem til minoritetsbarn. Avgrensningene var nødvendige for å holde oppgaven innenfor rammene av problemstillingen.

Oppgaven berører ikke fosterhjems plassering i barnets slekt eller nære nettverk.

Det er også slikt at denne oppgaven skrives i en overgangsfase hvor den gamle barnevernsloven erstattes med den nye, f.o.m. 01.01.2023. Dermed er de problemstillingene som oppgaven dreier seg om hovedsakelig gjeldene for situasjonen før innføringen av det nye lovverket.

2 Kontekst og relevant kunnskap

Dette kapitlet presenterer en del av den tilgjengelige kunnskapen som er relevant for forståelse av funn og drøfting av funn. Kapitlet er også viktig for å forstå konteksten for oppgaven.

Oppgaven har rekruttering av innvandrere til fosterhjemsomsorg i fokus, en ordning som er forankret i barnevernsloven. Derfor kommer presentasjonen av lovverket i begynnelsen av kapitlet.

Videre i kapitlet presenteres forskning som tar opp betydningen av kontinuitet i barns oppdragelse.

I intervjuer med informanter var manglende norskkunnskap og skepsis til barnevern ofte nevnt som en stopper for inkludering av innvandrere, og derfor var det viktig å se på forskning som belyser de utfordringene.

Nest sist i kapitlet ser vi på kjente utfordringer i rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordningen.

På slutten av kapitlet presenteres Integreringsbarometeret, en studie som viser befolkningens holdning til innvandring. Dette er inkludert for å få bedre forståelse av konteksten for oppgaven.

2.1 Lovverk: forankring av fosterhjemsordning i lov om barnevern

Med tanke på oppgavenes problemstilling er det mest relevant å se på utviklingen av lovverk som definerer fosterhjemsordningen, spesielt delene som kan tolkes som en oppfordring til rekruttering av minoritetsfosterhjem.

Her er ikke bare lovens ordlyd, men også forarbeidet og svarene fra høringsinstansene som fremmes som interessante. Dette er fordi disse, indirekte, viser samfunnets holdning til minoriteter og deres deltakelse i fosterhjemsordningen.

Fremstillingen av lovverket er også en forutsetning for forståelse av intervjuene med de ansatte i Bufetat.

2.1.1 Innarbeiding av barnekonvensjoner i norsk lovverk

I forbindelse med innarbeiding av barnekonvensjoner i norsk lovverk har Endringsloven fra 1. august 2003 tilføyet en ny setning i Barnevernlovenes §4-15, første ledd (Barnevernsloven, 1992):

“Det skal også tas tilbørlig hensyn til at det er ønskelig med kontinuitet i barnets oppdragelse, og til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn.”

Dette var en direkte oversetting av Barnekonvensjonens artikkel 20 nr. 3:

“When considering solutions, due regard shall be paid to the desirability of continuity in a child’s upbringing and to the child’s ethnic, religious, cultural and linguistic background.”

Artikkelen 20 i barnekonvensjon gjelder statens forpliktelser til å skaffe et barn som er “fratatt sitt familiemiljø” et godt omsorgstilbud. Artikkelens intensjon var allerede gjenspeilet i barnevernloven, og utdypet i retningslinjene til fosterhjem (Det Kongelige Justis- og politidepartement, 2003). Der var det instruert at ved valg av plasseringssted ved omsorgsovertakelse bør barnet plasseres i et miljø som tar hensyn til barnets egenart. Miljøet bør være slik at barnet videre kan utvikle sin egen identitet. Hvis et fosterhjem skal velges, må det fosterhjemmet også oppfylle de kravene som stilles til alle andre familier (ibid.). I høringsbrevet til endringsloven om innarbeiding av barnekonvensjoner i norsk lovverk var det forklart at daværende praksis ved plassering av barn utenfor hjemme allerede var i tråd med barnekonvensjonens artikkel 20 nr. 3. Likevel var det ment at en presisering i selve barnevernloven kom til å sikre at barnevernet i større grad tar hensyn til kravene fra artikkel 20 nr. 3.

De alle fleste høringsinstanser som har uttalt seg om lovendringsforslaget støttet forslaget. Unntaket var Barneombudet som argumenterte for at en slik presisering kan virke som en føring, og derfor kan oppfattes som et forhold som veier tyngre enn andre forhold. En slik presisering, mente Barneombudet, kan fjerne fokuset fra kravet til enkeltbarnets beste.

Det første forslaget om nevnt lovpresisering utelot ordet “tilbørlig”, noe som Aleneforeldreforening reagerte på. De mente at ved en utelatelse av ordet “tilbørlig” vil barnekonvensjon artikkel 20 nr. 3 forandres unødvendig. De mente også at å beholde ordet “tilbørlig” kan gi et mer kraftig signal om at dette kravet skal være en del av en helhetlig

vurdering, og ikke et overordnet krav. Barne- og familiedepartementet har uttalt at det kommer godt frem i daværende lovverk, og også i forslaget, at det skal tas hensyn til kontinuitet i barnets oppdragelse. Dette inkluderer også barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn. Derfor ble det tolket som unødvendig at ordet “tilbørlig” skulle tas inn i lovteksten.

I Odelstinget fortsatte diskusjonen om ordet “tilbørlig”. Flertallet av kromitten anbefalte at ordet “tilbørlig” tas med, for å sikre at hensynet til kontinuitet i oppdragelsen ikke får en større betydning enn det selve barnekonvensjonen krever. Dette for å sørge for at de som forvalter lovverket får mulighet til å se bort fra krav om kontinuitet i oppdragelsen, i situasjoner hvor dette er direkte i strid med prinsippet om barnets beste. Sosialistisk Venstreparti støttet ikke at ordet “tilbørlig” tas inn, da det var “et lite egnet ord” og de mente at det ville bli uklart hva ordet innebærer. De har også foreslått at det legges enda større vekt på betydningen av Barnekonvensjon artikkel 20 nr. 3. De foreslo at lovteksten skulle lyde:

"Innenfor den ramme som er fastsatt i § 4-14, skal stedet for plassering først og fremst velges ut fra hensynet til barnets egenart og behov for omsorg og opplæring i et stabilt miljø. Det skal også tas hensyn til at det kan være ønskelig med kontinuitet i barnets oppdragelse, og det skal tas hensyn til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn."

Det endelige forslaget til lovteksten var:

"Innenfor den ramme som er fastsatt i § 4-14, skal stedet for plassering velges ut fra hensynet til barnets egenart og behov for omsorg og opplæring i et stabilt miljø. Det skal også tas tilbørlig hensyn til at det er ønskelig med kontinuitet i barnets oppdragelse, og til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn."

Forslagene fra SV ble ikke ført videre og ordet “tilbørlig” ble tatt inn i forslag til lovteksten. Formuleringen av § 4-15 ble vedtatt og var gjeldende til 31.12.2022.

Tilsvarende lovforandring var det også tatt inn da forskrift om fosterhjem ble oppdatert, slikt at i §4, første ledd, var det presisert at “Barneverntjenesten skal ta tilbørlig hensyn til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn.” (FOR-2003-12-18-1659).

2.1.2 Utredning av den nye barnevernloven med virkning fra 01.01.2023

I forbindelse med utredning av forslag til ny barnevernlov var det på nytt satt fokus på ordlyden i §4-15, første ledd. Utvalget har kommet med forslag om å videreføre bestemmelsen om at ved valg av plasseringsted «skal tas hensyn til behovet for kontinuitet i barnets oppdragelse og barnet etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn». (Det kongelige Barne- og Familiedepartement, 2020, s. 77). Ordet «tilbørlig» ble tatt ut. Det var også foreslått at retten til å bevare sin språklige, kulturelle og religiøse identitet innføres i ny barnevernslov i kapittel 1 som en av de grunnleggende bestemmelsene (NOU 2020: 14, 2020, s. 111):

§ 1-9 Barns kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn

Barnevernet skal i sitt arbeid ta hensyn til barnets kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn.

Det var også foreslått at dette skal gjelde alle trinn i barnevernssaksbehandlingen. Flere ulike syn på saken ble presentert av høringssvarene som kom inn, som det vises i følgende eksempler:

- Forandringsfabrikken foreslår at hensyn til barnets kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn bare skal gjelde i de tilfellene der barnet ønsker dette selv. Dette ble sett som avgjørende for at barnet ikke skal føle utrygghet med skade som følge. De har basert dette på undersøkelser som de har gjennomført
- Psykologforeningen har kommentert at ved plassering utenfor hjemmet risikerer barna å miste kjennskap til sitt opprinnelige morsmål og kunnskap om religiøs praksis og kultur, og at dette kan ha negative følger for barns identitetsutvikling og selvforståelse
- NTNU har argumentert for at det skal tas hensyn ikke bare til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn men også til barnet sosiale bakgrunn
- BUFDIR støttet forslaget om innføring av § 1-9 Barns kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn

Fra 1. januar 2023 innføres en “ny” lov om barnevern, og “hensyn til barnets etniske, kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn” har blitt til et overordnet prinsipp som gjelder alle faser av en barnevernssak (Kapittel 1. Formål, virkeområde og grunnleggende bestemmelser, § 1-8) (ibid.). Fosterhjem, tidligere omtalt i “§ 4-22. Fosterhjem” får sitt eget kapittel, “Kapittel 9. Fosterhjem” og “§ 4-15. Valg av plasseringssted i det enkelte tilfelle” speiles nå i “§ 5-3. Valg av plasseringssted etter vedtak om omsorgsovertakelse”. Setning fra § 4-15: Det skal også tas

tilbørlig hensyn til at *det er ønskelig med kontinuitet i barnets oppdragelse, og til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn*, har nå blitt modifisert og inkorporert i § 5-3:

Når plasseringssted for barnet skal velges, skal det blant annet legges vekt på barnets mening, barnets identitet og behov for omsorg i et stabilt miljø, behovet for kontinuitet i barnets oppdragelse og barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn.

Med denne setningen presiseres det at ved valg av plasseringssted skal det vurderes flere momenter som må likestilles: barnets medvirkning, barnets behov for omsorg og trygghet og behov for kontinuitet i barnets oppdragelse. Med ordlyden «blant annet» sørges det for at setningen ikke blir oppfattet som en ikke blir oppfattet som en rigid, ufleksibel sjekkliste.

2.1.3 Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD)

Ved utgangen av 2021 var 43 norske barnevernssaker behandlet i EMD og Norge ble domfelt i 14 saker (Norges institusjon for menneskerettigheter NHRI, 2020, s. 73). Saken «Abdi Ibrahim v. Norge (15679/16)» har spesiell betydning for oppgavens problemstilling med tanke på at i denne saken var Norge domfelt for brudd av artikkel 8. *Retten til respekt for privatliv og familieliv*. Barnekonvensjonens artikkel 8 nr. 1 gjelder statenes plikt til å respektere barnets rett til å bevare sin egen identitet, herunder statsborgerskap, navn og familieforhold uten ulovlig innblanding. Det er viktig å merke seg at Norge ikke var domfelt for brudd på Barnekonvensjonens artikkel 20 nr. 3 i denne saken, da EMD mente at retten til religiøsutøvelse var godt nok regulert i EMK artikkel 8. I en artikkel publisert av Fontene, kommenterer Elisabeth Gording Stang, professor i rettsvitenskap, at EMD-dommen bekreftet at:

Barnevernet ikke er rettslig forpliktet til å finne et fosterhjem med samme kulturelle bakgrunn som barnets foreldre har, men må gjøre en innsats for å finne det, dersom det anses å være til barnets beste og er et ønske hos foreldrene. (Fontene, 2022)

EMD påpeker at nasjonale myndigheter har en innsatsforpliktelse, men ikke en resultatforpliktelse. Ingen av de 14 sakene som Norge var domfelt for baserte seg på vurderingen av evt. brudd mot Barnekonvensjonens artikkel 20 nr. 3.

EMD-a dommene hadde en stor påvirkning på utformingen av den nye barnevernsloven (NOU 2020: 14, 2020, p. 65). Det er også verdt å påpeke at den europeiske menneskerettighetskonvensjon ikke dirkete omtaler barnets beste. Dermed er barnets beste et overordnet prinsipp i EMK artikkel 8.

2.2 Minoritetsbarn eller krysskulturelle barn?

«Minoritetsbarn» omtales ofte som «krysskulturelle barn». Det siste er et begrep som Bufdir bruker mest på sine nettsider. De barna omtales også som «barn fra minoritetsetniske miljøer» og «barn med minoritetsbakgrunn».

Selve begrepet «krysskulturelle barn» er en direkte oversetting av «Cross Cultural Kids», et begrep som er skapt av forfatter Ruth Van Reken (Van Reken, 2021). Det begrepet har som intensjon å minne oss på at utvikling av identitet hos disse barna blir preget av to eller flere kulturer. Som vanlig brukes begrepet «krysskulturelle barn» for barn til flyktninger og innvandrere, barn til nasjonale minoriteter, barn til foreldre fra to ulike kulturer og til barn som er adoptert fra utlandet (ibid.) Begrepet setter søkelys på forandringer i den kulturelle identiteten som oppstår i en interaksjon med omgivelsene. Begrepet presenter dermed et kontekstuell kulturforståelsesperspektiv (Skytte, 2019, p. 24).

Ifølge kontekstuell kulturforståelse er kulturelle markører sosialt konstruert og de oppstår i interaksjonen mellom grupper. I kontekst «innvandring» betyr det at spesifikke kulturtrekk skapes i interaksjonen mellom majoritetsbefolkningen og innvandrere, og at de kulturene er påvirket av gjeldende vilkårene for inkludering (ibid.).

Skytte (2019) påpeker også at sosialarbeid ofte preges av to andre perspektiver for kulturforståelse. En av perspektivene er evolusjonistisk kulturforståelse. Evolusjonistisk kulturforståelse baserer seg på oppfatningen av at den kulturelle og samfunnsmessige utviklingen følger «evolusjonsloven», og bestandig bare går fremover. Evolusjonistisk kulturforståelse sier også at utviklingen nådd sitt maksimum i den vestlige verden. Det gjør at vi ser på andre kulturer og samfunn som lavere utviklet, noe som gir oss retten til å overføre våre kulturelle verdier til «laverestående» kulturer. Den evolusjonistiske kulturforståelse preget i høyeste grad behandlingen av nasjonale minoriteter i Norge (samer og romanifolket). Gjennom historien ble

majoritetenes kulturverdier påtvunget på befolkninger som ble ansett å ha «lavere» kulturverdier. Dette preger i stor grad også dagens offentlige debatt (Skytte, 2019, p. 159).

Det tredje kulturforståelsesperspektivet er en relativistisk kulturforståelse som preges av oppfatningen at alle kulturer har sin egen logikk og unik historie og at de overføres fra foreldre til barn uten unødvendige forandringer (Skytte, 2019, p. 22). Denne måten å forstå kulturer er lite forenelig med innvandring i en globalisert verden. Til tross for at en slik måte å analysere kulturer på er lite relevant for den nyere samfunnsforskningen er det fortsatt en fare for at innvandrere blir sett på som en gruppe som holder fast ved sine kulturelle verdier til enhver pris. Disse kulturelle verdiene kan ofte også være uforenelige med lovverket i det norske samfunnet. Dette igjen kan føre til stigmatisering og diskriminering av innvandregrupper (ibid.).

Presentasjonen av de tre perspektivene for kulturforståelse var nødvendig da de alle tre preger, i forskjellige grad, arbeidet rundt rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordningen. De perspektivene indikerer at videre i oppgaven bør begrepet «krysskulturelle barn» brukes i stedet for «minoritetsbarn», fordi den siste kan oppfattes som preget av en relativistisk kulturforståelse.

I boka om sin oppvekst påpeker forfatteren Lill Salole at for en med krysskulturell bakgrunn er det fordelaktig å vokse opp i omgivelser som tilrettelegger for å praktisere krysskulturelle ferdigheter daglig (Salole, 2013). Funnene viser at dette ikke bestandig er tilfellet når det gjelder krysskulturelle barn i fosterhjemsomsorg, og derfor velges det i oppgaven bruk av begrep «minoritetsbarn» som det riktige begrepet, da den er mer knyttet mot realiteten de barna opplever.

Begrepet «minoritet» er en felles betegnelse for alle marginale grupper med tanke på deres spesielle markører som etnisitet, religion, kjønn etc. (Wahle, 2022). I denne oppgaven er dermed bruk av «minoritet» relatert til de gruppene som er i målgruppen for barnevernlovenes krav om *kontinuitet i barnets oppdragelse, og til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn*»".

2.3 Minoritetsbarn i majoritetsfosterhjem

Når et minoritetsbarn i Norge har behov for et fosterhjem, blir barnet som oftest plassert i et «majoritetsfosterhjem». Det er forskjellige grunner til en slik plassering. Av og til skjer det på

grunn av at et barn eller barnets foreldre ønsker det selv. Av og til er det på grunn av faglige vurderinger som tilsier at dette er til barnets beste, men mest av alt på grunn av at det ikke finnes et minoritetsfosterhjem som matcher barnets bakgrunn. Ved plasseringer av minoritetsbarn i et majoritetsfosterhjem er det vanlig å gi en ekstra støtte til fosterfamilien i form av videreopplæringskurs.

Det fins flere ulemper med en slik plassering. Fosterhjemsundersøkelsen for 2022 viser at fosterforeldre til minoritetsbarn klager på manglende støtte og opplæring som kunne hjulpet dem å ivareta barnets behov (Norsk Fosterhjemsforening, 2022, p. 22). I sin rapport om barn med minoritetsbakgrunn i fosterhjem viser PROBA-samfunnsanalyse tilsvarende funn (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 63), men vi mangler fortsatt studier som gir et helhetlig bilde av fordelene og ulempene med en slik plassering.

Når minoritetsbarn plasseres i et norsk fosterhjem, blir det viktig med videreføring av barnets morsmål. Dette er fordi det forenkler kommunikasjonen mellom barnet og barnets biologiske familie, men også for å styrke fordelene med å være et krysskulturell (Salole, 2013). Det forsterker også barnets språklige kompetanse, som må anses som en ressurs (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 46). Analysen viser at barnevern i liten grad iverksetter tiltak til dette formålet, og at den oppgaven er satt ut til fosterforeldre eller biologisk foreldre (ibid.). Barnevernsansatte ser ikke på dette som en oppgave de hverken bør jobbe med eller finansiere. Barnevernet er mest opptatt av at barnet lærer seg godt norsk (ibid.) Dette er, uten tvil, en ulempe som oppstår ved plassering av minoritetsbarn i et majoritetsfosterhjem.

Studier som gir et innsyn i hvordan det går med minoritetsbarn som er plassert i majoritetsfosterhjem finner vi i USA og Storbritannia, men det må ses kritisk på om studiene er forenelige med norske forhold.

I en kvantitativ studie som inkluderte 106 minoritetsfosterbarn i en alder fra 7 til 15 år i USA i 2010, fant forskere signifikante funn som kan oppsummeres på følgende vis (Tyrell, Marcelo, Trang, & Yates, 2019): Kulturelle ulikheter mellom barnet og fosterfamilien påvirker barnets mulighet for tilpasning til fosterhjem på en negativ måte. Desto større antall av kulturelle ulikheter mellom fosterhjemmet og barnets opprinnelige hjem, desto større er faren for utvikling av depressive lidelser (CDI - Childrens Depressive Inventory). Ulikheten i språk hos

fosterfamilie og biologisk familie ga en signifikant forekomst av atferdsvansker hos barn/ungdom i fosterhjem (ibid.).

Det påpekes i selve studien at det er behov for flere lignende forskninger, og at fremtidige funn kan være avgjørende for vår forståelse av barnets beste. Studien åpner også for diskusjon om mulige årsak til funnene, og foreslår flere løsninger. Blant annet mener forskere at forskjell i språk mellom fosterhjem og biologiske foreldre er en stopper for samarbeid rundt barnet. Der kan det ligge et forbedringspotensial. Når det gjelder kulturelle ulikheter mener forskere at dette ødelegger for barnets mulighet til å utvikle sin identitet gjennom kulturell-kompatible nettverk (ibid.).

En britisk studie fra 2010 konkluderer at plassering av minoritetsbarn i hjem som har store kulturelle ulikheter fra barnets opprinnelige familie, kan forårsaket lav selvtillit, mangel på en følelse av tilhørighet og følelsen av isolasjon hos barnet (Barn, 2010). Forklaringer kan ligge i fraværet av sentrale rollemodeller og fraværet av følelsen av tilhørighet. Fraværet hemmer utvikling av identitet og oppbygging av sosial kapital (ibid.).

En litteraturstudie fra 2021 om minoritetsbarn som er plassert i majoritetsfosterhjem i Storbritannia, Canada, USA og Australia konkluderer at slike plasseringer hemmer barnets identitetsutvikling, men at «kulturelt kompetente» fosterforeldre kan påvirke barnets identitetsutvikling i riktig retning (Degener, Bergen, & Grietens, 2021). Ferdigheter hos fosterforeldre som virker positivt på barnets identitetsutvikling er ferdigheten til å balansere mellom egne og fosterbarnets kulturelle verdier og religion. Evnen til å knytte gode relasjoner med den biologiske familien til barnet er også viktig, samt evnen til å engasjere barnet til å delta i praksiser som er knyttet til barnets kultur (for eks. hårstel som krever spesiell kunnskap). Evnen til å veilede barnet til å bli bedre kjent med sin egen kultur (ibid.) er også sentral. Denne litteraturstudien baserer seg på 14 relevante forskningsartikler.

Forskningsartikkelen «Who Am I? Who Do You Think I Am?» (Schmidt et al., 2015) sammenligner hvordan minoritetsungdom i fosterhjem ser på sin etniske tilhørighet og hvordan skole, barnevern og deres fosterforeldre ser på den. Studien viser at barnevernet har en større tendens til å klassifisere minoritetsungdommer som majoriteten, enn det ungdommene oppfatter selv. Skolen har samme tendens som barnevernet, men i mindre grad (ibid.). For denne oppgaven

er det en nyttig studie da den viser at «systemet» kan være blind for utfordringer som minoritetsbarn opplever i kontakt med majoritetssamfunn.

Det at «systemet» som er i kontakt med minoritetsbarn ikke ser på dem som minoriteter hjelper lite i kontakt med det store samfunnet, hvor barn ofte opplever gjennom hele livet at de blir kategorisert som minoriteter. Dette kan skje til tross for at de snakker perfekt norsk og har adoptert norske kulturelle normer (Skytte, 2019, p. 278).

Plasseringen av et minoritetsbarn i majoritetsfosterhjem kan spekuleres å være fordelaktig for barnet med tanke på raskere integrering og inkludering i den sosialklassen fosterforeldre hører til. I følge Proba-rapporten er det et ønske av flere foreldre at minoritetsbarn plasseres i et norsk fosterhjem. Dette er fordi de mener at barnet slik vil få bedre integreringsmuligheter (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 35).

En kvalitativ studie fra USA med navn «*Transracial adoption: white American adoptive mothers' constructions of social capital in raising their adopted children*» peker på utfordringer med en slik tankegang, og den beskriver hvordan «hvite mødre» strever hardt med opparbeiding av sin egen sosiale kapital mens de oppdrar sine adoptivbarn. Studien viser at å relasjonsbygge for slike familier kan være ekstremt utfordrende, og kan kreve løsriking fra det bredere familienettverket som mødre hører til. De lykkes bedre med etablering av nettverk med «andre som seg selv», det vil si med fosterfamilier i samme situasjon da de har lignende identitetstrekk. Studien viser også at det kan være fordelaktig for de fosterfamiliene og deres fosterbarn å knytte seg til minoritetsnettverk, da dette kan bli en kilde til støtte. En slik tilknytning kan hjelpe barnet til å opparbeide sosialt kapital på tvers av sosiale grupperinger. Med dette kan de få fordeler av å være krysskulturelle, men en slik prosess er likevel krevende (Barn, 2018).

Fremleggelsen av disse forskningene i oppgaven har som formål å vise en liten del av kompleksiteten som oppstår ved plassering av minoritetsbarn i majoritetsfosterfamilie. Det kan kanskje være en nærliggende men feilaktige tanke for mange at en plassering av minoritetsbarn i majoritetsfosterhjem bare kommer med fordeler, i form av frigjøring av barnet fra et belastende kulturell arv (Skytte, 2019, p. 269).

2.4 Barnevern og minoriteter

Frykt for barnevern hos etniske minoriteter er et godt kjent fenomen (Marte K. Fylkesnes, Anette C. Iversen, Ragnhild Bjørknes, & Lennart Nygren, 2015) og (Fylkesnes, Iversen, & Nygren, 2018).

Fafo sin statusrapport fra 2022 viser at litt over 39% av innvandrere har svært stor eller ganske stor tillit til barnevern. Det fins en betydelig forskjell i grad av tillit hos forskjellige innvandrergupper. Innvandrere fra Somalia or Polen har andelsprosent på litt over 30%, mens prosent for innvandrere fra Eritrea og Etiopia ligger på over 50%. Kontorutvalget hadde prosentandel på 56% (Dalen, Flatø, & Friberg, 2022, p. 74). Til sammenligning så er tilliten til politiet for alle innvandrergupper er på 70%.

Funn om at barnevern ikke setter nok ressurser til jobb med rekruttering av minoritetsfosterhjem samsvarer med undersøkelsen fra 2016, «Hva kjenner gode fosterforeldre», om hva ansatte i barnevern legger vekt på ved godkjenning av fosterforeldre. Undersøkelsen viser at barnevernsansatte er mindre opptatt av at fosterfamilie må ha samme kulturelle, religiøse, etniske og språklige bakgrunn som barnet. På en skala fra 1 til 7 ble viktigheten av de nevnte kriteriene vektet til 3,72. For illustrasjons skyld, at fosterfamilie passer i forhold til fosterbarnet sin personlighet skåret 6,25 på en skala fra 1 til 7. Videre mente 82,5 % av barnevernsansatte at et fosterhjem kan godkjennes til tross for at det ikke passer til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn, men viktigheten av språk og religion var vurdert betydelig annerledes. 82,5% mente at fosterhjem ikke trenger å ha sammen religion som barnet, mens 72,5% mente det samme om språk (Hustad, Soelberg, Strømsvik, & Lichtwarck, 2016, pp. 7, 36, 37).

Konklusjonen i undersøkelsen var at kravet om at fosterhjem skal ha det samme kulturelle, religiøse, etnisk og språklige bakgrunnen som fosterbarn er mindre viktige enn andre krav. Det kan muligens forklares med det at tilgjengeligheten av minoritetsfosterhjem ikke er god nok, og at derfor velger barnevernsansatte å nedprioritere dette kriteriet (Hustad et al., 2016, p. 40)

En komparativ studie av barnevernsarbeidere i Norge og England, og deres forhold til barn med minoritetsbakgrunn, viser at barnevernsarbeidere i Norge har et sterkt fokus på barnets perspektiv. I sine vurderinger ser de på flere spesifikke parametere enn barnevernsarbeidere fra England som har et større fokus på familie og samfunn (Križ & Skivenes, 2012).

Studien viser også at norske barnevernsarbeidere i betydelig større grad mener at minoritetsforeldre ikke er i stand til å gi barna tilstrekkelig støtte og veiledning. Dette er fordi de som oftest er enspråklige, har lite kjennskap til hvordan samfunnet fungerer, og har en oppdragelseskultur som ikke aksepterer at barn har rett til selvbestemmelse og autonomi (ibid.)

At minoritetsbarn er flerkulturelle oppfattes av både barnevernsarbeidere i Norge og i England som en utfordring, og ikke som en fordel. De mener at hverken biologiske foreldre til barn eller barna selv er i stand til å håndtere det flerkulturelle på en god måte (ibid.). Det kan være en av årsakene til at barnevernet ikke rekrutterer minoriteter i større grad, da de undervurderer mulige fordeler av en tilhørighet til flere kulturer og språk (ibid.).

Veldig få barnevernsarbeidere i Norge ser på rasisme som en utfordring som minoritetsbarn møter på. Derimot mener barnevernsarbeidere i England, i mye større grad, at rasisme er en årsak til systematisk diskriminering. De mener at rasisme derfor også medvirker til at rekrutteringen av minoritetsfosterforeldre er nedprioritert (ibid.).

Funnene i selve intervjuet i denne oppgaven viser at enkelte ansatte i Bufetat mener at barnevern ikke setter inn ressurser til «misjonering» av sitt arbeid hos innvandrere. Dette ødelegger indirekte for deres forsøk på rekruttering av minoritetsfosterforeldre, mener de.

Det ble også vist at innvandrere som ikke deltok i informasjonsmøter, eller ikke hadde vært i dialogmøter, viser svært stor skepsis mot barnevern (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 25).

Studier om hvordan sosioøkonomiske forhold påvirker foreldres forhold til barnevern viser at foreldre fra høyere sosioøkonomiske klasser i større grad selv velger å komme i kontakt med barnevernet. Foreldre fra lavere sosioøkonomiske klasser kommer i kontakt med barnevern mer på grunn av henvisning fra andre (Fauske, Kojan, & Storhaug, 2018). Studien viser også at følelsen av annerkjennelse i kontakt med barnevern også var relatert til sosioøkonomisk klasse til foreldre: økonomisk og sosialt marginaliserte foreldre opplevde å være lavere anerkjent av barnevernet (ibid.)

Minoritetsbarn og deres foreldre opplever at barnevern som regel vurderer deres omsorgspraksis som utilpasset i henhold til norske krav (Skytte, 2013). Skytte (2013) påpeker at flere undersøkelser viser at barnevernet sliter med assimilerende holdninger, og at det legges større vekt på fornorsking av barnet, enn på behovet for å pleie kontakt med biologiske foreldre.

Dilemmaet om minoritetsbarn skal behandles på likt nivå som andre barn, eller om det skal tas hensyn til barnets egenart, oppleves som vanskelig å balansere av barnevernsarbeidere. Dette dilemmaet er mest aktuelt ved plassering i fosterhjem (ibid.).

2.5 Barnevernets holdninger om minoritetsfosterhjem

På grunn av at det finnes så få minoritetsfosterhjem, så snakker hovedsakelig barnevernsarbeidere om krav som stilles til majoritetsfosterfamilie. Da er det viktigste kravet at familien er åpen for andre kulturer og religioner (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 36). Når det gjelder minoritetsfosterfamilie mente barnevernsarbeidere at det viktigste er at de, i tillegg til god kontakt med minoritetssamfunn, må ha god kontakt med det norske samfunnet (ibid.).

Barnevernet nevner også at de ikke ønsker å bruke minoritetsfosterhjem i situasjon der enten foreldre eller barn ikke ønsker det. Det samme gjelder i situasjoner der innvandremiljøene er alt for små til at det skal være mulig å beskytte barnets og familiens anonymitet (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 34). Også i situasjoner der barnet knytter sitt traume mot en bestemt etnisitet eller språk er det viktig å plassere barnet i et fosterhjem med annerledes bakgrunn (ibid.). Enkelte barnevernsarbeidere fortalte om at de ikke spør barnet om ønskelig etnisitet eller religion, men generelt snakker med barnet om hva slags fosterfamilie de ønsker seg (ibid.).

Barneverntjenesten påpeker at matching av fosterhjem med barnets biologiske hjem er vanskelig da alle familier er forskjellige i praktisering av religion og kultur. Da er det vanskelig for en barnevernsansatt å vurdere hvilke egenskaper hos fosterfamilien som skal «telle mer» enn andre (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 33).

Det er påpekt at enkelte saksbehandlere i barnevern kan være generaliserende og kan overføre sine erfaringer med familien fra en bestemt etnisk gruppe på «alle» andre familier med samme etnisitet (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 33).

2.6 Integreringsstrategier

Integrering av minoriteter i et majoritetssamfunn brukes som oftest i kontekst av innvandring («innlemmelsen av innvandrere i majoritetssamfunn») og integreringsstrategi kan forstås som en

metodisk tilnærming til selve integreringsprosessen (Brochmann, 2022). Motsatt begrep til integrering er «marginalisering», og den innebærer svekking av båndet mellom individer (eller grupper) og samfunnet (ibid.).

Hovedsakelig forklares integreringsstrategier gjennom tre modeller: segregering, inkludering og assimilering (Skytte, 2019, p. 159) og de fremmes i oppgaven som viktige momenter for forståelse og analyse av funn. Alle de tre strategiene kan analyseres fra minst to ståsteder: hvordan majoriteten bruker dem i sin behandling av minoriteter, og hvordan minoriteter bruker de strategiene i forhold til sin integrering mot majoritetssamfunn (ibid.).

Segregering oppstår når et majoritetssamfunn ser på minoriteter som inkompetente deltakere i samfunnet. Da setter majoritetssamfunnet opp urimelige krav til minoriteter uten å anerkjenne de virkelige kvalifikasjonene de har. I sosialarbeid kan dette, for eksempel, vises gjennom tildeling av hjelpetiltak med hensyn å beskytte barnet mot foreldrenes normer og verdier da de normene og verdiene anses som lave. Målet er da at barna får sjansen til å bli «ekte norske» (ibid.) En måte å tolke dette på er barna «favoriseres» mens foreldrene blir utsatt for segregering. Men det kan også ses på som en løsriving og segregering av barn fra deres foreldre og deres egenart.

Assimilering kan oppfattes som det motsatte enn segregering, men fortsatt som en ekstrem måte å integrere innvandrere på. En assimileringstrategi har som mål å gjøre minoriteter, så raskt som mulig, like majoriteten. Dette skjer, vanligvis, i samfunn hvor det dyrkes en sterk intoleranse mot alt som er sære kjennetegn hos minoriteter (ibid.).

Inkluderingsstrategien er en «midt på» strategi som balanserer majoritetens krav til minoritetstilpasning i samfunnet uten å kreve at minoriteter fornekter sin kultur, religion, språk og andre kjennetegn minoriteter forbinder sin identitet med (ibid. 161). I sosialt arbeid vises en inkluderingsstrategi gjennom lik behandling av barn og familie som «alle andre» mens de samtidig anerkjenner deres rett til å være annerledes enn majoriteten (ibid. 162).

Også minoriteter bruker disse strategiene, og mange av deres handlinger mot samfunnet kan forstås i lyset av det.

I situasjoner der minoriteter oppfatter majoritetsnormer og krav om integrering som truende, bruker de segregering som integreringsstrategi. Dette kan ses i form av tilbaketrekking til «familiefortet». Intensjonen er da å beskytte familiens ære og verdier mot «den skadelige»

samfunnspåvirkningen (ibid. 164). I sosialt arbeid kan en slik situasjon oppstå når minoriteter opplevelse diskriminering på grunn av sin religion eller kultur (ibid.).

Minoriteter som jobber aktivt med krav om å bli anerkjent som likestilte medborgere, med alle sine normer og verdier, og som bygger opp et aktivt forhold til majoritetssamfunnet bruker en pluralistisk integreringsstrategi (ibid.). Det forutsetter gode språklige kunnskaper, kjennskap til samfunnets normer og verdier, evnen til å danne et bånd med majoritetsborgere, og en vilje til å kreve sin rett om å bli likebehandlet (ibid.).

Assimilering som integreringsstrategi kan forstås som minoritetenes respons på samfunnets assimileringsskrav hvor minoriteter «kjøper inngangsbillett» til samfunnets arena ved at de viser en vilje til å bli sett på som norske (ibid. 163). I sosialt arbeid kan dette ses i form av, for eksempel, foreldre som ønsker en norsk fosterfamilie. Da oppfatter de det ofte som viktig at deres barn lærer seg norske verdier, språk og kultur, da dette på sikt kan gi den beste velferden til de barna (ibid.).

I nyere skandinavisk samfunnsforskning nevnes også «segmentert assimileringsteori» som et viktig verktøy for forståelsen av integrering (Friberg & Midtbøen, 2017).

Segmentert assimileringsteori har sin opprinnelse i USA (Friberg & Midtbøen, 2017, med henvisning til Portes et al., 2009; Portes og Rumbaut, 2001; Portes og Zhou, 1993), og den skiller allerede presentert assimileringstrategi i tre former: oppadstigende assimilering, nedadstigende assimilering, og selektiv akkulturasjon. Europeiske innvandrere opplever for eksempel oppadstigende assimilering på grunn av at de møter lite diskriminering, og innvandrere fra Kinada de blir oppfattet positivt i forbindelse med deres evne til å tilpasse seg utdanningssystemet (ibid.).

Nedadstigende assimilering opplever de innvandreregruppene med mindre ressurser. De møter barrierer i form av rasisme og diskriminering og blir derfor assimilert i samfunnets underklasser som preges av arbeidsledighet, kriminalitet og gettoisering (ibid.).

Selektiv akkulturasjon som integreringsstrategi kan brukes av alle innvandreregrupper. Det innebærer å benytte seg av mulighetene som utdanningssystemet (i USA) tilbyr. Samtidig holder de innvandreregruppene et sterkt bånd der de beskytter sine barn mot nedadstigende assimilering

med marginalisering som følge (ibid.). For å kunne gjennomføre en selektiv akkulturasjon er det avgjørende at barna ikke blir for amerikanske, for raskt (ibid.).

Til tross for at de siste presenterte assimileringmodeller ikke kan anvendes så lett på «norske forhold» er det uansett viktig å kjenne til disse da de teoriene også kan gi en forklaring på hvorfor enkelte innvandrergupper (de med ressurssterke foreldre med fokus på barnet utdanning) klarer seg godt i Norge, mens andre innvandrergupper sliter med, for eksempel, gjengkriminalitet og frafall fra det norske skolesystemet (ibid.).

2.7 Integrasjonsprosess og sosialarbeid

Denne oppgaven handler om rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordning, og begrepet «minoritet» brukes i oppgaven i en veldig bred forstand og omfatter både innvandrere og nasjonale minoriteter. Dette underkapittelet handler bare om innvandrere og migrasjonsprosessen de går gjennom.

For å kunne forstå hva som skjer med innvandrerfamilier i migrasjonsprosessen er det nyttig å bruke Carlos E. Sluzkis sin beskrivelse av «faser» som innvandrere går gjennom i deres integreringsprosess (Skytte, 2019, p. 151; Sluzkis, 1979). De fasene beskriver livshendelser knyttet til migrasjon: forberedelse til migrering, selve migrasjon, periode med overkompensering, periode med dekompensering og transgenerasjonelle fenomener (ibid.).

I forbindelse med rekruttering av minoriteter er det viktig å ha kjennskap til familiens livserfaringer knyttet til disse migrasjonsfasene, og mest av alt er det viktig å forstå i hvilken situasjon familien befinner seg og hvordan de takler utfordringer som er spesifikke for de fasene (ibid. 156). Hvor godt familien klarer å bearbeide utfordringene som oppstår i de fasene er avhengig av hvilke integreringsstrategier de kommer til å bruke. Kjennskap til migrasjonsfaser og integreringsstrategier kan være et godt verktøy for bedre forståelse av familiedynamikk (ibid.).

Som presentert senere i kapitlene med funn, så er det slikt at innvandrerfamilier som oftest blir vurdert ut fra situasjon de befinner seg i der og da. Det tas lite i betraktning at deres situasjon kommer til å forandre seg, og at den forandringen kan predikeres.

2.8 Integreringstiltak og innvandrergupper

Regjerings integreringsstrategi for periode 2019 – 2022 danner grunnlag når det gjelder fordeling av ressurser til integreringsformål, og er et viktig styringsdokument for integreringsarbeid.

Satsningsområdet i den strategien er utdanning og kvalifisering, arbeid, hverdagsintegrering og retten til å leve et fritt liv. Fleste av tiltakene har flyktninger som målgruppe, men også andre innvandrergupper har blant annet nytte av tiltak som er rettet mot styrking av tospråklig opplæring (Kunnskapsdepartementet, 2019). En av de viktigste virkemidlene for kvalifisering av innvandrere er introduksjonsprogrammet som er forankret i integreringsloven, men denne loven har nesten bare flyktninger i sin målgruppe (Integreringsloven, 2020).

Av alle innvandrere utgjør flyktninger 29,9%. Det vil si at de fleste integreringstiltakene som er forankret i integreringsloven ikke når de resterende 70% av innvandrere, og de står ansvarlige selv for å lære seg norsk og lære om hvordan det norske samfunnet fungerer. Dermed får disse innvandrergupper heller ikke noe informasjon som er relatert til barnevern og fosterhjemsordning på samme måten som deltakere i introduksjonsprogram kan få. Den største innvandrerguppen i Norge er innvandrere fra Polen (over 100.000) som eksempelvis er betydelig større enn andelen fra Syria (rundt 35.000) (SSB, 2022).

I NOU sin analyse er det påpekt at arbeidsinnvandrere fra EU -land i Sentral- og Øst-Europa opplever betydelige integreringsutfordringer i Norge (NOU 2022: 18, 2022, p. 20). Det kan forklares med det at de ikke får noe opplæringstilbud eller informasjonstilbud fra staten, hverken norskopplæring eller samfunnskunnskap. Derfor foreslås en ny modell for deres integrering hvor informasjonstilbudet skal styrkes ved ankomst.

2.9 Norsk kunnskap hos forskjellige innvandrergupper

I rapport «Hvordan måle integrering» fremmes norsk kunnskap som en viktig indikator ved vurderingen om integrering av innvandrere er vellykket. Norsk kunnskap som indikator plasseres i rapporten i indikatorgruppen «Integreringskapasitet» sammen med indikatorer som andel av innvandrerbarn i barnehage, og suksessrate for gjennomføring av utdanning. For voksne

innvandrere er «selvopplevde språkferdigheter» en indikator (Proba samfunnsanalyse, 2019, p. 44).

Selve rapporten «Hvordan måle integrering» er et forslag om et helhetlig indikatorsett for måling av integrering i Norge, og når det gjelder norskkunnskap baseres forslaget på OESD/EUs sine indikatorer for integrering (Proba samfunnsanalyse, 2019, p. 28) og Solberg-regjeringen sin integreringsstrategi (Proba samfunnsanalyse, 2019, p. 43).

Rapporten påpeker at det er vanskelig å måle norskkunnskap hos voksne innvandrere som gruppe da SSB ikke har god nok tallgrunnlag for produksjon av statistikk. Voksne innvandrere tilhører forskjellige kategorier med tanke på rett til opplæring i norsk, og derfor er ikke en norsktest et godt nok datagrunnlag for SSB (Proba samfunnsanalyse, 2019, p. 47).

Målgruppen for opplæring i norsk er regulert gjennom Integreringsloven (Integreringsloven, 2020). Målgruppene deles i flere kategorier, basert på hva slags rett eller plikt til opplæring de har. Innvandrere som tilhører kategori «rett» får tilgang til gratis opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Innvandrere i kategorien «plikt», men ikke «rett», må betale for undervisningen selv.

Flyktninger og deres familiemedlemmer tilhører gruppen «rett og plikt». Arbeidsinnvandrere fra EØS og arbeidsinnvandrere utenfor EØS tilhører gruppen «plikt». Det vil si at de største innvandrergroupe, arbeidsinnvandrere fra EØS, ikke får et tilbud om opplæring i norsk som er finansiert av staten. Som påpekt i NOU 2022, de største barrierene for gjennomføring av norskopplæring hos arbeidsinnvandrere er mangel på tid, dårlig tilgjengelighet av norskkurs, manglende overskudd og dårlige betalingsevner (NOU 2022: 18, 2022, p. 26)

Med tanke på at arbeidsinnvandrere må betale for norskopplæring selv, kan det da forventes at de bruker norsk i mindre grad enn innvandrere med tilgang til gratis norskopplæring. Den forventingen bekreftes i rapporten «Levekår blant innvandrere i Norge 2016» hvor det vises at 26% av innvandrere fra Polen snakker norsk hjemme i tillegg til polsk, mens 42% av innvandrere fra Eritrea bruker norsk som et av språkene hjemme. Enda større forskjeller finner vi når vi sammenligner innvandrere fra Polen med innvandrere som har lengre botid i Norge, for eksempel innvandrere fra Sri Lanka og Vietnam hvor prosenten av norskbruk i hjemmet ligger på 74% og 72% (SSB, 2017, p. 39)

I tillegg til at arbeidsinnvandrere ikke får tilgang til gratis norskopplæring, går de også glipp av samfunnskunnskapsundervisning. Siden norskundervisning og samfunnskunnskap er et viktig verktøy i integreringsarbeid (Integreringsloven, 2020, p. 1) opplever gruppene som ikke får det betydelige utfordringer med integrering. De har lavere valgdeltakelse, mellommenneskelig tillit og tillit til institusjoner og styringssystemer. (NOU 2022: 18, 2022, pp. 27, 28). At innvandrere med lavere norskkunnskap har lavere tillit til institusjoner vises også i Fafo-rapporten (Dalen et al., 2022, p. 78).

Innvandrere som får tilbud om betalt deltakelse i introduksjonsprogram, i tillegg til norskopplæring og samfunnskunnskap, får også foreldreveilednings-kurs (som oftest ICDP) (Integreringsloven, 2020, p. 14). Alle aktiviteter som innvandrere gjennomfører gjennom deltakelse i introduksjonsprogrammet registreres i NIR (Nasjonal introduksjonsregister) (Integreringsloven, 2020 ,§44).

2.10 Utfordringer med rekruttering av minoriteter til fosterhjem

Etter bestilling fra Bufdir i 2017 utarbeidet Proba samfunnsanalyse rapporten «Barn med minoritetsbakgrunn i fosterhjem» (Proba samfunnsanalyse, 2017). Bestillingen var begrunnet med behov for økt kunnskap i feltet da det var lite tidligere forskning. Denne oppgaven refererer ofte til Bufdir sin rapport. Rapporten omtales i oppgaven som «Proba-rapporten» fremover.

Alle funnene i Proba-rapporten er basert på litteraturstudie og intervjuer med fosterforeldre, fosterbarn, foreldre, innvandrersorganisasjoner, barnevern, og ansatte i Bufetat. Foreløpig er dette den mest omfattende studien av minoriteter i fosterhjemsordningen.

Proba-rapporten viser at ansatte i Bufetat mener at de ikke har god nok kunnskap om hvordan potensielle minoritetsfosterforeldre kan nås (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 25) Statistikk om hvor mange minoritetsbarn som er plassert i minoritetsfosterhjem er vanskelig å skaffe, da slik statistikk ikke eksisterer. Likevel hadde en av bydelene i Oslo tall de var villige til å dele. Der viste det seg at av 120 barn i fosterhjem var tre i et fosterhjem med minoritetsbakgrunn (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 32).

Rapporten viser at i møte med potensielle minoritetsfosterforeldre havner Bufetat i diskusjoner om barnevern (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 25). Gjennom intervjuer med innvandrere kom

det også tydelig frem at redsel for barnevern og skepsis i stor grad stopper rekrutteringsarbeidet til fosterhjemsordningen (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 28).

I intervjuer med innvandrerfamiljer kommer det frem at innvandrere i større grad hadde meldt seg inn i fosterhjemsordningen om de hadde hatt mer informasjon (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 26). Innvandrere mente også at de nasjonale rekrutteringskampanjene ikke når dem (ibid.).

Når rekrutteringskampanjer rettet mot innvandrere fungerer, og får stor oppslutning, blir det uansett slikt at veldig få velger å bli fosterhjem i etterkant. Dette er blant annet på grunn av at de som har meldt interesse ikke oppfyller kriteriene for å bli godkjent som fosterforeldre (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 30). I et rekrutteringsforsøk av 20 innvandrerfamiljer som ønsket å bli fosterhjem, ble bare tre godkjent (ibid.).

Innvandrere som var intervjuet, påpeker at de i mindre grad ser på seg selv som ressurser når det gjelder å innta en fosterforeldre-rolle. De mente at det er lettere for etnisk norske å se seg selv som ressurser (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 27)

Når det gjelder kriteriene som må være oppfylt bekrefter rapporten at språk, bolig og økonomi er de kriteriene som stopper innvandrere mest fra å bli godkjent som fosterforeldre (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 28).

Mange av funnene i Proba-rapporten er også funn i denne oppgaven, noe som muligens bekrefter validiteten av oppgavens funn. Samtidig viser det også at utfordringene ikke har forandret seg mye i perioden fra 2017 til 2022.

2.11 Integreringsbarometer

Integreringsbarometer er navnet på undersøkelsen som var gjennomført 10 ganger siden 2005, og den har som formål å vise befolkningens holdninger til innvandring, integrering og mangfold i Norge (Brekke & Fladmoe, 2022). Funnene viser at 44% av befolkningen mener at innvandring er positivt for landet, mens 23% mener at innvandring er negativt (Brekke & Fladmoe, 2022, p. 27). Bare to av ti som svarte på undersøkelse mener at integrering fungerer godt (Brekke & Fladmoe, 2022, p. 28). Hele 60% mener at problemer med integrering oppstår på grunn av kulturelle forskjeller (Brekke & Fladmoe, 2022, p. 63). Når det gjelder religion mener 54% at

verdiene i Islam ikke er forenelige med verdier i det norske samfunnet, mens tilsvarende prosent for kristendom er 16%, for jødedom 19%, og 23% for buddhisme (Brekke & Fladmoe, 2022, p. 48).

Integreringsbarometeret fremmes her i oppgaven for å få litt mer innsyn i potensielle utfordringer som innvandrerbarn kan møte på i et samfunn hvor holdninger om deres religion og opprinnelse er langt fra moderate og nøytrale.

3 Teoretiske perspektiver

Denne oppgaven er en kvalitativ studie, og for å kunne analysere og forstå innsamlet data er det nødvendig å knytte analyse mot etablerte teorier (Thagaard, 2018, p. 181).

Datainnsamlingen i oppgaven viser at rekruttering av innvandrere til fosterhjemsordning handler om vår forståelse av behov for deres rekruttering, tilgjengelige ressurser og vurdering av barnets beste. Derfor ble det valgt å bruke Axel Honneths anerkjennelsesteori og Nancy Frasers rettferdighetsteori for analyse av data, da begge teoriene er relevante for forskning innen sosialt arbeid (Kojan, 2016) (Kojan, 2016)

3.1 Anerkjennelsesteori

I følge Honneth selv utviklet han sin anerkjennelsesteori til en normativ samfunnsteori med forankring i Hegels og Meads arbeid, og selve navnet er inspirert av Hegels Jena-skriftene. Kjernen av teorien er en påstand om at mennesker bare er i stand til å utvikle et uforstyrret selvforhold hvis de blir anerkjent gjennom kjærlighet, rett og verdsetting (Honneth, 1992, p. 7). Det å nekte anerkjennelse påfører krenkelse (Honneth, 1992, p. 140) og former for krenkelse blir videre presentert parallelt med de tre anerkjennelsesformene.

3.1.1 Kjærlighet

Kjærlighet som begrep oppsummerer vårt behov for å bli anerkjent av andre og for å anerkjenne andre som behovsvesener. Behovet for kjærlighet anerkjennes på den måten at den blir tilfredsstilt enten direkte eller gjengjeldt (belønning) (Honneth, 1992, p. 104). Kjærlighet som et viktig moment for anerkjennelse fremmer at barnet lærer å forstå seg selv gjennom emosjonelle relasjoner til andre personer. Som oftest forankres denne forklaringen i objektrelasjonsteori (Honneth, 1992, p. 106). Krenkelse relater til manglende kjærlighet kan forekomme i form av fysisk eller psykisk mishandling, da begge fører til ødeleggelse av selvtillit.

3.1.2 Rett til å bli anerkjent som innehaver av rettigheter

Rettsforholdet, ifølge anerkjennelsesteori, skiller seg vesentlig fra kjærlighetenes form for anerkjennelse da den er regulert etter en annen logikk: den forankres ikke i en objektrelasjonsteori, men i påstanden om at vi alle er rettighetsinnehavere som kan realisere oss selv. Dette skjer bare hvis vi anerkjenner våre normative forpliktelser overfor andre mennesker (Honneth, 1992, p. 117). Med andre ord: andre rettssubjekter anerkjenner oss som innehavere av rettigheter, hvis vi avlyder loven og forholder oss til samfunnets regler og normer (ibid.). Den rettslige anerkjennelse kan ikke graderes slikt at enkelte individer blir «mer» eller «mindre» anerkjent som rettighetsinnehavere (Honneth, 1992, p. 122).

Rettigheter kan deles i tre grupper: frihetsrettigheter (subjektive rettigheter), politiske deltakerrettigheter og sosiale velferdsrettigheter (Honneth, 1992, p. 124). *Frihetsrettigheter* beskytter personenes liv, eiendom og frihet mot statenes inngrep. *Politiske deltakerrettigheter* gir individer rett til å delta i den offentlige viljedannelse. *Velferdsrettigheter* gjør at individer kan benytte seg av en rimelig fordeling av goder. Alle de rettighetene henger sammen, og forsterker hverandre. For eksempel tilgang til goder åpner for mulighet til politisk deltakelse og dermed gir en mulighet til å påvirke demokratiske prosesser, som igjen regulerer rettsutvikling (Honneth, 1992, p. 127). Tap av rettigheter fører til krenkelse med konsekvenser at individer kan oppleve tap av selvrespekt. En systematisk nekt av rettigheter impliserer at den som nektes rettighet ikke er «moralsk tilregnelig», som andre medlemmer i samfunnet (Honneth, 1992, p. 142).

3.1.3 Verdsetting og solidaritet

Med tanke på at samfunnet ikke bare er regulert med lover, men også med sosiale normer hvor våre individuelle plikter og rettigheter definerer forskjellige samfunnsroller, har vi også behov for å bli verdsett for de rollene vi har. Dette omtales ofte som «respekt» (Honneth, 1992, p. 120). Mens den rettslige anerkjennelse ikke kan graderes, er det en viss fare for at selve verdsettingen blir gradert i form av «mer» eller «mindre», avhengige av hvilken samfunnsrolle individer har. For å unngå en slik gradering trekker Honneth frem at våre samfunnsroller er til nytte for samfunnet og at vi ikke kan ses i de rollene uten at samfunnet anerkjenner den nytten. Honneth sier også at individer bør verdsette hverandre symmetrisk.

Den symmetriske verdsettingen kaller Honneth «solidaritet». Solidaritet innebærer at vi verdsetter hverandre ved å anerkjenne at alles ferdigheter er betydningsfulle for samfunnet. Slikt vekker vi andres deltakelse og ikke bare viser passiv toleranse (Honneth, 1992, p. 138). Hvis samfunnets verdihierarki er utformet slikt at enkelte grupper, livsformer eller livssyn verdsettes mindre enn resten samfunnet, opplever individer som hører til de gruppene krenkelse med konsekvensers for deres selvtillit, selvverdighet og selvrealisering.

3.2 Nancy Frasers kritikk av anerkjennelsesteorien

Fraser sin kritikk av Honneth kan oppfattes både som en supplering av anerkjennelsesteori og som en ny teori. Kritikk i den forstand at hun mener at spørsmål om rettferdighet må ses på som et spørsmål om anerkjennelse, men også som et spørsmål om fordeling og politisk representasjon. Både Fraser og Honneth fremmer autonomi og likeverd som hovedverdier i en kamp om anerkjennelse, men Fraser mener at både fordelings- og anerkjennelseskrav skal ses i lyset av et prinsipp om at alle borgere ha like muligheter for deltakelse i samfunnet. På denne måten utvider hun anerkjennelsesteori ved å sette fokus på et nytt moment: fordeling av goder innenfor et samfunn (Fjørtoft, p. 61).

Fraser mener at i et samfunn kan vi ha urettferdige institusjonelle ordninger, men som ikke nødvendigvis oppfattes som urettferdig av borgere som er utsatt for urett. Mennesker tilpasser seg til mulighetene som samfunn tilbyr dem, uten at de, nødvendigvis, føler seg krenket. Et godt eksempel på dette er et samfunn hvor kvinner læres til at ulikheter mellom dem og menn er naturlige, og derfor føler de ikke seg krenket. Samtidig har de ikke like muligheter til samfunnsdeltakelse og derfor er de, faktisk, krenket. Ifølge Fraser sin tolking av Honneth sin anerkjennelsesteori, fanger ikke denne teorien opp slike krenkelser da individer ikke føler at de er krenket.

Fraser mener at økonomiske forskjeller og institusjonalisert underkjennelse gjør at fattigere borgere mister mulighet til å styre sitt eget liv, og at fordeling av økonomiske goder er en viktig forutsetning for deres selvrealisering. Grunnprinsippet i Fraser sin teori er «deltakelse på like vilkår», og det defineres som lik mulighet for alle til å delta i alle sfærer av samfunnet som fullverdige medlemmer (Fjørtoft, p. 66).

Den tredje dimensjonen i Frasers teori er «representasjon». Den hører til den politiske sfæren og forutsetter politisk deltakelse også for marginaliserte grupper i samfunnet, som for eksempel «illegale immigranter» eller asylsøkere som ikke har rett til å delta i politiske prosesser der de lever (Fjørtoft, p. 76)

4 Metode

I dette kapitlet kommer redegjøres hvorfor er det valgt bruk en kvalitativ metode for å få belyst valgt problemstilling. Jeg skal snakke om grunnen til at jeg har valgt stegvis-deduktiv induktiv metode for dataevaluering, og hvordan jeg jobbet med sikring av validitet og reliabilitet av denne studien. Kapitlet starter med beskrivelse av aktuelle vitenskapsteorier som ga rammer til denne oppgaven.

4.1 Vitenskapsteoretisk ståsted og kvalitativ metode

Vårt vitenskapelig ståsted bestemmer hva ser vi etter, hvordan vi formulerer en problemstilling, stiller spørsmål, og tolker funnene (Thagaard, 2018, p. 34). Med tanke på at oppgavens problemstilling starter med «hvordan» er det nærliggende å tenke at kvalitativ metode er det riktige valget (Ringdal, 2012, p. 25). Ved valg av metode måtte jeg også tenke pragmatisk: jeg måtte tenke på ressursene som jeg hadde tilgjengelig med tanke på tid og rekruttering av informanter, men også på min forkunnskap om gjennomføring av slike oppgaver (Tjora, 2011, p. 30). Det er også slikt at kvalitativ metode er mer vanlig innenfor norsk samfunnsforskning (Tjora, 2011, p. 31). Å velge kvalitativ metode ga meg derfor større muligheter for å sjekke reliabiliteten av mine funn.

En kvalitativ metode krever at vi blir godt kjent med vårt vitenskapelige ståsted, da vi er avhengige av tolking av funn. Denne tolkingen og forståelsen for problemstilling utvikles gjennom forskningsprosessen. (Thagaard, 2018, p. 34).

4.1.1 Sosialkonstruktivismen

Et konstruktivistisk perspektiv fremhever at den sosiale virkeligheten konstrueres og gjenskaper i interaksjon mellom mennesker. Den konstrueres også i selve forskningen i interaksjon mellom forsker og person som blir studert (Thagaard, 2018, p. 40) og (Ringdal, 2012, p. 43).

Interaksjonen mellom ansatte i Bufetat og meg oppstått i det øyeblikket de fikk lese intervjuguiden som var sendt til dem på e-post. Intervjuguiden har jeg produsert på den måten at jeg har prøvd å skaffe meg relevant forkunnskap, men hele prosessen var påvirket av mitt syn på

flyktninger, integrering og utfordringer som jeg ikke kunne «glemme» i denne prosessen. Det vil si at mine informanter har fått spørsmål som jeg har konstruert i min virkelighet og etter at de har lest de spørsmålene og begynt å tenke på dem, har deres virkelighet også forandret seg. Dette gjenspeiler seg godt i en kommentar fra en informant: *«etter at jeg leste dine spørsmål, har jeg reflektert en del rundt måten vi jobber på.»*

At en ny virkelighet skapes i interaksjon mellom mennesker er argumentasjon mot en positivistisk tilnærming til en kvalitativ studie. I min oppgave skapes det «objektive» i en interaksjon, og mine funn blir vanskelig å gjenskape gjennom en annen studie (Thagaard, 2018, p. 41).

4.1.2 Hermeneutikk

Min oppgave har som formål å belyse en problemstilling som er kompleks: den handler om minoriteter, og fosterhjem, om ansatte i en etat som jeg bare har utenforstående kjennskap til. Den handler om samfunnets forhold til barn og deres foreldre. Fakta som kommer frem gjennom kvalitativ forskning kan ikke tolkes og forstås uten at de blir satt i en større sammenheng. Hermeneutisk tilnærming hjelper oss med forståelsen av fakta på den måten at den reiser spørsmål om dypere meningsinnhold i det vi observerer (Thagaard, 2018, p. 37).

I en hermeneutisk metode er det nyttig å tenke på «formålsforklaring»: handlingen fortolkes ved å knytte den til en plan, prosjekt eller formål (Ringdal, 2012, p. 56). Et definert formål hjelper oss til å forstå handling. Når jeg bruker teorier som grunnlag for fortolking av datainnsamling driver jeg med en «fortolking av tredje grad» hvor jeg prøver å finne frem til en underliggende betydning (Thagaard, 2018, p. 38).

4.1.3 Egen posisjon

Alt forskning oppstår i en interaksjon mellom forsker og forskningsobjekt, og derfor er det hensiktsmessig å komme med en kort presentasjon av «forsker» hvor forskeren fremmer det den mener at leseren bør vite for å få en bedre forståelse av produktet.

Jeg jobber med bosetting og kvalifisering av nyankomne flyktninger, og dette var avgjørende for valget av problemstillingen, mine henvisninger og tankegang. Det var viktig for meg å jobbe med en oppgave som er relatert til «målgruppen» som jeg har kjennskap til, flyktninger. Det var også viktig for meg å velge et tema som er relatert til denne gruppen og deres møte med det norske samfunnet. Det vil si at jeg i utgangspunktet tenkte pragmatisk og positivistisk, og dette kunne blitt det første forstyrende momentet i en forskningsprosess. Å tenke positivistisk og pragmatisk i forkant av oppgaven kan også bety å velge vitenskapsteoretisk posisjon på forhånd og ikke være åpen for å se på nye teorier. Dette kunne blitt en ulempe.

Jeg kom til Norge som flyktning og har en personlig erfaring rundt hvordan det er å komme til et nytt land, men jeg har også lært at dette bare er en personlig erfaring. Den er ikke uten videre lik med andre sine opplevelser av migrasjonsprosessen, og jeg passet ekstra godt på at denne erfaringen ikke påvirker utformingen av selve oppgaven. Likevel viser transkriberingen av intervjuer med mine informanter om at jeg ikke helt lyktes med det. Intervjuene var preget av faktumet at jeg er flyktning selv.

Mine informanter hører til en etat som jeg ikke har kontakt med gjennom mitt daglige arbeid, Bufetat. Gjennom oppgaven følte jeg at jeg beveget meg på et ukjent terreng, og dette var en utfordrende og lærerik prosess.

4.2 Forskningsmetode

Tema for denne oppgaven er rekruttering av minoritetsfosterhjem, og overordnet spørsmål for denne oppgaven var «Hvordan opplever ansatte i Bufetat rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordning?». Det å besvare dette spørsmålet innebærer innhenting av meninger, opplevelser og erfaring hos ansatte i Bufetat, og det mest riktige var å bruke kvalitativ forskning med intervjuer som metode for datainnsamling (Tjora, 2011, p. 104). Innsamlede data var analysert videre ved bruk av temaanalyse.

4.2.1 Temaanalyse

Når vi bruker temaanalyse som metoden for dataanalyse retter vi vårt fokus mot temaer som var gjennomgående for alle intervjuer (Thagaard, 2018). Etter at intervjuer var gjennomført og etter

at alle var grundig gjennomlest, var teksten delt opp i koder og kodegrupper ved bruk av dataprogrammet NVivo. Etter gruppering av koder var det klart at informantene fremmer flere, men lignende problemstillinger som kan grupperes i 4 grupper med følgende overskrifter: Behov for minoriteter i fosterhjemsordning, faktorer som reduserer behov for minoriteter i fosterhjemsordning, kvalifiseringskrav til minoriteter i fosterhjemsordning og utfordringer med rekruttering av minoriteter.

Bruk av temaanalyse er knyttet mot etisk dilemma som oppstår på grunn av at gjennom oppdeling av data i bestemte temaer «løsriver» vi det som informantene har sagt fra den opprinnelige konteksten (Thagaard, 2018, p. 179). Den nye konteksten som oppstår, er som ofte preget av forskerens forståelse av tema som ikke tilsvarer den opprinnelige konteksten som informanten kjenner til (ibid.). Bruk av informantenes sitater bør være slikt at andre ikke kan kjenne igjen hvem sitatene hører til. Med dette at dataene var oppsummert i temaene gir en fordel når det gjelder anonymisering, da de seks ansatte i Bufetat bruker felles fagbegrep for felles tema (ibid. 180). Dette gjør at det blir vanskelig å finne ut om personer bak sitatene.

4.2.2 Kvalitativt intervju og intervjuguide

Intervjuer som jeg har gjennomført med mine informanter hører til kategorien «semistrukturert intervjuer» eller «dybdeintervju» og de har jeg valgt som metoden da formålet var å samle inn data om informantenes meninger, erfaringer og holdninger (Tjora, 2011, s. 105).

I tillegg kunne jeg lite om problemstillingen på forhånd, og det var et argument for å velge semistrukturert intervju som metode (ibid.)

Et dybdeintervju bør ha en tredelt struktur. I den første delen av intervjuet stiller vi opp såkalte «oppvarmingsspørsmål» som har som formål å danne en trygg relasjon mellom forsker og informant. Den andre delen inneholder «refleksjonsspørsmål» hvor vi kommer til kjernen i intervjuet. I den tredje delen stiller vi «avrundingsspørsmål» som har som formål å «normalisere situasjon» mellom forsker og informant (Tjora, 2011, s. 113). Min intervjuguide var basert på denne metoden. I fire av seks intervjuer ble alle spørsmålene spurt, mens i to intervjuer var det ikke nødvendig å gå gjennom alle spørsmålene, da de ble besvart indirekte gjennom intervjuet.

4.2.3 Valg av informanter

Valget av informanter for denne oppgaven kan karakteriseres som et «strategisk valg» (Tjora, 2011, p. 145). Ved gjennomgang av tilgjengelig forskning knyttet til tema «minoriteter og fosterhjem» fant jeg raskt ut at det er ansatte i Bufetat som jobber med anskaffelse av fosterhjem og at de har direkte kontakt med kandidater som melder seg til fosterhjemsordningen. Deres erfaring med minoritetskandidater var viktig for min problemstilling, men jeg viste ikke på forhånd hvordan rekrutteringsarbeidet var organisert: om de har ansatte som jobber bare med rekruttering eller om de har en slags spesialisering når det gjelder rekruttering av minoriteter.

Allerede gjennom det første intervjuet fikk jeg mye informasjon om hvordan arbeidet med fosterhjem var organisert, og dette har hjulpet meg videre med målrettet valg av informanter. Jeg har ikke satt opp flere andre kriterier for valg av informanter annet enn at de har erfaring med rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordningen. Til tross for at intervjuguide har spørsmål som går på utdanningsbakgrunn, kjønn, alder og arbeidserfaring var ikke de kriteriene viktige for valg av informanter.

4.2.4 Rekruttering

Etter utarbeidelse av intervjuguide og godkjenning fra NSD startet jeg med utsending av invitasjoner om deltakelse i intervjuer til Bufetat sitt postmottak. Invitasjonene var sendt på e-post, men jeg har også tatt kontakt på telefon. Det vanskeligste i rekrutteringsprosessen var å skaffe den første informanten. Etterpå har jeg opplevd en «snøballeffekt» da informantene tipset andre ansatte om behovet for å stille opp til intervju.

Spørsmål om hva som har motiverte informanter til å stille opp i intervjuet var et av de første spørsmålene i intervjuguiden. De svarte ganske likt: de ønsket å stille opp for å hjelpe i en forskningsprosess, og for å hjelpe med selve temaet da de mente at rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordning er en reel utfordring. De mener det er lite forsket område. Over en periode på fire måneder fikk jeg kontakt med seks informanter. De hadde alle direkte erfaring med rekruttering av minoriteter, og en av dem jobbet daglig mot rekruttering av bare minoritetsfamilier og med nettverksbygging mot innvandremiljøene.

4.2.5 Datainnsamling

Datainnsamling, i dette tilfellet opptak av intervjuer, har foregått på Teams. Dette var godkjent av NSD da de har vurdert at intervjuer handler om alminnelige (ikke -sensitive) personopplysninger.

Kommunikasjon på Teams har gått bra og det var ikke noe brudd i linjen bortsett fra i et intervju, men dette har ikke påvirket datainnsamling på noen måte. Intervjuene var tatt opp med lydopptak og det var klarert med informanter. Lydopptakeren var av den enkleste typen uten forbindelse til internett, så lydfilet kunne ikke «lekke ut» på noe som helst vis. Mens intervjuene foregikk var kamera på, selv om det var ikke var nødvendig med videoopptak. Lyden var spilt gjennom høyttaler slikt at den kunne bli tatt opp. Samtalene mellom meg og informantene kunne ikke blitt hørt av andre, da jeg hadde tilgang til kontor som var godt egnet for slike samtaler. Kvaliteten på lydopptaket er god.

4.2.6 Transkribering og konfidensialitet

Transkribering av nesten 6 timer med intervjuer var en tidsmessig krevende prosess. Mens transkriberingen foregikk tok jeg bort alle personalopplysninger som for eksempel navn til informanter, by eller region. Jeg har også gjort om språket slikt at alt av dialekt var omgjort til bokmål. Transkripsjon av alle intervjuer var på litt over 37.000 ord, inkludert mine spørsmål.

Med tanke på måten intervjuer var gjennomført på, og med tanke på at lydfilet var anonymisert ved selve transkriberingen, mener jeg at kravet om konfidensialitet er oppfylt.

4.3 Analyse av intervjuer

For videre behandling av data har jeg brukt programmet NVivo. Alle transkriberingene var importert som tekstfiler og jeg startet med koding av tekst. I denne prosessen har jeg fulgt opp metaanalyse metoden (Thagaard, 2018, p. 171).

Etter flere gjennomlesinger at innsamlet data var jeg bedre kjent med dette som kunne videreføres som «tema». Temaene var videre et grunnlag for koding på kryss av intervjuer. Fra tekst på 37.000 tusen ord, var det generert over 300 forskjellige koder som var videre gruppert i

4 temagrupper. De temagruppene er: «Behov for minoriteter i fosterhjemsordning», «Faktorer som reduserer behov for minoriteter i fosterhjemsordning», «Kvalifiseringskrav til minoriteter i fosterhjemsordning» og «Utfordringer med rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordning».

4.4 Etiske refleksjoner

Ved gjennomføring av oppgaven har jeg fulgt opp instruksjoner fra NSD og utarbeidet infoskriv til informanter etter NTNU sin mal hvor det var opplyst om at deltakelse er frivillig, om hvordan jeg kom til å behandle personopplysninger og om muligheten til å trekke seg ut i hvilken som helst fase av prosjektet.

Potensielle informanter har på forhånd fått en intervjuguide med alle spørsmål som skulle tas opp i samtalene. Det kan vurderes som fordelaktig med tanke på at informantene visste på forhånd hva som skulle tas opp i intervjuet, men det kan også ses på som en ulempe med tanke på at dette var et kvalitativt intervju og funn kunne blitt påvirket (Thagaard, 2018, p. 23). Alle informanter har fortalt om at de var høyt motivert til å stille opp i intervjuet. Jeg som student som ikke hører til deres fagmiljø / arbeidsmiljø kunne neppe påvirke deres avgjørelse om å stille opp.

I forkant av valg av informanter har jeg også reflektert over forsvarligheten av å be informanter om å bruke tid på en forskning som ikke, nødvendigvis, hjelper dem med deres utfordringer. Det var også viktig å ikke bruke deres tid til på å be dem svare på spørsmål som de allerede har gitt til andre forskere uten at det er en god grunn til det. Tilbakemeldingene fra informantene har jeg opplevd som positive. De mente at å bruke en time i samtale med en student var riktig prioritering.

I selve presentasjonen av funn var jeg bevisst på konfidensialitet, men enkelte sitater blir gjengitt på en slik måte at informanter blir i stand til å se at sitatene har en relasjon til deres utsagn.

4.5 Reliabilitet, validitet og overførbarhet

Min oppgave var inspirert i stor grad av Proba samfunnsanalyse sin rapport fra 2017, «Barn med minoritetsbakgrunn i fosterhjem». Funnene i denne oppgaven har mange like trekke med funnene fra denne rapporten. Dette mener jeg taler i favør for reliabiliteten til oppgaven (Thagaard, 2018, p. 187). Dette kommer jeg tilbake til i mine kommentarer om funn videre i oppgaven.

Selve validiteten, måten jeg tolker data på, har jeg forsøkt å forankre i teorien, men også i andre sine tolkinger og forståelse av lignende funn. Når jeg analyserer funnene viser jeg samtidig til annen forskning som styrker eller setter spørsmålstegn ved min egen analyse (Thagaard, 2018, s. 189). Dette er ikke bevis på validiteten i seg selv og en forsker kan lett havne i situasjon hvor «kirsebærplukking» tar over.

Overførbarhet innebærer at denne oppgaven er relevant i en større sammenheng (Thagaard, 2018, p. 190). Basert på den bakgrunnen jeg har, mener jeg at denne forskningen kan brukes som et utgangspunkt for å argumentere for at de som jobber med integrering bør ta større ansvar for rekruttering til fosterhjemsordningen.

5 Funn og analyse

I dette kapittelet presenteres data som er, av etter koding, sortert i grupper ved hjelp kontekstanalyse. Funnene drøftetes på bakgrunn av forskning og teorier som er presentert tidligere i oppgaven. Funnene er fordelt i fire tematiske grupper, som har vist seg som relevante for informanter. De fire tematiske gruppene viser informantenes perspektiver på problemstillingen og sorterer analysen av forskningsspørsmålene. Tematiske grupper har underkategorier og enkelte av dem har en viss overlapp. Overlappet er naturlig med tanke på kompleksiteten av rekrutteringsprosess av fosterhjem. Selve analysen av innsamlet data startet med flere runder med analytisk lesing for å få oversikt og velge ut det informantene fokuserer på som de viktigste.

De to første kategoriene fokuserer på behov for minoritetsdeltakelse i fosterhjemsordning, den tredje kategorien forteller om kravene som stilles foran minoriteter for å bli akseptert som fosterhjem, og den siste kategorien forteller om utfordringer ved rekruttering.

5.1 Behov for minoriteter i fosterhjemsordning

Med tanke på at over 2000 innvandrerbarn var plassert i fosterhjem i 2022 (8 av 1000 barn) er det åpenbart at behov for minoritetsfosterhjem er stort (Bufdir, 2022a). Til tross for at fokuset på plassering av barn i slekt og nettverk har økt i de siste årene er det vanskelig å finne slike løsninger for innvandrerbarn da de har, vanligvis, lite familienettverk i Norge.

I intervjuguiden innvandrerbarn var omtalt som «minoritetsbarn», men på grunn av at det ikke føres statistikk på barna i fosterhjem med bakgrunn som urfolk eller nasjonale minoriteter omtaler statistikken bare innvandrerbarn (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 17). Med urfolk og nasjonale minoriteter skulle statistikken se annerledes ut, og mest sannsynlig vil den vise enda større behov for fosterhjem for minoritetsbarn.

Samtidig gjennom samtaler med informanter og gjennom litteraturgjennomgang kom det klart frem at behovet for antall minoritetsfosterhjem sammenlignet med antall minoritetsbarn som trenger fosterhjem er ikke det samme. Behovet for minoritetsfosterhjem påvirkes av flere andre faktorer enn selve antall barn, og noe av de faktorene som fremmer behovet presenteres i de neste tre underkapitler.

Den første faktoren som bekrefter at det er behov for minoriteter i fosterhjemsordning, er den faglige oppfatningen hos informanter. De har som oppgave å rekruttere fosterhjem og deres holdninger og kunnskap kan være avgjørende for reguleringa av behov for minoriteter i fosterhjemsordning.

Den andre faktoren som fremmer behov for minoritetsfosterhjem, er selve lovverket. Til tross for at informantene oppfatter lovverket som uklart og lite bestemt, er den uansett en stor del av drivkraften for behovet for bestemte typer fosterhjem.

Den tredje faktoren som bekrefter behov for minoriteter i fosterhjemsordningen, er selve måten ansatte i Bufetat møter minoritetsforeldre som kandidater til fosterhjemsordning.

5.1.1 Faglig oppfatning av behov for minoriteter i fosterhjemsordning

I samtaler med informanter kommer det veldig klart frem at de selv ser behovet for minoritetsfosterhjem, og at dette dreier seg, først og fremst, om barnets beste:

Nei, jeg tenker det er kjempeviktig (...) da barn med minoritetsbakgrunn som trenger fosterhjem av sånn åpenbare årsaker, som kontinuitet i forhold til kultur og verdier og sånn, har godt av å komme i et fosterhjem som har det da samme bakgrunn. (...) Ja, det kan være skadelig å ikke prøve å kjenne til (egen kultur), å få lov, å ha den muligheten å utvikle den delen av seg selv.

Informanten har ikke prøvd å argumentere særlig mye for sin påstand da informanten mente at dette dreier seg om «åpenbare årsaker». På en annen side kommer det klart frem gjennom forskning at den meningen ikke er utbredt hos, for eksempel, barnevernsarbeidere (Hustad et al., 2016, pp. 7, 36, 37), som presentert i underkapittelet 2.4 i denne oppgaven.

En informant forteller om at det å plassere et minoritetsbarn i et minoritetshjem er, rett og slett, et logisk valg:

Og det er helt sånn logisk, og så er det sånn at hvis du er en minoritet selv og du har kommet til landet og du og da har kommet til en familie som har gått den stien før, det kan være bra. Det er gjenkjennbart for barnet igjen, sant, fordi om vi ikke får det fra akkurat det samme landet der foreldrene er fra, så kanskje vi får fra samme regioner eller

områder sånn at de de kjenner bakgrunnen og historien til barnet og familier, og da kan det være lettere å hjelpe barna.

Når informanten sier at dette er et «logisk» valg bruker vedkommende retorikk som gir lite rom for tvill på at minoritetsbarn bør plasseres i minoritetsfosterhjem, og informanten forsterker sin påstand med å fremme særkompetanse i form av opplevelsen av flukt eller migrasjon.

Informanten setter «felleserfaringen» som viktigere enn nasjonalitet i seg selv. Med dette introduserer informanten en ekstra dimensjon for matching, i tillegg til det som selve lovverket foreslår.

Viktigheten av «felles opplevelse» fremmes også av andre informanter som et viktig moment:

De som har opplevd ting og tang, (...) men ting er blitt bearbeidet og de står trygge i seg selv og ja, sant? En familie (...) som har opplevd flukt selv er gjerne bedre i stand til å ivareta barn som har opplevd det samme, hvis hun selv har fått det bearbeidet og har fått hjelp selv.

Det at de var på flukt selv fremmes av informanten som en ekstra styrke, og dette støttes av forskning som viser at slike opplevelser kan være en styrke for fosterforeldre (Wade, Sirriyeh, Kohli, & Simmonds, 2012).

Informantene har også en pragmatisk tilnærming til rekruttering av minoriteter til fosterhjem da dette er et ansvar som «systemet» har:

Jeg syns, jeg alltid jeg mener at vi som et system her er en plikt til å prøve å plassere barnet i minoritetshjem. Hvis vi ikke får til det, da har vi prøvd.

Den tankegangen om at «systemet må prøve» er delvis ivaretatt gjennom §4, andre ledd i forskrift om fosterhjem, hvor loven stiller krav om dokumentasjon. Det må dokumenteres om muligheten har blitt kartlagt for at barnet har skal plassert i nært nettverk eller slekt (Forskrift om fosterhjem, 2003).

Flere informanter understreker at vi lever i et flerkulturelt samfunn, og at det er viktig at fosterhjemsomsorg gjenspeiler samfunnets struktur:

Også det ene er det, at vi, vi er jo et flerkulturelt samfunn, så jeg tenker at

fosterhjemstjenesten, eller fosterhjemsomsorgen bør, bør reflektere det da. At vi har et spekter av fosterhjem.

Altså vi kan ikke bare rekruttere middelklassen, hvite folk. Det går ikke! Vi trenger alt likekjønnede, enslige, altså vi prøver å ha en veldig bred stall, egentlig.

Og vi trenger et mangfold, jeg er veldig opptatt av at vi trenger et mangfold. Vi trenger ikke de som er på en måte superperfekte. Men trenger alle.

Med dette viser informantene en solidarisk holdning mot minoriteter og mangfold som er i tråd med Honneth sin definisjon av anerkjennelse gjennom aktiv invitasjon til deltakelse (Honneth, 1992, p. 138).

Som allerede vist, informantene argumenterer ofte med at valg av minoriteter til fosterhjemsordningen er et «logisk valg», et «valg vi trenger med tanke på mangfold» og et «erfaringsbasert-riktig valg»:

Så der har vi jo masse erfaring i Norge da. Om hvor skadelige er det da, å bare fornekte interesser i din kultur og identitet. (...) For du hører jo historikken om samiske barn for eksempel i Nord Norge, sånt? Som på en måte blir flyttet til norske familier for å bli norske. Så det er jo en direkte politikk da, sant? For da skulle innrett inn, på en måte fornorske, sant? Men nå er det motsatt. 1

Her trekker informanten frem at det er en selvfølge at det som har hendt samiske barn er argumenterende nok for at barn i fosterhjem skal ha mulighet til å bli oppdratt i tråd med sin kultur. Informanten forteller at dette har vi sett, vi har lært en del, og nå gjør vi noe helt annet. Dessverre, det som informanten forteller betyr ikke at alle utfordringer relatert til fornorskning er borte. Fontene-artikkelen om samiske barn som bor i fosterhjem påpeker at til tross for at historien om undertrykkelse og diskriminering av samer er godt kjent betyr ikke det at samiske barn får alle rettigheter oppfylt i dagens samfunn (Odland, 2022). Tvert imot, kollektivt minne om undertrykkelse gjør at samisk befolkning har lav tillit til norske myndigheter og barnevern. Derfor blir det vanskelig å skaffe mange nok samiske fosterhjem (ibid.). Det er i tillegg vanskelig å sjekke hvor god oppfølging samiske barn får i «norske» fosterhjem, da det ikke fins en registrering som kan fortelle om hvor samiske fosterbarn er plassert, for å finne ut om det trengs «detektivarbeid» (ibid.). For å finne ut hvor samiske fosterbarn er plassert har Sametinget

inngått en forpliktende avtale med Norsk Fosterhjemsforening som skal bidra til å sette søkelys på samiske barns rettigheter. Avtalen var underskrevet i juni 2022, og det vil si at vi snakker om utordringer som er knyttet til nåtid, og ikke om noe historiske utfordringer som er bak oss.

I 2012 var der innført innskjerping i Forskrift om fosterhjem hvor det var presisert at formål med tilsynet av fosterhjem er, blant annet, å føre kontroll om samiske barns rett til å ivareta språk og kultur, men som vist her menes det fortsatt at samiske barn ikke får de rettighetene oppfylt (ibid.).

Informanten forteller videre at:

Det er ikke alle, nødvendigvis, alle enige med det, og det er ikke alltid man får til det at man har, for eksempel fosterhjem av alle kulturer 1

Her beskriver informanten to hovedutfordringer i rekruttering av minoritetsfosterhjem: det er viktig at minoritetsbarn får et minoritetsfosterhjem, men det er ikke slikt at alle deler denne meningen. Det er heller ikke slikt at vi har nok minoritetsfosterhjem. De to utfordringene var gjennomgående i alle intervjuer.

5.1.2 Definerings av behov for minoritetsfosterhjem gjennom lovverk

Et av spørsmålene i intervjuguiden var om hvordan informanter ser på setningen i

Barnevernlovens § 4-15 første ledd: «*Det skal også tas tilbørlig hensyn til at det er ønskelig med kontinuitet i barnets oppdragelse, og til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn*».

Informantene var bedt om å kommentere deres forståelse av lovenes ordlyd og kommentere fremstående innskjerping av ordlyd og mulige konsekvenser av dette.

Det var ikke slikt at alle informantene hadde direkte kjennskap til hvor den valgte setningen var plassert i selve lovverket, men det har kommet godt frem at de jobber etter lovens intensjon. De har bestandig prioritert rekruttering av minoritetsfosterhjem, når det var behov for det. Ikke nødvendigvis på grunn av lovenes krav, men på grunn av sin faglige overbevisning om at minoritetsfosterbarn bør plasseres i et fosterhjem som passer deres etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn.

Deltagelse i fosterhjemsordning er ikke en rettighet. Enkelte rettigheter for fosterforeldre oppstår etter at fosterhjemsavtalen signeres, men helt til det tidspunktet er forholdet mellom barnevern og potensielle fosterforeldre uforpliktende (Barne- og likestillingsdepartementet, 2006, p. 37). Fosterforeldre rekrutteres etter prinsippet om at «barnet søker fosterhjem». Det vil si at barnets behov utløser behovet for et spesifikt fosterhjem. Så den første grunnen til at vi trenger et minoritetsfosterhjem er behovet hos minoritetsbarn, som, forankret i barnevernsloven har rett på et fosterhjem som kan ivareta behovet for kontinuitet i barnets oppdragelse og barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn. Selve utforming av lovenes ordlyd, som vist inneledende i oppgaven i underkapittel 2.1 *Lovverk: forankring av fosterhjemsordning i lov om barnevern*, var preget av en redsel for at et slike innskjerpende krav kan være skadelig for barnet. Flere høringsinstanser mente at kravet kan komme i konflikt med barnets beste. Mest diskutert var bruken av ordet «*tilbørlig*» da den måtte moderere lovenes ordlyd om krav til kontinuitet i barnets oppdragelse slikt at dette kravet ikke blir misforstått som et overordnet krav. Ordlyd i den «nye» barnevernsloven er ikke lengre moderert med ordet «*tilbørlig*», men i stedet «*skal det blant annet legges vekt*».

Flere informanter har kommentert at de ikke har et forhold til ordet «*tilbørlig*» og at uansett om loven innskjerpes og ordet «*tilbørlig hensyn*» blir erstattet med, for eksempel, «*skal tas hensyn*» så kommer de til å ha like utfordringer. Det er fordi de ikke kommer til å klare å skaffe flere minoritetsfosterhjem enn det de gjør i dag:

Vi mangler så mange minoritetsfosterhjem. Vi har ikke det antallet og den kvaliteten som vi trenger. Med en gang man får en «skal» inn i lovverket, så kan jo det være at det faktisk setter begrensninger på oss. At barna måtte vente lengre.

Og:

Det ville vært det samme for oss, uansett hva som hadde stått der.

Informantene var spurt om hvordan de tolker lovverk og hvordan de tolker ordlyden og hva skal skje etter at den nye barnevernloven blir innført. Svarene fra dem var varierende.

Flere informanter mente at en innskjerping kanskje kom til å tvinge frem en positiv forandring:

Men så hadde vi jo og kanskje satt litt fart på den jobben med å rekruttere da? Mange rådgivere kommer til å sette mer fokus på rekruttering?

Enkelte mente at dette ikke har noe betydning for rekruttering, da de som fagpersoner kjenner godt til at minoritetsbarn har behov for minoritetsfosterhjem. Flere mente at innskjerping av krav om minoritetsfosterhjem betyr lengre ventetid for barnet. Med tanke på at ansatte i Bufetat ikke vurderer barnets behov, men at dette ligger som oppgave hos barnevern. Plikt og makt for å tolke lovverket er da hos barnevern. Barnevernets kompetanse, deres holdninger, og rammene de må forholde seg til er avgjørende for vurderingen av behov for minoritetsfosterhjem.

En informant mente at loven er upresis, legger til mye skjønnsmessige vurderinger og at det kan skje at den blir tolket forskjellig fra saksbehandler til saksbehandler:

Det skal ikke være opp til hver enkelt person og din interesse for dette. For den gangen, det er jo ikke barnets beste. Så jeg synes at den setningen eller den der «tilbørlig» er uklart, egentlig.

De aller fleste informanter har understreket at det er viktig at Norge har et lovverk som er synkronisert mot barnekonvensjonen:

Det er jo viktig og at, jeg tenker på dette her, med at vi følger barnekonvensjonen. Det er jo veldig viktig at det er en juridisk retningslinje i bunnen så sier noe om at barn skal ha kontakt med sin opprinnelses kultur.

Med tanke på at lovverket hovedsakelig regulerer barnets rett til kontinuitet i oppdragelse og ikke en borger sin rett til å bli fosterforeldre, er det nærliggende å tenke at det er bare barnet i dette bildet som kan bli krenket hvis noen nekter barnets rett til et passende fosterhjem.

Med andre ord har vi ikke noe direkte forpliktelse til å finne et minoritetsfosterhjem for hvert minoritetsbarn, og hvis det blir satt i gang søk etter et slikt hjem har ikke staten noe forpliktelse til å finne den, men har en forpliktelse til å gjøre en innsats (Fontene, 2022).

Utarbeidelse av lovverk er en demokratisk prosess som forutsetter deltakelse av alle samfunnsgrupper, og ifølge Frasers teori om representasjon mister marginaliserte grupper i samfunnet mulighet til slikt deltakelse (Fjørtoft, p. 76). Det er et åpent spørsmål om hvor stor

påvirkning på lovverk de gruppene som ikke har stemmerett ved stortingsvalget kan ha. Dette gjelder nesten alle nyankomne innvandrere.

5.1.3 Hvordan ansatte i Bufetat møter minoritetsfosterforeldre

Oppgaven har i utgangspunktet som formål å se på opplevelser hos ansatte i Bufetat når det gjelder rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordningen. Det vil si at denne oppgaven har ikke noe funn som fremmer fosterforeldrenes sitt perspektiv. Da videre i denne underkapittelet anvendes aktuelle teorier, anvendes de basert bare på funn som er hentet inn gjennom samtale med ansatte i Bufetat og det er deres perspektiv som analyseres her.

Det som er gjennomgående i alle intervjuer med informanter fra Bufetat er informantenes takknemlighet og respekt for alle som melder seg til fosterhjemsordning. En informant har oppsummert dette med følgende:

jeg har et mantra da i forhold til det her med rekruttering av fosterhjem (...) Og så er det jo folk som melder seg (...) norske familier, minoritets familier (...) og så har vi dem, de generelle kravene som gjør at det kan være at flotte, flotte folk, som på grunn av de generelle kravene ikke kan bli fosterhjem (...) men jeg skjønner, hvis folk her synes at det er litt sånn vanskelig med å forstå (...) vi (Bufetat) er ydmyke og takknemlige. Folk bruker tid, folk setter seg ned, fyller ut skjema, sender inn til oss (...).

Informanten snakker her om de som melder sin interesse for å bli en del av fosterhjemsordning, men som ikke blir kvalifisert. Til tross for at de ikke blir lengre i en profesjonell kontakt viser informanten behov for å ivareta deres følelser, og passer på at de ikke opplever avvisning som en krenkelse. Oppgaven har ikke hentet inn om hvordan de som var avvist har opplevd saksbehandlere i Bufetat, men det er, uten tvil, godt synlig at intensjon hos informanten er god, er en forsvarlig tolking.

Det å bruke Axel Honneth sitt «kjærlighets perspektivet» i analyse av forhold mellom saksbehandler og klient er en vel akseptert måte å analysere funn innen samfunnsforskning ((Marte Knag Fylkesnes, Anette C. Iversen, Ragnhild Bjørknes, & Lennart Nygren, 2015), og den omsorgen som informanten viser her er et godt eksempel hvor en saksbehandler fokuserer på den medmenneskelige dimensjonen i sin relasjon til klient og til klientens følelser.

Retten til å bli anerkjent som innehaver av rettigheter er en av dimensjoner i Honneths anerkjennelsesteori (Honneth, 1992, p. 117) og individer skal ikke være mer eller mindre anerkjent når det gjelder sine rettigheter. Med andre ord skal alle få likt behandling basert på rettighetene de har (Honneth, 1992, p. 122).

Å bli en fosterforeldre er ikke en rettighet som tildeles etter en søknad og besvares med enkeltvedtak da noe slikt ikke er regulert med lovverk. Det som lovverket regulerer er krav som skal stilles til dem som ønsker å være deltakende i fosterhjemmsordningen, og dette er regulert i Forskrift om fosterhjem § 3 (Forskrift om fosterhjem, 2003). I retningslinjer for fosterhjem, kap. 7 er det regulert at avslag på søknad om å bli fosterforeldre kan ikke påklages, men barnevern kan gi en uttalelse med begrunnelse for avslag (Barne- og likestillingsdepartementet, 2006, p. 19), og dette, egentlig, gjelder fosterhjem som allerede har fått godkjenning hos Bufetat. Så det kan stilles spørsmål om det er slikt at minoritets kandidater som melder seg til fosterhjemmsordning og ikke blir tatt inn til videre opplæring opplever krenkelse med tanke på at Bufetat «nekter» deres «rett» til å bli godkjent som fosterforeldre.

I alle intervjuer med informantene fra Bufetat kom det klart frem at de ikke behandler kandidater til fosterhjem ulikt:

Det er jo det at det er samme kriteriene så på en måte for alle fosterhjem som om de er etnisk norske eller med minoritetsbakgrunn. Så har vi noe som vi kaller for basiskriterier. Ja, det er ikke noe forskjell. Det er, ja, det er en sånn helhetsvurdering, sant? I

Så lenge ansatte i Bufetat kjenner til lovverk og behandler alle kandidater likt, utøver de ikke noe form for krenkelse med tanke på rett til å bli anerkjent som innehaver av rettigheter (Honneth, 1992, p. 122).

Den tredje dimensjonen i anerkjennelsesteori er verdsetting og solidaritet, og i denne konteksten gjelder det å se hvordan ansatte i Bufetat ser på minoriteter som aktive bidragsyttere i fosterhjemmsomsorg (Honneth, 1992, p. 120). Funn i intervjuer viser at Bufetat bruker ekstra ressurser i forbindelse med kampanjer rettet mot innvandrere, og at de gjør en del ekstra tiltak for å minske frafall av minoriteter fra rekrutteringsprosess. En informant forteller om at det lønner seg å gjøre ekstra innsats for å hjelpe innvandrere med norsk, slikt at de får beholde dem som kandidater:

(...) jeg kan ta med meg datamaskinen og sitte og skrive på en måte for dem da. Men det er klart det blir på en måte, det skal være deres produkt (...)

Enkelte informantene forteller om bruk av sitt privat nettverk for å nå innvandrere, og om bruk av tolk i situasjoner når dette er forsvarlig. Også når informantene snakker om norsk fosterhjem som erstatning for minoritets fosterhjem, trekker de frem at dette er en løsning som fungerer, men at den ikke er en «fullverdig» løsning. Informantene viser at de verdsetter innvandrere som fosterforeldre med spesiell kulturell kompetanse som er høyt ønskelig i fosterhjemsomsorg.

Derfor oppleves engasjement hos ansatte i Bufetat som en faktor som påvirker rekruttering på en positiv måte.

Ved godkjenning av minoriteter til fosterhjemsordning nevner informantene at de gjør «litt ekstra» for å kompensere for, for eksempel, mangel på et ekstra soverom til fosterbarn. Informantene fremmer at bolig er ofte en utfordring for innvandrere, men at de ser på kandidater i en helhetlig perspektivet, og de mener at det er greit, av og til, å se bort fra enkelte «materielle» krav.

Ifølge Fraser sin rettferdighetsteori er fordeling av økonomiske goder og politisk presentasjon viktige momenter for vurdering om hvordan samfunnet behandler individer eller grupper (Fjørtoft). Sosiale urettferdigheter kan besvares med affirmative tiltak, for eksempel ved utbetaling av diverse økonomiske goder, transformativ tiltak som har som mål å sette i gang forandringer i selve samfunnet, og gjennom politisk representasjon (ibid.).

Når ansatte i Bufetat forteller om at de ser bort fra krav om ekstra soverom, kan dette forstås som et affirmativt tiltak hvor de kompenserer for økonomisk ulikhet som innvandrere ofte er utsatt for. En slik positivdiskriminering av minoritets kandidater til fosterhjemsordning kan også kritiseres da den er basert på skjønnsmessig, det vil si lite regulert, vurdering hos bestemte ansatte i Bufetat, og da den særbehandling kan «dekke over» behov for mer strukturelle forandringer i samfunnet (ibid.).

5.2 Faktorer som reduserer behov for minoriteter i fosterhjemsordning

Faglig overbevisning hos informanter om at det er viktig å ha minoriteter i fosterhjemsordning, er ikke det eneste som definerer behovet for minoritetsfosterhjem. De rekrutterer fosterhjem etter

bestilling fra barnevern og behovet er dermed lavere enn det informanten selv mener er riktig, da barnevernet ofte fremmer behovet for et etnisk norsk fosterhjem til et minoritetsbarn.

Behovet for minoritetsfosterhjem reduseres også gjennom barnets og foreldrenes *rett til medvirkning*, da barn og foreldre ofte selv uttrykker et ønske om et etnisk norsk fosterhjem.

Det er også slikt at det er, generelt sett, lettere å rekruttere *etnisk norske fosterhjem som en erstatning* for et minoritetsfosterhjem og derfor, på grunn av tidspress, blir dette det første valget ved tildeling. Rask plassering av barnet i et fosterhjem vurderes ofte som det beste for barnet.

5.2.1 Barnevern og bestilling av minoritetsfosterhjem

Behovet for bestemte typer fosterhjem meldes til Bufetat av barneverntjenesten og baseres på prinsippet om at det er barnet som søker et passende fosterhjem, og ikke det motsatte (Bufdir, 2021, p. 6).

Dette gjør at behovet for rekruttering av minoritetsfosterhjem ofte er en «ad hoc» handling og Bufetat må rekruttere målrettet der og da:

Og det er jo litt sånn at hvis vi har et barn, OK, det konkrete barnet det ønsker sånn og sånn så må vi gjerne rette tiltakene inn mot enkelte grupper da, sant? Så det gjør vi jo, men det er litt sånn som du sa, at du jobber litt sånn ad hoc.

Til tross for at et behov hos det konkrete barnet styrer den egentlige rekrutteringen, viser forskning at barnevern i liten grad er opptatt av om fosterfamilien matcher barnet med tanke på kultur, religion, etnisitet og språk. På en skala fra 1 til 7 skårer denne matchingen 3,7 (Hustad et al., 2016, pp. 36, 37). Dette kan ha en sammenheng med funn hvor informantene forteller om at Bufetat kan være uenig med barnevern rundt hva som er et bra nok fosterhjem for minoritetsbarn. At et fosterhjem passer godt med tanke på språk, religion og etnisitet har ikke stor nok tyngde for at barnevernet skal godkjenne et fosterhjem som har dårlig norskkunnskap, for eksempel.

Informantene forteller at de opplever at fosterhjem anbefalt av Bufetat ikke blir akseptert av barnevernet, fordi barnevernet føler seg «utrygt». En informant forteller om at en del av den utryggheten kan forklares med at barnevernet sliter med fordommer knyttet til

minoritetsfosterhjem:

Vi har også begynt å jobbe med å bedre holdningene og fordommene. Fordi det er jo en sannhet at de fleste som jobber i feltet som rådgiver og saksbehandler er etnisk norske, middelklasse, hvite kvinner. Så nå lager vi et program som åpner opp for dialog rundt dette med holdninger og fordommer, stereotypier og sånne ting ...

Når informanten snakker om barneverns holdninger, fordommer og stereotypisering forbinder informanten dette til egenskapen «etnisk norsk, middelklasse, hvite kvinner». Dette kan også forstås som en stereotypisering av en «gjennomsnittlig» barnevernsarbeider. For klarhetens skyld må det kommenteres at informanten selv var «en norsk, hvit barnevernsarbeider» og intervjueren oppfatter dette som en morsom måte å være «selvkritisk» på. Det som bør gis hovedtyngde i dette sitatet er «(...) å jobbe med holdninger (...) dialog (...)».

Den informanten, akkurat som alle de andre fem informantene, har en utdanningsbakgrunn og arbeidserfaring som intervjueren oppfatter som høyst relevant. Informanten driver også med videreutdanning og prosjekter som har holdningsskapende formål. Dette er igjen i tråd med lovenes mål om økning av kompetanse hos barnevernstjenestens personell opp til mastergradsnivå innen 2031, jf. 15-6. i den nye barnevernsloven (Barnevernsloven, 1992).

Ved bruk av metaforen «etnisk norsk, middelklasse og hvite kvinner» henviser informanten indirekte til evolusjonistisk kulturforståelse hvor en slikt status «hvit – vestlig – middelklasse» oppfattes som toppen av kulturell utvikling (Skytte, 2019). Informanten uttrykker også sin mening om at personer som oppnår en slik posisjon i samfunnet kan ha en tendens til å se på andre kulturer som lavere og utilpasse til det norske samfunnet. Utryggheten hos barnevern som informanten beskriver forteller at barnevern «gir opp» i sitt forsøk til å bli kjent med fosterfamilier da det er uansett ikke er å forvente at fosterfamilier er i stand til å forandre på sine kulturelle verdier, og med dette viser de at deres tankegang er forankret i en relativistisk kulturforståelse (Skytte, 2019).

En informant forteller at vedkommende selv samarbeider godt med barnevernet, men at han også opplever flere utfordringer. Informanten fremmer at det kan være et «stort sprik» i meningene til Bufetat og barnevern om hva som er et bra nok minoritetsfosterhjem:

Og så er det kommunen som blir presentert gjennom «matching» til dette hjemmet, og det er de som godkjenner, og der stopper det ofte opp. Med at de kommunens kriterier er annerledes enn våre. Det er for stort sprik. Fordi kommunen synes: det er for dårlig språk. Ja. De er for usikre på om dette er trygt nok å plassere barn i den type familien.

Som vist i forrige avsnitt kan vi prøve å finne en forklaring på hvorfor det er et så stort sprik i vurderinger mellom Bufetat og barnevern, ved bruk av teorier om kulturforståelse, men det kan også være slikt at funnet har en mer sammensatt forklaring. For å unngå simplifisering av årsak til uenighet mellom ansatte i Bufetat og barnevern, fremmes videre i oppgaven en utvidet forklaring på de uenighetene utenom «det faglige». Informanten selv forteller at faglige uenigheter kan også ha fordommer, holdninger og stereotypisering som bakgrunn.

Med tanke på at barnevern ikke har en forpliktelse, men bare en anbefaling til å skriftlig begrunne sitt avslag på aksept av et fosterhjem (Barne- og likestillingsdepartementet, 2006, p. 19), blir det også vanskelig å analysere hvorfor konflikter oppstår. Også i veilederen om samarbeid mellom Bufetat og barnevern er det anbefalt at alle uenigheter løses i minnelighet (med god vilje), slikt at *uenigheter «(...) ikke går ut over tilbudet til barn og familier og slik at brukernes tillit til barnevernet som helhet ikke svekkes» (Bufdir, 2010, p. 13)*. Denne anbefalingen tvinger frem en løsning, uansett hvem som har den mest riktige argumentasjonen, og setter en ekstra press på de involverte da de ikke bare må komme til enighet rundt saken, men også skal være klare over at slike diskusjoner kan skade barnet og ødelegge barnevernets status. Det kan bety at mange faglige diskusjoner stopper halvveis, og at de ikke blir behandlet på den måten som kan danne et mer standardisert beslutningsgrunnlag for fremtiden.

I rundskrivet om oppgave- og ansvarsfordeling mellom kommuner og statlige barnevernsmyndigheter er det presisert at ved faglig uenighet mellom kommune og stat om valg av fosterhjem er det kommunen som har det avgjørende ordet. Dette er forankret i §9-5 siste ledd i den nye barnevernsloven, og tilsvarende i § 4-22 siste ledd i den gamle barnevernsloven (Barne og likestillingsdepartement, 2007, p. 13). Det vil si at faglige uenigheter avgjøres av barnevern som selv er involvert i saken, og at avgjørelsen forankres i lovens makt og ikke i en faglig vurdering av en uavhengig instans.

Uenighet mellom barnevern og Bufdir kan forstås som en konsekvens av uklar ansvarsfordeling

men også i lys av maktforhold mellom barnevern som er kommunalt, og Bufetat som er statlig og en del av Bufdir som har kontrollmyndighet overfor kommunal barnevern (Misund, 2022). I situasjon når Bufetat stiller opp i rolle som «leverandør» av fosterhjem og kommunalt barnevern i rolle som «godkjenningsinstans» av fosterhjem oppstår en relasjon som er mer komplisert enn selve relasjon «fagliggenighet / uenighet».

Den kompleksiteten av forhold mellom barnevern og Bufetat kan være nyttig å ha med seg ved alle vurderinger av funnene i denne oppgaven.

Også i situasjoner der innvandrere ønsker seg et etnisk norsk fosterhjem, prøver ikke barnevernet å misjonere for et «etnisk» fosterhjem, fordi de mener at dette blir unødvendig bruk av ressurser:

Jeg har måtte forkaste fosterhjem som jeg faglig, på en måte, tenker er bra, fordi at foreldre og barn nekter. Og da sier jo kommunen: ok, om det er så mye nekt, så blir det bare trøbbel. Da må vi prøve noe annet.

Det at barnevern ønsker «å unngå trøbbel» og spare på ressurser kan forklares med godt dokumentert tidspress som barnevernsarbeidere er utsatt for. I studien «Minst hjelp til dem som trengs det mest» konkluderes det at barnevernsarbeidere, til tross for at de er utsatt for stor tidspress er tvunget til å komme med beslutninger i saker de jobber med (Clifford, Det nye, & Nordlandsforskning, 2015, p. 148). Det at barnevern ønsker å imøtekomme foreldrenes og barnets ønske kan forstås om høygrad av aksept for brukermedvirkning, men også som en måte å unngå utilsiktet flytting fra fosterhjem da godt samarbeid mellom biologiske foreldre og fosterhjem forebygger utflytting (Thronæs & Paulsen, 2022).

En informant forteller at barnevernet bestandig først undersøker om Bufetat kan skaffe et minoritetsfosterhjem som passer til barnets opprinnelse, men at i enkelte tilfeller må barnevern se bort fra det kravet i situasjoner, når det kan anses som direkte skadelig for barnet:

I de sakene som jeg har vært bort i så er det alltid vært (at barnevern ser etter minoritets fosterhjem), men kanskje det har vært noen små konflikter i miljøet. Det har vært noen saker da sa far eller mor: dere har taushetsplikt, hvis de blir plassert i et miljø så kjenner hele miljøet familie. Sant? Og da har man prøvd å beskytte, sant?

Dette er også et funn i Proba-rapporten hvor barnevernsansatte forteller om at mange

innvandrerfamiljer er såpass små at det blir en utfordring å beskytte barnets anonymitet, hvis det er behov for det (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 34).

Som presentert i dette underkapittelet er behovet for minoritetsfosterhjem ofte redusert i forhold til antall av minoritetsbarn med behov for fosterhjem, på grunn av lavere bestilling av minoritetsfosterhjem og noe lavt aksept av disse hos barnevern. Dette gjør at som oftest et etnisk norsk fosterhjem blitt rekruttert i stedet, og det dekker over det virkelige behovet for minoritetsfosterhjem.

5.2.2 Medvirkning ved valg av fosterhjem

Foreldrenes og fosterbarnets medvirkning ved valg av fosterhjem fremmes av informantene som et viktig moment ved rekruttering av minoritetsfosterhjem. En typisk situasjon hvor det oppstår behov for minoritetsfosterhjem beskriver informanten slikt:

Da tenker jeg at det handler litt om konkrete barn som har behov for fosterhjem hvor vi i samtaler med foreldre da, og også barnet da, ha en medvirkning der i forhold til hvor man ønsker og å bo, og der kan det jo raskt være en situasjon hvor man ønsker at de skal bo i en familie med samme kultur. 2

Her forteller informanten at behov for fosterfamilie ikke utløses av en regel som sier at et alle minoritetsbarn skal plasseres i et minoritetsfosterhjem, men at det behovet oppstår på grunn av at barnet eller foreldrene uttrykker et ønske om en slik plassering. Dette er basert på barnets og foreldrenes rett til medvirkning.

Barnets rett til medvirkning er forankret i barnevernslovens § 1-4 «*Barnets rett til medvirkning*» (Barnevernsloven, 1992), og den er utdypet gjennom «Forskrift om medvirkning og tillitsperson» (Forskrift om fosterhjem, 2003). Loven definerer at medvirkningen skal innebære tre viktige momenter (tre trinn): barnet skal få tilpasset og tilstrekkelig med informasjon, barnet skal få mulighet til å uttrykke sin mening, barnets meninger skal tas videre i vurderinger avhengig av barnets modenhet og alder.

Foreldrenes rett til medvirkning ved valg av fosterhjem er ikke forankret i barnevernsloven som foreldrenes egen rett, men indirekte gjennom Barnevernslovens § 1-7. *Barneverts plikt til å*

samarbeide med barn og foreldre, i den gamle barnevernsloven, og tilsvarende i den nye Barnevernslovens § 1-9. *Samarbeid med barn, familie og nettverk*. Presisering om at foreldre har rett til å uttale seg om valg av fosterhjem er forankret i forskrift om fosterhjem (Fosterhjemsforskriften §4) hvor det er presisert at:

Barnets foreldre skal om mulig gis anledning til å uttale seg om valg av fosterhjem. Foreldrenes mening skal tas med i barnevernstjenestens vurdering (...).

De aller fleste minoritetsfamilier ønsker seg et fosterhjem som hører til sammen kultur, religion og språk, forteller informanter, men de opplever stadig at både foreldre til fosterbarn og fosterbarna selv ikke ønsker et minoritetsfosterhjem, men at de foretrekker etnisk norske fosterhjem.

Det er faktisk mange som ikke er etnisk norske som ønsker seg inn i norske familier. Spesielt ungdommer. 4

Dette samsvarer med funn i Proba-rapporten om at flere innvandrerforeldre og deres barn søker etter et «norsk» fosterhjem (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 34). Hvor mange minoritetsbarn og deres foreldre som ønsker seg et norsk fosterhjem er vanskelig å si da en offentliggjort statistikk om dette ikke finnes.

En informant forteller at ungdommer ofte ønsker et norsk fosterhjem da de mener at på denne måten så blir de raskere integrert i samfunnet:

Det er nok at de ønsker å bli integrert på en annen måte? De har jo et bein i hver kultur? Så kanskje noen ønsker å bli på en måte mer norske? Det er noen som ønsker det, faktisk.

Også dette tilsvarende lignende funn i Proba-rapporten (Proba samfunnsanalyse, 2017, pp. 36,40), hvor det legges frem en forklaring på at foreldre og barn mener at ved plassering i et norsk fosterhjem får barna større muligheter til å lære norsk og gjennomføre utdanning.

En slik tankegang er forståelig, men samtidig er det vanskelig å bevise at det å være plassert i et norsk fosterhjem kan hjelpe fosterbarn når det gjelder skolegjennomføring. En longitudinell studie av barnevernsklinter fra 1990 til 2005 viser at bare 34% av barn som bor i fosterhjem gjennomfører utdanning utover 12-årlig skolegang, mens tilsvarende tall for jevnaldrende barn er på 80% (Clausen, Kristofersen, & Barnevern i, 2008). Denne studien hadde alle

barnevernsklinter i fokus og ikke bare minoritetsbarn. Hvordan fosterbarn kommer til å klare seg gjennom utdanning er avhengig av mange faktorer: av barnets egen motivasjon, av den oppfølgingen barnet får på skole, og samarbeid mellom fosterforeldre og skolen (Skilbred & Havik, 2011). Dette peker i retning av at fosterforeldre har en viktig, men begrenset, rolle i barnets skolegang og at deres samarbeidsevner har størst betydning. Derfor er det vanskelig å si om plassering i norsk fosterhjem er bedre, med tanke på barnets mulighet til å gjennomføre utdanning, enn plassering i et minoritetsfosterhjem med gode samarbeidsevner.

I studie om flyktningers sosiale integrasjon (B. Berg & Valenta, 2008, med henvisning til Putnam, 2000) fremmes Putnam sin analyse av ulike typer sosial kapital. Dette kan brukes som et perspektiv for analyse av integreringsprosesser. Det kan tolkes slik at i det tilfellet, når etniske foreldre og barn velger norsk fosterhjem, så prøver foreldrene og barna å balansere mellom sosial kapital som baseres på sterke bånd til sin etniske gruppering («*bonding*») og sosial kapital som baseres på bånd til majoritetssamfunnet («*bridging*»). Et ønske om norsk fosterhjem kan tolkes som foreldrenes og barnets forsøk på posisjonering i en sosial gruppe som de selv oppfatter som fordelaktig for deres suksess i integrering. Det kan også tolkes i lys av assimilering som integreringsstrategi hvor barn ser bort fra sin opprinnelseskultur og språk for å bli «norske», så raskt som mulig (Skytte, 2019, p. 159). Kjennskap til disse integreringsstrategiene er viktig for å kunne forstå foreldrenes og barnets handlinger, og for å kunne tilby alternative strategier hvor barna får mulighet til å utvikle krysskulturell identitet med alle de mulige fordelene en slik identitet kan ha. For å utvikle seg i den retningen bør familiene oppfordres til å velge en pluralistisk integreringsstrategi (ibid.) hvor barnet og familien kommer med krav om et fosterhjem som videre kan utvikle barnets opprinnelige identitet og hvor barnet kan lære seg norske verdier, språk og kulturelle koder.

Medvirkning kan være komplisert i tilfeller når barnets ønske og foreldrenes ønske strider mot informantenes faglige vurdering. Flere informanter påpeker at minoritetsbarn som ønsker seg et etnisk norsk fosterhjem ikke bestandig er klare over konsekvenser som et slikt valg kan ha. Ofte har ikke barna god nok beslutningsgrunnlag for å kunne vurdere alle aspekter av brudd på kontinuitet i oppdragelse.

Dessverre, så er det ikke alle ganger at en del barn kan sitt eget beste. Så jeg synes dette her er vanskelig.

Og

Noen fosterbarn tar jo et aktivt valg om å ikke beholde sin egen kultur eller religion eller hva det skal være, sant? Og avviser den. Men da skal de vite hva de avviser ...

Med dette viser informantene at de er i tvil om at det første momentet som er forutsetning for medvirkning, at «*Barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon(...)*»(Barnevernsloven, 1992), er reelt. Ingen av informantene setter i tvil barnets rett til medvirkning, og de forteller om at barnet har rett til å avvise sin kultur, med de understreker at de er usikre på om barnet bestandig har god nok grunnlag for å komme med en slik beslutning.

Informantene forteller at det bør brukes mer ressurser for å forklare til barn at det kan være fordelaktig å velge et fosterhjem som ligner på deres opprinnelige familie. Informanten fortalte om en episode som fant sted da vedkommende jobbet i barnevernet hvor det var brukt mye tid på å argumentere for barnet at fosterfamilie med likt etnisk bakgrunn var det det beste valget:

Vi måtte tenke medvirkning, sant, og så spurte vi han og han bare: jeg skal ikke bo hos en brun familie! De er så skumle! De er farlige folk! Han var livredd! Men da hadde vi en faglig overbevisning på at det ville bli en veldig god match. Og heldigvis så brukte vi tid på at de fikk møte hverandre, og de har blitt kjent, og så ble det en veldig god match. Så han flyttet inn der og han var veldig glad. Ja, det gikk helt fint. Men det var litt sånn: tenk hvis vi hadde gitt oss, eller bare hørt på det han sa. Og så bare: ferdig med det?

I den korte fortellingen viser informantene hvor ressurskrevende det er å drive kvalifisert medvirkning som er i tråd med lovenes tre-trins regel: Å gi barnet relevant info, i det tilfellet i form av «å bli kjent med fosterfamilie». Å la barnet delta aktivt gjennom medvirkningsprosessen i form av «å bli hørt, å bli forstått», og ta i betraktning barnets mening i den endelige avgjørelsen. Rammer for barnets medvirkning var satt opp, hovedsakelig, av barnevernsarbeider som ikke var i tvil på at, fagmessig, var denne fosterfamilien rett valg for barnet. En annen barnevernsarbeider med en annen erfaring og fagkunnskap, og under større tidspress, kunne valgt å gi en annen ramme for barnets medvirkning. Resultatet kunne da blitt annerledes. Derfor er det riktig å stille spørsmål om i hvor stor grad en slik prosess er kvalitetssikret?

Proba-rapport peker på at enkelte barnevernsarbeidere ikke ønsker å spørre foreldre og barn

eksplisitt om de ønsker plassering i et minoritetsfosterhjem, da de vet på forhånd at slike fosterhjem er vanskelig å skaffe (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 36). Med dette skapes en ramme for medvirkning som er veldig annerledes enn de rammene som er beskrevet i forrige avsnitt. Her ser vi en forsterkende effekt i relasjon «behov for minoritetsfosterhjem» og «tilgang til minoritetsfosterhjem». Lavt tilgang til minoritetsfosterhjem gjør at barnevernsarbeider unnviker å presentere den løsningen for familien, noe som igjen resulterer med det at det ikke blir registrert mangel på et minoritetsfosterhjem. Så lenge det ikke er registrert mangel av minoritetsfosterhjem, settes heller ikke rekrutteringsprosessen i gang. Dette gjør igjen at tilgang til minoritetsfosterhjem blir dårligere.

I en litteraturstudie av relevante publikasjoner om barnets og unges medvirkning i barnevern (R. C. Berg et al., 2020, p. 8) konkluderes det med at vellykket deltakelse i medvirkning kan øke barnets følelse av trygghet og sikre at omsorgsordningen lykkes. Til tross for at mange barn har opplevd at deres synspunkter ikke har påvirket selve beslutningen, fikk barna uansett en økt følelse av trygghet. Det kan tolkes i retning av at medvirkning i seg selv er positivt uansett resultat. Dermed blir det å unngå å spørre foreldre og barn om de ønsker seg et minoritetsfosterhjem ikke et forsøk på å beskytte barnet mot å velge noe som systemet ikke kan levere.

Når det gjelder medvirkning i forhold til valg av fosterhjem med tanke på religion, forteller informanten at flere foreldre er opptatt av at barna får mulighet til å praktisere religionen som familien hører til. Flere som ønsker det insisterer ikke på at fosterhjem må ha den samme religionen som de selv. For enkelte foreldre er det viktig at fosterforeldre er religiøse, uansett hvilken religion det er snakk om:

Mange av de er jo ikke så opptatt av dette med religion som kanskje samfunnet tror. Og da er det også slikt at, hvis de er muslimer, så da har jeg en opplevelse av at de synes at det er greiere å være i en kristen familie enn i en familie som ikke er religiøs.

Informanten mente videre at foreldrene på denne måten ser etter likhetene ved «å være religiøs» og ikke etter likhetene ved «å være muslim». Det er også et funn i Proba-rapporten (Bufdir, 2017, p. 35). Dette kan betraktes som et godt eksempel på hvor viktig det er å hente inn familiens

meninger og ønsker gjennom medvirkning, da det kan bidra til et mer nyansert bildet av hva som er viktig for foreldre og barn.

De presenterte funnene viser at barnets og foreldrenes medvirkning, spesielt i situasjoner når den ikke er reel, kan resultere i en reduksjon for behovet for minoritetsfosterhjem. Mangel på minoritetsfosterhjem bidrar til at barnevernet ikke presenterer et slikt alternativ for minoritetsfamiliene som kunne ha behov for det. Konsekvensen blir da at familiene som skal medvirke ved valg av fosterhjem mangler reelle valgalternativer. Dette får oss til å stille spørsmål ved om den medvirkningen som vi har i dag kommer til å bli forandret til noe bedre. Medvirkningen, som den er i dag, gjør at mangel på minoritetsfosterhjem blir mindre synlig.

5.2.3 Etnisk norsk fosterhjem som erstatning for minoritetsfosterhjem

Formuleringen om at det skal legges vekt på kontinuitet i barnets oppdragelse og barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn sier ikke at det er slikt at et minoritetsfosterhjem er den eneste passende form for plassering av minoritetsbarn. Hvilket som helst fosterhjem, som er i stand til å ta seg av lovenes forpliktelser, kan defineres som et passende fosterhjem. Denne tolkingen er godt synlig i funnene, da informantene fremmer at et norsk fosterhjem kan være en god (men ikke fullgod) erstatning for minoritetsfosterhjem:

Selvfølgelig kanskje de norske fosterhjem kan ikke erstatter alt det originale, på en måte, men vi har en del suksesshistorier på at de får det til.

Når informanten forteller om kjennskap til «en del suksesshistorier» sier de indirekte at det ikke bestandig er sånn at en slik plassering blir vellykket. Hvordan det går med minoritetsbarn i etnisk norske fosterhjem er vanskelig å si noe om, da slik forskning er vanskelig å finne. Forskning fra USA, som presentert i underkapittelet 2.3 i oppgaven, viser at plassering av minoritetsbarn i majoritetsfosterhjem har flere negative virkninger når det gjelder barnets psykisk helse og kan forårsaket atferdsvansker og manglende utvikling av identitet hos barnet (Tyrell et al., 2019). En britisk studie peker på at store kulturelle ulikheter mellom fosterhjemmet og barnet biologiske hjem kan forårsake mangel på følelse av selvtillit og tilhørighet hos barnet (Barn, 2010).

En litteraturstudie, også presentert tidligere i underkapittelet 2.3, bekrefter forskning som viser at minoritetsbarn i majoritetsfosterhjem sliter med identitetsutvikling. Likevel fremmes det også at fosterforeldre med passende «kulturell kompetanse» kan hjelpe med å rette barnets utvikling i riktig retning (Degener et al., 2021).

Den siste presenterte forskningen (ibid.) støtter informantenes mening om at opplæring av etnisk norske fosterforeldre, som viser vilje til å ta imot minoritetsbarn, kan være en vei å gå for å finne riktig hjem for et flerkulturell barn:

De er litt mer sånn reflekterende. De er de familiene som gir uttrykk at de er villige til å ha kunnskap om forskjellige kulturer. De lytter, du kan veilede de. Di tar imot mye informasjon, fordi vi har jo også egne kurs. Så fosterforeldre kan gå på de kursene atter at har blitt fosterhjem. Rett og slett videre opplæringskurs.

Den siste fosterhjemsundersøkelsen viser at etnisk norske fosterforeldre til minoritetsbarn ikke er fornøyd med den hjelpen de får fra barnevernet. De mener at støtten ikke er god nok til å ivareta barnets behov for utvikling av morsmål. De mener også at bevarelsen av egen kultur og tilgang til videreopplæring er for dårlig (Norsk Fosterhjemsforening, 2022, p. 32). Samtidig viser Proba-rapporten at barnevernsansatte ikke mener at det er deres oppgave å hjelpe fosterfamilier med språkopplæring av minoritetsbarn (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 46).

Fosterhjemsundersøkelsen melder om at enkelte bosteder ikke er gode nok for å kunne ivareta barnets kultur og identitet, og det påpekes også av informanter fra Bufetat:

Det er jo mer utfordringer i praksis å beholde den kulturelle identiteten hos barnet. Altså litt til å være kreativ nok. Hvis du bor langt ut på bygda, og det ikke finnes noe fra barnets hjemland, på mange, mange mil, sant? Hva gjør du da? Ja, man kan bli kreativ på den også. Det fins internett altså.

Med dette bekrefter informanten utfordringer ved plasseringa av barna i bosteder uten etablerte innvandrer miljøer som matcher barnets opprinnelse. Samtidig viser informanten at systemet ikke

har noe gode løsninger på hvordan fosterfamilier kan få hjelp til å beholde barnets kulturidentitet. Informanten sier at dette er opp til hver enkel fosterfamilie og deres kreativitet.

Som vist gjennom Integreringsbarometeret er norsk samfunn preget av sterke meninger om innvandring, innvandrere og deres religion og kultur, så det er lite som tilsier at barn med innvandrerbakgrunn kan «forsvinne». De blir ikke betraktet som «norske» bare på grunn av at de er plassert i et majoritetsfosterhjem. I følge nevnt forskning er det fordelaktig for minoritetsbarn å få mulighet til å utvikle sin identitet i omgivelsene som er mest mulig like barnets biologiske familie.

Majoritetsfosterhjem kan bli en god arena for utvikling av krysskulturelle barn og unge, men dette forutsetter at barnet reelt har mulighet til å utvikle sitt eget morsmål og utvikle kjennskap til sin kultur (Barn, 2018). Det viser seg at dette er en krevende jobb som krever engasjerte fosterforeldre, og også støtte fra samfunnet.

Det er ingenting som tilsier at hverken barnevern, Bufetat eller fosterforeldre har en intensjon til å drive med «assimilering» av minoritetsbarn. Mangel på tilgang til minoritetsfosterhjem og manglede oppfølging av fosterhjem med minoritetsbarn resulterer i at minoritetsbarn blir «assimilert» i det norske samfunnet. De får ingen reel mulighet til å selv regulere forholdet til sin kulturelle identitet.

Til tross for at plassering av minoritetsbarn i majoritetsfosterhjem ikke utelukkede kan betraktes som en god løsning, er dette uansett en av de faktorene som minsker behovet for minoritetsfosterhjem. Med tanke på at vi sliter med rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordningen, kan vi forutse at denne løsningen blir favorisert i fremtiden av barnevernet da den er lettere å fortsette med.

5.3 Kvalifiseringskrav til minoriteter i fosterhjemsordningen

Etter at vi har sett på faktorer som regulerer behovet for rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordningen, ser vi videre i oppgaven hva som kreves av minoriteter for å bli godkjent som fosterhjem.

I den første delen ser vi på de generelle kravene, og etterpå ser vi utelukkende på kravet om godt nok språk. Det viser seg at dette kravet er en av de som har den største påvirkning på rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordningen.

5.3.1 Like krav til alle

Informantene ble spurt om hva de hadde valgt hvis de kunne velge de to viktigste og de to minst viktige egenskapene som fosterforeldre må ha. Alle informantene sa omtrent det samme: at alle kravene som gjelder godkjenning av fosterhjem er like viktige og at det ikke gis avkall på noe av de kravene ved valg av minoritetsfosterhjem.

Forskrift om fosterhjem presiserer hvilke generelle krav fosterforeldre må oppfylle:

Fosterforeldre må ha særlig evne, tid og overskudd til å gi barn et trygt og godt hjem. Fosterforeldre må ha en stabil livssituasjon, alminnelig god helse og gode samarbeidsevner. De må også ha økonomi, bolig og sosialt nettverk som gir barn mulighet til livsutfoldelse (Forskrift om fosterhjem, 2003, p. 3).

I tillegg til de generelle kravene viser informantene også til «fem ferdigheter» som fosterforeldrene skal ha. De ferdighetene er basert på de generelle kravene og kravene om valg av fosterhjem til det enkelte barnet jf. § 4. i forskrift om fosterhjem. De fem ferdighetene er også noe som PRIDE-kurs fokuserer mye på: foreldrene skal ha omsorg for å kunne oppdra barn, de må kunne møte barnets utviklingsbehov og håndtere forstyrrelser i utviklingen. De må støtte relasjoner mellom barn og deres biologiske familie, de skal gi barn tilgang til trygge og utviklingsstøttene relasjoner som skal vare livet ut, og de skal være i stand til å arbeide i et team (Havik, Moldestad, Jakobsen, Helse, & Barnevernets utviklingssenter på, 2007, p. 19). Krav om norskkunnskap nevnes ikke eksplisitt.

I alle intervjuer forteller informanter om at de ikke forskjellsbehandler minoritetsfosterhjem vs. etnisk norsk fosterhjem og at det ikke gjennomføres noe rekruttering av et A-lag og et B-lag. Alle fosterfamilier må oppfylle generelle krav for at fosterhjemmet skal godkjennes, og alle fosterhjem skal ha de samme grunnleggende ferdighetene:

Vi skiller ikke mellom etnisk norsk fosterhjem og minoritets fosterhjem. Vi må følge de samme grunnkravene, sant? De grunnkravene de gjelder alle uansett.

Vi er veldig strenge på hvem som kan bli fosterhjem. Det må være på plass. Omsorgen må jo være på plass, holder jo ikke bare at du er fra samme kultur.

I tillegg til de kravene som gjelder fosterforeldre presiserer forskrift om fosterhjem i § 3. at fosterforeldre må ha økonomi og bolig som er god nok til å gi barn mulighet til livsutfoldelse. Informantene forteller om at kravet om økonomi og bolig, i tillegg til kravet om godt nok norsk er det som ødelegger mest for rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordningen. Av og til ser de bort fra krav om bolig hvis de ser at fosterforeldre oppfyller de andre generelle kravene.

Informantene forteller om at det kan gjøres unntak for krav om eget soverom til fosterbarn, og at dette er, egentlig, et unntak som gjelder krav til selve boligen og ikke til fosterforeldre:

Hvis det er en minoritetsfamilie hvor alle andre generelle krav er på plass, og det vil være det beste for barnet å bo her, men har ikke eget rom: OK, hva slags løsninger kan man få til her for at barnet kan bo der da? Det tenker jeg at man må være åpen for å se. Helt klart.

Hvis familien sier: ja, i framtida ser vi for oss å bygge og gjøre om det her til et rom, sånn, men det vil ta et års tid eller sånn. Vi prøver jo å være fleksible og se på løsninger, så klart.

Kravet om bolig er en stor utfordring i rekruttering av minoriteter. At Bufetat vurderer å se bort fra kravet om eget soverom til fosterbarn er også et funn i Proba- rapporten (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 28). Informanten bekrefter at de er villige til å vektlegge mangel på eget rom mot andre viktige momenter, men informantene forteller også om et annet interessant perspektiv, nemlig at informantene vurderer familiens utvikling over tid: vi har ikke et soverom, men vi kommer til å ha det etter hvert.

Det tidsperspektivet, at minoritetsfamilier som rekrutteres til fosterhjemsordningen utvikler seg, mangler ved vurdering mot andre krav som en fosterfamilie skal oppfylle, for eksempel, krav om godt nok norsk språk. De vurderes mot «hvor godt norsk kan de i dag», men ikke mot «hvor godt norsk kommer de til å ha om et år eller lengre».

En informant forteller om et nedstemt forslag om organisering av et forenklet PRIDE-kurs for bare minoritetsfosterforeldre:

Hvis en annen familie her gått PRIDE- kurs, det skal ikke være noe forskjell. Vi skal ikke ha noe andrerangs kurs for minoriteter.

Flere informanter poengterer at minoritetsfosterfamilier ikke feilaktig må oppfattes som «andrerangs» fosterfamilier. Da de blir spurt om et minoritetsfosterhjem kan bli godkjent som fosterhjem til etnisk norske barn besvarte alle informanter at dette er mulig, da alle fosterhjem, uansett etnisk bakgrunn, er likt kvalifisert når det gjelder standardkravene:

Det at en minoritetsfamilie tar imot et norsk barn, tenker jeg, er i utgangspunktet mulig, men det viser seg lite sånn i praksis.

Men informantene gir også en enkel forklaring på hvorfor det sjeldent skjer at etnisk norsk barn blir plassert i et minoritetsfosterhjem:

Vi har flere barn som er etniske minoriteter, og du har ikke nok tall av minoritetsfosterhjem for at en slik plassering blir reelt...

Med dette bekrefter informantene indirekte at de minoritetsfamiliene som er godkjent som fosterhjem oppfyller samme krav som alle andre fosterfamilier.

Informantene forteller om at de ser annerledes på minoritetsfosterfamilier enn på etnisk norske fosterfamilier, men at dette dreier seg om kultursensitivitet, og ikke om et lavere krav til minoritetsfosterfamilier:

Vi gjør ikke «flerkulturelt» til noe spesielt, men vi trenger jo å utvikle litt sånn kultursensitiviteten. Det tror jeg er en fordel, men ikke behandle det som liksom sært og eget. Men at vi skal ha fokus.

Det at minoritetsfosterforeldre har tilleggsegenskaper som kjennskap til språk, religion eller kultur gjør ikke at de blir unntatt for generelle krav. I en rekrutteringskampanje til fosterhjemsordning rettet mot innvandrere av 20 innvandrerfamilier som har meldt sin interesse var det bare tre som var godkjent som fosterhjem (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 30).

5.3.2 Krav om godt nok språk

Kravet om god norskkunnskap er et av kravene som står mest i veien for rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordningen, forteller informanter. Til tross for at dette kravet ikke er forankret direkte i Fosterhjemsforskriften, antas det at kravet om «gode kommunikasjonsevner» innebærer krav til god norskkunnskap.

Om krav om «godt nok språk» til minoritetsfosterforeldre sier informantene følgende:

Altså de må jo kunne forstå det vi spør om, og vi forstår svaret. Hvis du snakker med en som jeg føler snakker greit nok, forstår ikke alt jeg sier, men forstår hovedbudskapet, da er dette godt nok, tenker jeg...

«Greit nok» norskkunnskap tilfredsstiller krav om «gode samarbeidsevner» og krav om «å være i stand til å jobbe i team» (Forskrift om fosterhjem, 2003). Når informanten sier at grunnleggende forståelse er godt nok for å oppfylle kriteriet om fungerende kommunikasjon, er informanten på linje med en av de anbefalte metodene for hvordan norskkunnskap måles. I rapporten «Hvordan måle integrering» foreslås «selvopplevelse av språkferdigheter» som en god nok målingsmetode (Proba samfunnsanalyse, 2019, p. 28). Så uansett om en kandidat til fosterhjem har bestått norsksprøve eller ikke, er opplevelse av kommunikasjonsflyt en god måte å måle norskkunnskap på.

Informantene forteller om ganske heterogen praksis når det gjelder vurdering om språk er godt nok, og den vurderingen er avhengig av saksbehandler, men selve bakgrunnen for vurderingen er det samme:

Det blir nesten avhengig av hvilken saksbehandler som vurderer det. Men der er jo ikke sånn at de må ha et veldig høyt nivå med språk, det er ikke det det handler om: det viktigste er at de kan gjøre seg forstått så at de kan være med på kurs.

Deltakelse på kurset (PRIDE-kurs) er en del av forberedelse til å bli godkjent som fosterhjem, og god nok norsk er en forutsetning for gjennomføring:

Hvis vi allerede i starten sliter med å forstå hverandre, så blir det bare vanskeligere og vanskeligere i opplæringsfasen. Vi snakker på kurset om faglig stoff, om tilknytningsforståelse, hvordan hjernen fungerer ...

Opplæring kan være også være en utfordring for norskspråklige deltakere:

Selv fra de norske familier får man tilbakemelding: hva mente du med det? Ja, selv om det er et begrep som meg tenker at alle forstår.

Saksbehandlere også legger til grunn, ved vurdering om språket er godt nok, om fosterforeldre blir i stand til å hjelpe fosterbarnet med hjemmelekser, om de blir i stand til å delta i samarbeidsmøter med barnehage, skole, BUP, PPT, barnevern og andre:

Grunnen til at vi er opptatt av språk, det er jo fordi at vi vet at fosterhjemmet skal samarbeide veldig tett med barneverntjenesten, og det er og masse møtevirksomhet med andre etater, altså skole, barnehage, BUP, PPT, og da ønsker jo barneverntjenestene at det skal egentlig ikke brukes tolk.

Bruk av tolk som en mulighet for å kompensere for eventuelt manglete kunnskap i norsk er også tatt opp i intervjuer med informanter. De forteller om at bruk av tolk i forskjellige sammenhenger er noe som tas opp til diskusjon ofte, og resultatet kan variere. Flere informanter forteller om at bruk av tolk i kurssammenheng ikke er ønskelig, men flere forteller om at har hørt at «andre Buffetater» gjør det når de har mange minoritetsspråklige som deltar på kurset.

Ifølge Tolkeloven er det slikt at alle institusjoner som omfattes av forvaltningsloven er pliktige til å bruke tolk for å sikre rettsikkerhet og forsvarlig hjelp (Tolkeloven, 2021), og dette inkluderer skoler og barnehager. Tolkeloven er ganske klar på at tolken brukes i kommunikasjon med dem som ikke kan kommuniserer forsvarlig med offentlige organer uten tolk. Det stilles ikke noe krav til bruken av tolk og ansvar for sikring av forsvarlig kommunikasjon ligger hos offentlige organer.

Det at vi har tolkeloven åpner for diskusjonen om kravet til godt norsk er et krav Bufetat og barnevern bør se bort ifra?

En informant fortalte om «språkhjelp» som de gir til minoritetsfosterfamilier hvis de vurderer at dette er hensiktsmessig:

Det er mange i Norge som ikke kan det her som de lærer på PRIDE-kurset. Så vi tar litt ekstra hensyn når det gjelder minoritetskandidater til fosterhjem. Vi har ekstra hjemmebesøk eller ekstra kontorsamtale. Å skrive norsk sammenhengende, for eksempel,

kan være vanskelig for dem. Men da jeg kan ta med meg datamaskinen og sitte og skrive på en måte for dem da, men selve innholdet er deres.

I forbindelse med rekruttering av fosterhjem til enslige asylsøkere var språkkravet til fosterfamilier nedjustert:

Vi har plassert enslige mindreårige asylsøkere i fosterhjem uten å ta så høyt hensyn til språk, og til og med bolig. Da har vi tenkt først og fremst barnets språk, identitet, og sånne ting at det matcher, og så lagt vi språkkravet litt lavere.

Funnet om at norsk språk er en utfordring ved rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordningen er godt kjent fra før, blant annet, fra rapporten om barn med minoritetsbakgrunn i fosterhjem fra Proba (Proba samfunnsanalyse, 2017, pp. 28, 29), og dette bekrefter reliabiliteten av dette funnet.

Som presentert i kap. 2.8 de fleste nyankomme innvandrere i Norge arbeidsinnvandrere fra EØS, og får ikke tilgang til norskundervisning og samfunnskunnskap. Da er det urimelig å regne med dem som kandidater til fosterhjemsordningen hvor krav om norskkunnskap står høyt. I tillegg til at de går glip av undervisning i norsk, går de også glipp av undervisning i samfunnskunnskap, og da er det også urimelig å stille krav om kjennskap til det norske samfunnet. Det er bestandig slik at en del innvandrere klarer å lære norsk på egen hånd, men det er lite sannsynlig at dette kommer til å skje i betydelig stor grad med tanke på at arbeidsinnvandrere sliter med ressurser og neppe kan finansierer norskopplæring på egen hånd (NOU 2022: 18, 2022, p. 26). Tilbud om gratis norskopplæring til innvandrere er et spørsmål om fordeling av ressurser, og deres ekskludering fra statsfinansiert opplæring bryter med grunnprinsippet «deltakelse på like vilkår» i Fraser sin rettferdighetsteori (Fjørtoft, p. 66). Den ekskluderingen fra norskopplæring betyr også ekskludering fra politisk deltakelse som igjen gjør at de ikke får mulighet til å påvirke fordeling av økonomiske goder i en mer rettferdig retning.

Det er urealistisk å forvente at Bufetat, som ansvarlig for rekruttering av fosterhjem, skal sette i gang norskkurs, men de bør vurdere om kravet om norskkunnskap er et rimelig og rettferdig krav for enkelte innvandrergupper, og de bør vurdere bruk av tolk i mye større grad enn i dag. Gode kommunikasjonsevner kan også oppfattes som evnen til å kommunisere ved hjelp av tolk.

Den andre tilnærmingen for å løse «språkutfordring» i rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordningen er forandring av integreringsloven slikt at den åpner for deltakelse i norskopplæring, samfunnskunnskap og foreldreveiledningskurs for alle innvandrere i Norge. At enkelte grupper innvandrere ikke får delta i gratis norskopplæring kan tolkes som urettferdig fordeling av goder og dermed som en krenkelse når det gjelder dimensjonen «rettigheter» (Honeth, 1992, p. 124).

5.4 utfordringer med rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordning

Etter presentasjon av mekanismer som regulerer behov for minoriteter i fosterhjemsordningen, og etter presentasjon av krav som minoriteter må oppfylle for å bli kvalifisert til ordningen, presenterer vi videre rekrutteringsprosessen og utfordringer som informanter opplever i forbindelse med dette.

Informantenes fortelling om utfordringer deles videre i tre grupper: generelle utfordringer, utfordringer knyttet til samarbeid med barnevern og utfordringer som oppstår på grunn av begrensede muligheter for matching.

5.4.1 Generelle utfordringer

Intervjuer med informantene viser at Bufetat har både et systematisk og en god faglig begrunnet tilnærming til rekruttering av minoriteter til fosterhjemsomsorgen, men informantene er ikke fornøyde med selve resultatet når det gjelder antall rekrutterte minoritetsfosterhjem.

Informantene kunne ikke vise til noe statistikk om forholdet mellom behovet for minoritetsfosterhjem og antall matcher. De visste likevel at veldig få minoritetsbarn får riktig minoritetsfosterhjem. Proba-rapporten støtter at det er behov for bedre statistikk-grunnlag i feltet (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 94) og rapporten viser også til lokal statistikk i en bydel i Oslo som viser at bare 3 av 120 fosterbarn var plassert i minoritetsfosterhjem (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 32)

De forteller også at det generelt er vanskelig å rekruttere fosterhjem, uansett etnisitet. En informant understreker at kandidater til fosterforeldre går gjennom en lang prosess og at avgjørelsen om å bli fosterhjem er krevende:

Fra noen tenker på å bli fosterforeldre til de blir det går det i snittet i 4 år cirka. Så det er en lang prosess. Det er ikke som å bestemme seg for å kjøpe en bil. Folk bruker tid på dette, sant, for det er en stor avgjørelse. Men vi jobber med prosjekter innimellom for å prøve å nå ut til grupper som ikke er godt nok representert som fosterforeldre.

Informanten forteller her at å bli fosterforeldre er en modningsprosess som kan ta flere år, uansett etnisitet. Med dette bringer informanten frem et perspektiv som tar i betraktning utviklingsprosessen hos kandidater til fosterhjemmsordningen. Med tanke på integrering av innvandrere kan det også diskuteres om de to prosessene kan gjennomføres samtidig, i stedet for utelukkende etter hverandre? Siden integreringsprosessen og tiden for å rekrutteres til å bli fosterhjem er såpass langvarig kan det være en mulighet å rekruttere potensielle minoritetsfosterhjem på et tidligere tidspunkt enn det som praktiseres i dag?

En informant forteller videre at fosterhjemmsforeldre er vanskelig å finne da de ikke representerer en «gjennomsnitt» av befolkning:

De har et, et sånt «omsorgsgen» i seg som er litt høyere enn befolkningens, sant? Det vi spør om er en stor oppgave, og det gjør at man blir veldig sånn ydmyk i møte med folk da. Vil man det her? Har man mulighet? Vet man hva det vil kreve? For det vil jo kreve ganske mye! Så det, men det er generelt det der, da ikke bare for minoriteter, ja, det er jo generelt.

«Omsorgsgen» som informanten nevner kan forstås som en «innebygd» egenskap som vi enten har, eller ikke har. Det skal, selvfølgelig, forstås som et metaforisk begrep som informanten bruker for å illustrere hvor krevende det er å være fosterforeldre. Spørsmålet som er relevant her er om vi klarer å se det «omsorgsgenet» på tvers av kulturelle grenser? Det at bare foreldre med spesielle egenskaper kan stille opp som fosterforeldre er en av de utfordringene som gjelder alle: uansett om vi snakker om majoriteter eller minoriteter så er det vanskelig å rekruttere fosterforeldre, da målgruppen for denne rekrutteringen er smal.

Når det gjelder arbeidsorganisering forteller de seks informantene om litt annerledes organisering mellom regioner, da enkelte regioner har ansatte som er øremerket til rekruttering

av minoriteter til fosterhjemsordningen, mens i andre regioner jobber «alle med alt». Vurderingen om en familie er en kandidat til å bli fosterhjem er preget av systematikk, men mye avgjøres også på grunnlag av «den tause kunnskapen» som bygges opp gjennom årene, forteller en informant. Ingen av informantene gir uttrykk for at de føler seg utrygge i sine avgjørelser. De forteller om god kollegebaseret veiledning, og vurderingssamtaler som sørger for at rekrutteringen ikke blir preget av tilfeldigheter.

Ja, fordi det handler mye om at det er ikke bare mitt ansvar alene. Det er et system som gjør at jeg må koble de andre inn. Og det er jo også mange andre samarbeidspartnere (NAV, barnevern, Politiet med flere) som vi innhenter opplysninger fra som må også si om det har noen anmerkninger. Så vi føler at vi ikke er en sånn ansvarlig for den her familien til å komme gjennom dette nåløyet. Så det er en trygghet da for meg da.

Med dette forteller informanten at rekruttering er organisert som det passer lokale Bufetater, men at det ikke er noe utfordring. Informanten er trygg på sine avgjørelser, men selve prosessen er uansett krevende.

Informantene forteller om flere prosjekter som er i gang med formål å styrke rekruttering av minoritetsfosterhjem. Slike prosjekter er rettet mot innvandrersamfunnsorganisasjoner, religiøse organisasjoner og innvandrere som enkeltinnbyggere. Enkelte prosjekter gjennomføres i form av nasjonale eller lokale rekrutteringskampanjer, mens enkelte prosjekter går på utvikling av et systematisk samarbeid mellom Bufetat og innvandrersamfunnsorganisasjoner og trossamfunn. I tillegg til prosjekter jobber flere ansatte oppsøkende og de deltar i nasjonalforsamlinger, religiøse feiringer, de besøker innvandrerbutikker og deltar i møter med innvandrere ved forskjellige anledninger.

Til tross for en imponerende innsats til å komme i kontakt med mulige minoritetskandidater til fosterhjemsomsorg, forteller informanter at det er vanskelig å nå innvandrere og at de er usikre på om de bruker gode nok metoder. Dette samsvarer med funn i Proba-rapportert om at Bufetat-ansatte mener at de mangler kunnskap om hvordan innvandrere kan nås (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 25). Innvandremiljøer melder om at nasjonale kampanjer ikke når dem (ibid.), og at de

kunne stille opp i større grad, hvis de hadde hatt mer informasjon om fosterhjem (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 26)

Ifølge flere informanter var koronarestriksjoner en ekstra utfordring for rekruttering i de siste to årene, da fleste kampanjer retter mot innvandrere er samlingsbaserte.

En informant forteller om at innvandrere etter hvert blir så godt integrert at de «blir usynlige»:

Men da litt problem at når de har bodd der en stund så blir de veldig selvstendige. Da blir de norske, sant? Og da er du selvstendig, sant? Og da er du med dine venner, dine naboer og dine kollegaer.

De godt integrerte innvandrere kan ikke bestandig nås gjennom innvandrerorganisasjoner, mener informanten, og de vanlige metodene som Bufetat bruker fungerer ikke for rekruttering av disse. Dette åpner for spørsmål om de godt integrerte innvandrere burde kontaktes i en tidligere fase i deres integrering?

Det var også påpekt at personvern også er et viktig moment å tenke på, da enkelte innvandremiljøer er så små at kontakt med dem, i forbindelse med rekruttering, i praksis kan bety brudd på taushetsplikt.

I Tildelingsbrev for 2023 gis det i oppdrag til Bufdir å styrke relevante aktiviteter for å kunne rekrutterer flere fosterhjem, og den styrkingen skal gjennomføres innen eksisterende rammer, så det er ikke å forvente at rekruttering av minoriteter til fosterhjem blir mer intenst i 2023 enn før (Barne- og familiedepartementet, 2023, p. 20). Regjerings fosterhjemsstrategi for 2021-2025 nevner mobilisering av frivillige organisasjoner og tros- og livssynsamfunn som et viktig rekrutteringstiltak (Barne- og familiedepartementet, 2021, p. 7).

5.4.2 Barnevern og rekruttering

Ingen av spørsmålene i intervjuguiden hadde barnevern i fokus, men utfordringer rundt samarbeid mellom barnevern og Bufetat har kommet opp som tema i alle intervjuene.

Informantene fremmer at barnevern jobber veldig bra, men at de trenger hjelp med omdømme og «avmystifisering». Barnevern trenger en mer positiv fremstilling av deres arbeid gjennom medier, og deres arbeid bør fremsnakkes av kommunale tjenester som er i direkte kontakt med innvandrere.

Jeg tenker at det første er at barnevernet trenger hjelp til å informere om alt det gode de gjør. Det kommer ikke fram i det hele tatt i media. Det må frem at barnevernet kan hjelpe masse.

En slik «omdømmebygging» er viktig for at barnevernet skal komme i posisjon til å hjelpe innvandrere mer effektivt, mener informantene, og for at innvandrere skal føle seg invitert til å hjelpe aktivt i fosterhjemsordningen:

Innvandrere mener at barnevernssystem virker jo bare skummelt. Så det er en avmystifisering å forklare at 90 eller 80% av alt barnevern gjøre er hjelpetiltak, sant? Og det er for å hjelpe familier, og for å gi dem trygghet, og kanskje selvtillit på at de kan være med og hjelpe.

Flere informanter mener at barnevern selv også bør være mer proaktiv når det gjelder informasjonsarbeid og omdømmebygging. De bør oppsøke voksenopplæringer og innvandrersorganisasjoner for å forklare om hvordan de kan hjelpe familier.

Så det er mye barnevernet kan skjerpe seg på å ta skyld da, og bedre kompetanse på, rett og slett. Når jeg jobbet i barneverntjenesten så dro jeg fast og var jeg fast person som gikk på voksenopplæringa hvert år og informert om barnevernet.

Informantene mener at forskning som viser at innvandrere frykter barnevern stemmer med deres opplevelser av hvordan innvandrere oppfatter barnevern, og at Bufetat og deres rekrutteringsarbeid blir påvirket negativt av det.

Frykten for barnevern er stor hos både «østeuropeere» og flyktninger;

Får de en bekymringsmelding så vet de ikke hva det er, og da tror de at nå kommer de og tar barnet mitt. Så da drar de til hjemlandet. Særlig østeuropeer så måtte bort om et til hjemlandet sitt. Det er verre med flyktningene. Så det er et stort problem, kjempestort problem som må jobbes med, og jeg tenker at det må jobbes med lokalt.

En informant forteller om en innvandrerfamilie og deres frykt for å bli vurdert av barnevern etter at de selv ble godkjent som fosterhjem:

Men tenk hvis barnevern kommer hjem til oss, og tar fra oss våre barn? Fordi at de synes at jeg ikke er en god nok omsorgsperson?

At skepsis og redsel for barnevern i stor grad stopper rekrutteringsarbeid av innvandrere til fosterhjemsordningen kommer også tydelig frem i Proba-rapporten (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 28).

Informantene fra Bufetat understreker at de ser at innvandrere har for lite kunnskap om det gode arbeidet som barnevern gjør for minoritetsfamilier, men i møtet med innvandrere kommer de ikke i riktig posisjon til å fremme det riktige bildet av det norske barnevernet.

Til tross for at frykten for barnevern bygges på feil grunnlag, er det uansett riktig å rette kritikken mot barnevern da de bør være mer proaktive med informasjonsarbeid mot innvandrere.

I sin analyse av opplevelse av barnevern hos minoritetsforeldre ved hjelp av annerkjennelsesteori og rettferdighetsteori konkluderer forskere at frykten for barnevern hos minoriteter kan forstås som en frykt for krenkelse (Marte Knag Fylkesnes et al., 2015). Der ses også på opplevelsen av fosterhjemsordningen hos minoritetsforeldre. Foreldrene opplever fosterhjemsordningen som urettferdig på grunn av at deres barn blir plassert i majoritetsfosterhjem hvor de mister kontakt med sitt språk, kultur og religion (ibid.).

Frykt for barnevern, som tidligere fremmet i oppgavens kapittel 2.3 «Barnevern og minoriteter», nevnes av alle informanter som en betydelig utfordring i rekruttering av minoritetsfosterhjem.

Bare 30% av innvandrere fra Polen har tillit til barnevern, og 39% av innvandrere som gruppe. Informantene mener at manglende informasjonsarbeid mot innvandrere er en av årsakene, og at innvandrernes kunnskap om barnevern baseres på «myter» og feilaktig informasjon.

Informantene mener at barnevern bør være mer proaktivt i sin kontakt med innvandrere (Dalen et al., 2022, p. 74).

Med tanke på forskning som viser at foreldre i lavere sosioøkonomisk klasse blir mer marginalisert i kontakt med barnevern (Fauske et al., 2018), er det aktuelt å spørre seg om minoritetsfosterforeldre opplever det samme.

Fleste informanter snakker om behovet for forsterket informasjonsarbeid rettet mot innvandrere da de mener at veldig få innvandrere kjenner til fosterhjemsordningen. Informantene foreslår at flyktninger bør få mer kunnskap om både barnevern og fosterhjemsordning:

Jeg tenker at det trenges mer bevisstgjøring rundt behovet for fosterhjem, hva fosterhjemsomsorgen er, hva som kreves. Altså man trenger ikke å, på en måte, ha det hele store bildet, men at man kan si noe om at det er forskjellige grunner til at barn ikke kan bo hjemme hos foreldrene sine for en periode, eller lengre. Og vi er veldig avhengig av at dem ser på muligheten for om de kan bidra som minoritetsfamilier.

Flere informanter forteller om behovet for å informere om at Bufetat ikke er det samme som barnevern, og flere mener at folk flest kan lite om fosterhjemsordningen.

Viktig at andre etater snaker åpent og informerer det om fosterhjemsomsorgen, fordi vi opplever en mange blander fosterhjem og barnevern.

Her beskriver informanten om behovet for å ikke blir identifisert som barnevern, da deres omdømme kan være skadelige for Bufetat sine rekrutteringsforsøk.

I enkelte intervjuer beskrives barnevernet som «de som stenger og holder kortene tett til brystet», «vanskelig å få avtale med» når det gjelder samarbeid rundt prosjekter, «en tjeneste med stort forbedringspotensial».

At redsel for barnevern ødelegger Bufetat sitt rekrutteringsarbeid er også beskrevet tidligere i en oppgave fra 2015. Denne oppgaven hadde også ansatte i Bufetat som sine informanter (Westengen, 2015, p. 2). Til tross for at 7 år kan ses som kort tid for å forandre på hvordan en organisasjon som barnevernet jobber på, er det uansett overaskende at det gamle funnet fortsatt gjelder.

5.4.3 «Smale» familier

Når et minoritetsfosterhjem blir rekruttert, er det ikke bestandig slikt at det også blir brukt. Informantene forteller at mange minoritetsfamilier reserverer seg mot å ta imot barn av andre nasjonaliteter enn deres egen. Som oftest melder familier om at de ikke føler at de er i stand til å «hjelp andre barn» som ikke matcher deres språk, religion eller nasjonalitet. En informant

forteller at dette ganske ofte oppleves hos minoritetsfosterforeldre, mens de fosterforeldrene som er etnisk norske sier i 9 av 10 tilfeller at de kan ta imot minoritetsbarn.

Familier som melder om slike begrensingen kaller informantene «en smal familie», med tanke på at veldig få barn har behov for akkurat de familiene.

En «smal familie» venter lengre enn gjennomsnittlig for å bli aktivert som fosterhjem, og informantene forteller at de oppfordrer de familiene til å se på muligheten til å bli fosterhjem også for barn som ikke passer direkte til deres primærønske. I Proba- rapporten nevnes det at innvandrere ikke ser på seg selv som en ressurs, og at de ofte mener at det er lettere for «norske» å være fosterforeldre (Proba samfunnsanalyse, 2017, p. 27).

6 Avslutning

I dette kapittelet presenteres oppsummeringen av funnene og konklusjoner om «Hvordan opplever ansatte i Bufetat rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordningen?» basert på litteraturgjennomgang og dataanalyse som er presentert i oppgaven.

I den første delen av avsluttendekapittelet presenteres funn og hvordan de kan besvare oppgavens forskningsspørsmål. På slutten av kapittelet ser vi på styrke og begrensinger med studien, og kommer med forslag til videre forskning.

6.1 Oppsummering av funn

Det første forskningsspørsmålet som oppgaven har intensjon å svare på er «*Hva definerer behovet for minoriteter i fosterhjemsordningen?*». Det er nærliggende å tenke at behovet for minoritetsfosterhjem er direkte relatert til antall minoritetsbarn som trenger et fosterhjem, men funnene viser at behovet er et resultat av samspillet mellom flere faktorer hvor lovverk bare er en av dem.

Den første faktoren som minker antallet minoritetsfosterhjem i forhold til antall barn som kunne passe til et slikt hjem, er selve loven. Krav om kontinuitet i barnets oppdragelse og krav om bevarelse av barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn er fremstilt i lovverket som et relativt krav som skal vektlegges mot «barnets beste». Gjennom lovens forarbeid kom det tydelig frem at det var ønskelig at «kontinuitetskravet» skulle nedtones, uten at det kom klart frem hvordan et slikt krav kunne kommet i konflikt med barnets beste.

Informantene selv har kommentert at de oppfatter loven som uklar, men at, basert på deres fagligkunnskap, er det klart at «alle minoritetsbarn» i utgangspunktet har et krav på et minoritetsfosterhjem. De fremmet også at det ikke er slikt at alle faglige instanser deler deres mening rundt dette, blant annet ansatte i barnevern som formidler behovet om fosterhjem.

Barnevern melder om behovet for minoritetsfosterhjem når de mener at det ikke er i konflikt med barnets beste, og når barnet og foreldrene selv ønsker et minoritetsfosterhjem. Et ønske om minoritetsfosterhjem kommer fra barn og foreldre gjennom medvirkningsprosessen.

Litteraturgjennomgang viser at medvirkning i slike prosesser er mangelfull, og at enkelte ansatte

i barnevernet ungår å spørre foreldre og barn om de ønsker et minoritetsfosterhjem da barnevernsarbeidere mener at det uansett er vanskelig å finne et slikt fosterhjem.

Her ser vi et funn som viser at manglende tilgang til minoritetsfosterhjem ikke bare er skadelig for de barna som trenger det og ikke får en slik plassering. Manglende tilgang påvirker også indirekte andre viktige prosesser som medvirkning og saksbehandling.

Informantene melder også om faglig uenighet mellom ansatte i Bufetat og barnevern ved godkjenning av foreslåtte minoritetsfosterhjem. Resultatet ved slike uenigheter er som vanlig plassering av barnet i et etnisk norsk fosterhjem da Bufetat ikke har flere minoritetsfosterhjem å tilby.

Den tredje faktoren som reduserer behov for minoritetsfosterhjem, er tilgangen til etnisk norske fosterhjem. Det er, selvfølgelig, veldig bra at barn som trenger et fosterhjem får det, fremmer informanter, men det er ikke en ideell løsning for et minoritetsbarn. Dette bekreftes også ved litteraturgjennomgangen der flere studier. Disse viser at plassering av minoritetsbarn i et majoritetsfosterhjem kan være uheldig med tanke på barnets helse og deres identitetsutvikling.

Det andre forskningsspørsmålet «*Hva kjennetegner rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordningen?*» er besvart gjennom funnene der informantene fremmer at, i utgangspunktet, finnes det ikke noe rekruteringskrav som bare gjelder for minoriteter. Det finnes heller ingen intensjon til å rekruttere minoriteter til et B-fosterforeldrelag.

Samtidig er selve rekrutteringsprosessen preget av utfordringer som bare gjelder minoriteter. Manglende tilgang til passende bolig og dårlig norsk språk er de utfordringene som er mest nevnt av informantene. Redsel for barnevern er nevnt av informantene som en stor stopper for selve påmeldingen av minoriteter til rekruttering.

Det tredje forskningsspørsmålet om «*Hvordan rekruttering kan forstås i lys av adekvate teorier*» gir et sammensatt svar. I analysen av funn i underkapittelet 5.1.3 «Hvordan ansatte i Bufetat møter minoritetsfosterforeldre» var forhold mellom minoriteter og ansatte i Bufetat analysert ved bruk av Axel Honneth sin erkjennelsesteori. Funnet viser at forholdet mellom ansatte i Bufetat og minoriteter er preget av høy grad av annerkjennelse. Det kommer frem gjennom analyse av hvordan ansatte i Bufetat bygger relasjoner til minoritetskandidater til fosterhjemsordning,

hvordan de verdsetter deres kompetanse og deres bidrag, og hvordan de står som pådrivere for deres rekruttering.

Også sett i lyset av Fraser sin rettferdighetsteori er det synlig i funnene at ansatte i Bufetat bruker affirmativt tiltak mot minoritetskandidater til fosterhjemmsordning slikt at frafall fra rekrutteringen blir lavere.

6.2 Drøfting av funn

I kapittelet 5. «Funn og analyse» var det fremvist drøfting av funnene. De viktigste drøftingene oppsummeres her igjen og er delvis utvidet.

At samfunnet sliter med rekruttering av minoriteter til fosterhjemmsordning er et gammelt funn uten at vi klarer å gjøre noe med dette. Intervjuer med informanten i denne oppgaven fremmer de samme funnene som lignende intervjuer fra 2015 (Westengen, 2015) eller fra 2017 (Proba samfunnsanalyse, 2017). Utfordringene med rekrutteringen er de samme, og løsningene også: det legges mer eller mindre vekt på kampanjer som prøver å nå innvandrere gjennom innvandrersorganisasjoner og den innsatsen skal også styrkes i 2023, men det skal brukes like store økonomiske ressurser som i 2022 (Barne- og familiedepartementet, 2023). Funnene viser også at Bufetat ansatte står på og viser høyst mulig engasjement for rekrutteringa av minoriteter, men resultatene er beskjedne. Dårlig tilgang til minoritetsfosterhjem har en uønsket selvforsterkende effekt. Det påvirker, på en skadelig måte, saksbehandling og medvirkning. Faglige uenigheter mellom Bufetat og barnevern blir forsterket, som igjen gjør at det ikke fremmes behov for minoritetsfosterhjem i den grad det burde vært gjort (forklart dypere ved presentasjon av funn). Fosterforeldre til minoritetsbarn sier at de ikke er i stand til å gi de barna den oppfølgingen de trenger, og de peker mot manglende ressurser hos barnevern (Norsk Fosterhjemmsforening, 2022). Sametinget prøver å spore opp samiske barn i fosterhjem da de mistenker at de barna ikke får den oppfølgingen de har rett på (Odland, 2022).

Alt peker på at vi trenger flere, mange flere fosterforeldre med minoritetsbakgrunn, men at vi ikke klarer å rekruttere dem. Kan svaret ligge i det at vi, egentlig, ikke har mange nok innvandrere som er kvalifisert til å bli fosterforeldre, sette gjennom de kravene vi har i dag?

Når vi ser på kravene som stilles opp til å bli kvalifisert som fosterforeldre viser det seg at et krav er den vanskeligste å oppfylle: kravet om godt nok norsk språk.

Dette kravet fremmes med begrunnelse at fosterforeldre må kunne kommunisere med barnehage, skole og andre, og at dette er en forutsetning for å kunne gjennomføre PRIDE-kurs.

Språkkravet til fosterforeldre har flere svakheter: tolkeloven sier at alle (ingen unntak som nevner fosterforeldre) har krav på tolk i møte med offentlige tjenester, hvis dette er nødvendig. Og her er det nødvendig å bruke tolk da det åpner dørene for flere minoriteter til å stille opp som fosterforeldre.

Kravet om godt nok norsk språk er også, i utgangspunktet, et urettferdig krav da vi vet at bare en tredjedel av innvandrere får tilbud om gratis norskopplæring. Den største gruppen av innvandrere (EØS) må lære norsk på egen hånd og finansiere dette med egne midler.

I tillegg utvikles norskkunnskap gjennom tid hos alle som har kontakt med språket. Å stadfeste et kvalifikasjonsnivå etter en egenskap som utvikles daglig, er lite løsningsorientert.

Det at vurdering av fosterforeldre gjøres på et bestemt tidspunkt er også en svakhet i rekrutteringsprosessen. Når det gjelder innvandrere er det, kanskje, viktigere å finne ut om hvor de går til, enn å finne ut hvor de er i dag. Innvandrerfamilier som bruker riktige integreringsstrategier, kommer til å klare seg i samfunnet. Kartlegging om hvilke integreringsstrategier de bruker kan være mer nyttig for vurderingen om de er kvalifisert som fosterforeldre. Som en informant fremmer trengs det 4 år før en som melder seg til fosterhjemsordningen blir fosterhjemsforelder. Da er det riktig å spørre seg om rekrutteringen av innvandrere til fosterhjemsordningen bør starte på et tidligere stadium av deres integrering i Norge? Er introduksjonsprogrammet den riktige arena for rekruttering av innvandrere til fosterhjemsordningen?

Til slutt kommer vi til Fraser sin rettferdighetsteori og spørsmål om fordeling: har vi politisk vilje til å satse ressurser for å tilby norskopplæring til alle innvandrere som kommet til Norge? Fosterhjemsordning kunne profitere på dette.

6.3 Styrker og begrensinger av studien

Denne oppgaven bygges på intervjuer som er gjennomført gjennom de siste 6 månedene i 2022. Det vil si like før januar 2023 da den nye barnevernsloven ble innført. Funnene i denne oppgaven blir vanskelig å gjenskape i fremtiden da den nye barnevernsloven kommer med betydelige forandringer som også berører fosterhjemsordningen. Det kan anses som fordelaktig for oppgaven, da den fanger opp en praksis som i fremtiden kommer til å bli omtalt som «den gamle praksisen». Med dette gir oppgaven et sammenligningsgrunnlag for lignede studier i fremtiden. Det at oppgaven fanger opp en «fortid» er også den største begrensning til oppgaven.

Den neste begrensingen er forfatterens arbeidsfelt, nemlig integrering av nyankomme innvandrere, da dette har satt stort preg på utforming av oppgaven. Likevel er det slik at dette kan også ses på som en styrke. Det er også slikt at forfatteren har beveget seg i et ukjent terreng, og slike utflukter er bestandig lærerike, men de bringer også med seg en fare for å oppfatte både funn og budskap fullstendig feil.

6.4 Forslag til videre forskning

Hovedkonklusjonen i denne oppgaven er at vi har grunn til å fremme hypotesen om at samfunnet kan lykkes med rekruttering av minoriteter til fosterhjemsordningen bare ved innføring av mer rettferdig fordeling av ressurser i form av gratis norskopplæring, undervisning i samfunnskunnskaps og foreldreveiledningskurs. For å bevise at denne hypotesen stemmer trenges forskning som setter søkelyset på hvordan opplæringstiltak i introduksjonsprogrammet påvirker muligheten til å bli godkjent som fosterforeldre. Gjennomførte opplæringstiltak er registrert i NIR-databasen og den databasen bør også brukes i forbindelse med eventuelle kvantitative studier om innvandreres deltakelse i fosterhjemsordning.

Det er også ønskelig med aksjonsforskning i introduksjonsprogrammet med formål om å undersøke hvordan forskjellige opplæringstiltak påvirker holdninger om barnevern og/eller kunnskap og holdninger til fosterhjemsordning hos innvandrere.

Faglig uenighet som oppstår mellom barnevern og ansatte i Bufetat i forbindelse med presentasjon og godkjenning av fosterforeldre bør også undersøkes nærmere.

Forskning bør også sette fokus på minoritetsfosterforeldre med formål om å kartlegge hvilke integreringsstrategier har de brukt gjennom sin etablering i Norge. Kjennskap om dette kunne hjelpe andre minoritetsforeldre gjennom deres integreringsløp, men dette kunne også blitt nyttig kunnskap med tanke på rekruttering av innvandrere til fosterhjemsordning.

Det er også behov for større kunnskap om hvordan godt integrerte innvandrere kan nås med rekrutterings kampanjer. Som påpekt av en informant «godt integrerte innvandrere blir usynlige», og da er det riktig å spørre seg om rekruttering av dem krever enn annen tilnærming enn den vi har i dag.

Forskning om hvordan voksne og godt integrerte «innvandrerbarn» ser på barnevern og fosterhjemsordning kunne blitt nyttig kunnskap, da disse voksne barn kunne blitt «brobyggere» mellom majoritetssamfunn og deres egne foreldre i forbindelse med rekruttering til fosterhjemsordning.

7 Referanse

- Barn, R. (2010). Care leavers and social capital: understanding and negotiating racial and ethnic identity. *Ethnic and racial studies*, 33(5), 832-850. doi:10.1080/01419870903318896
- Barn, R. (2018). Transracial adoption: white American adoptive mothers' constructions of social capital in raising their adopted children. *Ethnic and racial studies*, 41(14), 2522-2541. doi:10.1080/01419870.2017.1384556
- Barne- og familiedepartementet. (2021). *Et trygt hjem for alle Regjeringens fosterhjemstrategi 2021 (Q-1253 B)*. Retrieved from <https://www.regjeringen.no/contentassets/13621d5368d04fdb840681663ae29e40/211196-regjeringens-fosterhjemstrategi-web.pdf>
- Barne- og familiedepartementet. (2023). *TILDELINGSBREV TIL BUFDIR 2023*. Oslo Retrieved from <https://www.regjeringen.no/contentassets/e3c03f39789d433a9ade95467740b6ab/tildelingsbrev-til-bufdir-2023.pdf>
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2006). *Rutinehåndbok for kommunenes arbeid med fosterhjem*.
- Barne og likestillingsdepartement. (2007). *Oppgave- og ansvarsfordeling mellom kommuner og statlige barnevernmyndigheter – herunder om betalingsordninger i barnevernet*. (Rundskriv Q-06/2007). Retrieved from https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/rundskriv/2007/rundskriv_q_06_2007.pdf
- Barnevernsloven. (1992). *Lov om barneverntjenester (barnevernloven)*. (LOV-2021-06-18-97). Retrieved from <https://lovdata.no/lov/1992-07-17-100/§4-15>
- Berg, B., & Valenta, M. (2008). *Flukt, eksil og flyktningers sosiale integrasjon*. Oslo: Norges forskningsråd.
- Berg, R. C., Blaasvær, N., Hestevik, C. H., Muller, A. E., Munthe-Kaas, H. M., & Ormstad, S. S. (2020). *SYSTEMATISK KARTLEGGINGSOVERSIKT Barn og unges medvirkning i barnevernet (978-82-8406-116-0)*. Retrieved from <https://fhi.brage.unit.no/fhi-xmlui/handle/11250/2721156>
- Brekke, J.-P., & Fladmoe, A. (2022). *Holdninger til innvandring, integrering og mangfold i Norge Integreringsbarometeret 2022*. Retrieved from <https://www.samfunnsforskning.no/prosjekter/integreringsbarometeret/index.html>
- Brochmann, G. (2022, 21.06.2022). integrering. Retrieved from <https://snl.no/integrering>
- Bufdir. (2010). *Sammen om et godt barnevern - veileder til inngåelse av lokale samarbeidsavtaler mellom kommunalt og statlig barnevern* Oslo Retrieved from https://bibliotek.bufdir.no/BUF/101/Sammen_om_et_godt_barnevern_Veileder.pdf
- Bufdir. (2017, 04.08.2022). Barnevernstiltak til barn med innvandrerbakgrunn. Retrieved from https://www2.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barnevernstiltak_blant_barn_med_ulik_landbakgrunn/
- Bufdir. (2021). *Tjenestekatalog Fosterhjem (978-82-8286-375-9)*. Retrieved from <https://www2.bufdir.no/en/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005331>
- Bufdir. (2022a). Barn i fosterhjem. Retrieved from https://www2.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barn_og_unge_med_tiltak_fra_barnevernet/barn_i_fosterhjem/
- Bufdir. (2022b). Hvordan er det å være fosterhjem? Retrieved from <https://ny.bufdir.no/fosterhjem/>
- Clausen, S.-E., Kristofersen, L. B., & Barnevern i, N. (2008). *Barnevernsklienter i Norge 1990-2005 : en longitudinell studie*(Vol. 3/2008).

- Clifford, G., Det nye, b., & Nordlandsforskning. (2015). *Minst hjelp til dem som trenger det mest? : sluttrapport fra forsknings- og utviklingsprosjektet Det nye barnevernet*(Vol. nr. 6/2015).
- Dalen, K., Flatø, H., & Friberg, J. H. (2022). *Hverdagsintegrering En pilotundersøkelse om tillit, tilhørighet, deltakelse og diskriminering i innvandrerbefolkningen* (2022:15). Retrieved from <https://fafo.no/images/pub/2022/20818.pdf>
- Degener, C., Bergen, D., & Grietens, H. E. (2021). The ethnic identity of transracially placed foster children with an ethnic minority background: A systematic literature review. *Children & Society*, 36(2), 201-219. doi:10.1111/chso.12444
- Det kongelige Barne- og Familiedepartement. (2020). *Proposisjon om Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven*. (Prop. 133 L (2020–2021)). Retrieved from <https://www.regjeringen.no/contentassets/f325e4de00fb472f85a7a2b94124f531/no/pdfs/prp202020210133000dddpdfs.pdf>
- Det Kongelige Justis- og politidepartement. (2003). *Om lov om endring i menneskerettsloven mv. (innarbeiding av barnekonvensjonen i norsk lov)*. (Ot.prp. nr. 45 (2002-2003)). Retrieved from <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-45-2002-2003-/id172802/>
- Fauske, H., Kojan, B. H., & Storhaug, A. S. (2018). Social class and child welfare: Intertwining issues of redistribution and recognition. *Social sciences (Basel)*, 7(9), 143. doi:10.3390/SOCSCI7090143
- Fjørtoft, K. Nancy Frasers kritikk av Axel Honneths anerkjennelsesteori. *Agora*, 27(4), 61-77. doi:10.18261/ISSN1500-1571-2009-04-05
- Fontene. (2022, 14.01.2022). Dette betyr den siste EMD-dommen for barnevernet. Retrieved from <https://fontene.no/barnevern/dette-betyr-den-siste-emddommen-for-barnevernet-6.47.844975.253e433be3>
- Forskrift om fosterhjem. (2003). *Forskrift om fosterhjem*. (FOR-2003-12-18-1659). Retrieved from <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2003-12-18-1659>
- Friberg, J. H., & Midtbøen, A. H. (2017). Innvandrernes etterkommere: Teoretiske og komparative perspektiver. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 1(1), 5-14. doi:10.18261/issn.2535-2512-2017-01-01
- Fylkesnes, M. K., Iversen, A. C., Bjørknes, R., & Nygren, L. (2015). Frykten for barnevernet - En undersøkelse av etniske minoritetsforeldres oppfatninger. *Tidsskriftet Norges barnevern*, 92(2), 81-96. doi:10.18261/ISSN1891-1838-2015-02-02
- Fylkesnes, M. K., Iversen, A. C., Bjørknes, R., & Nygren, L. (2015). Frykten for barnevernet: En undersøkelse av etniske minoritetsforeldres oppfatninger. *Tidsskriftet Norges barnevern*, 92(2), 80.
- Fylkesnes, M. K., Iversen, A. C., & Nygren, L. (2018). Negotiating deficiency: Exploring ethnic minority parents' narratives about encountering child welfare services in Norway. *Child & family social work*, 23(2), 196-203. doi:10.1111/cfs.12400
- Havik, T., Moldestad, B., Jakobsen, R., Helse, U., & Barnevernets utviklingssenter på V. (2007). *Stolt av PRIDE : en evaluering av PRIDE-grunnopplæring*. Bergen: Barnevernets utviklingssenter på Vestlandet.
- Honneth, A. (1992). *Kamp om anerkjennelse* (2 ed.). Oslo: PAX FORLAG A/S.
- Hustad, B.-C., Soelberg, F., Strømsvik, C. L., & Lichtwarck, W. (2016). *HVA KJENNETEGNER GODE FOSTERFORELDRE? - Vurderinger av barnevernsansatte* (ISSN-NR: 0804-1873). Retrieved from https://www.nordlandsforskning.no/sites/default/files/files/1004_2016.pdf
- Integreringsloven. (2020). *Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid*. (LOV-2020-11-06-127). Retrieved from <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2020-11-06-127>

- Kojan, B. H. (2016). Er Nancy Frasers rettferdighetsteori nyttig for sosialt arbeid? *Fontene*(2/2016), 54-67. Retrieved from <https://fontene.no/forskning/er-nancy-frasers-rettferdighetsteori-nyttig-for-sosialt-arbeid-6.584.865528.c1f1172ddd>
- Križ, K., & Skivenes, M. (2012). Child-centric or family focused? A study of child welfare workers' perceptions of ethnic minority children in England and Norway: Child paper. *Child & family social work*, 17(4), 448-457. doi:10.1111/j.1365-2206.2011.00802.x
- Kunnskapsdepartementet. (2019). *Integrering gjennom kunnskap, Regjeringens integreringsstrategi 2019–2022*. Retrieved from <https://www.regjeringen.no/contentassets/710bc325b9fb4b85b29d0c01b6b6d8f1/regjeringens-integreringsstrategi-20192022.pdf>
- Misund, B. I. (2022). Reformert i barnevernet. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 25(1), 1-13. doi:10.18261/tfv.25.1.1
- Norges institusjon for menneskerettigheter NHRI. (2020). *Hvorfor dømmes Norge i EMD? En statusrapport om barnevernsfeltet*. Retrieved from <https://www.nhri.no/wp-content/uploads/2020/12/Rapport-hvorfor-dommes-norge-i-emd-web.pdf>
- Norsk Fosterhjemforening. (2022). *Erfaringene fra fosterhjemmene viser vei fra antagelser til kunnskap!* Oslo: Norsk fosterhjemforening.
- NOU 2020: 14. (2020). *Ny barnelov Til barnets beste* Oslo: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon, Teknisk redaksjon Retrieved from <https://www.regjeringen.no/contentassets/677d13eae68c463fa5c2cbb2f9b54e82/no/pdfs/nou202020200014000dddpdfs.pdf>
- NOU 2022: 18. (2022). *Mellom mobilitet og migrasjon Arbeidsinnvandreres integrering i norsk arbeids- og samfunnsliv*. Oslo: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon Teknisk redaksjon Retrieved from <https://www.regjeringen.no/contentassets/feeda3a5578449ae9ef3b865f0f13e29/no/pdfs/nou202220220018000dddpdfs.pdf>
- Odland, A. M. (2022, 20.06.2022). Runar fra Sametinget vil finne de samiske barna som bor i fosterhjem: – Det blir detektivarbeid. *Fontene.no*. Retrieved from <https://fontene.no/barnevern/runar-fra-sametinget-vil-finne-de-samiske-barna-som-bor-i-fosterhjem--det-blir-detektivarbeid-6.47.882552.2c8c8d12bf>
- Proba samfunnsanalyse. (2017). Barn med minoritetsbakgrunn i fosterhjem. Retrieved from https://bibliotek.buudir.no/BUF/101/Barn_med_minoritetsbakgrunn_i_fosterhjem.pdf?_gl=1*_ef7a*_ga*MTkyMTY5OTgyNi4xNTgxODgzODI2*_ga_E0HBE1SMJD*MTY3Mzg4MjQ2NS4yMC4xLjE2NzY0ODQ3MjluMC4wLjA.
- Proba samfunnsanalyse. (2019). *Hvordan måle integrering?* Retrieved from Oslo: <https://www.imdi.no/contentassets/c646a66dc8e14af2b4d3efd9ff0d434f/indikatorer-for-integrering.pdf>
- Ringdal, K. (2012). *Enhet og mangfold*. Bergen: John Grieg AS.
- Salole, L. (2013). *Krysskulturelle barn og unge : om tilhørighet, anerkjennelse, dilemmaer og ressurser*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Schmidt, J., Dubey, S., Dalton, L., Nelson, M., Lee, J., Kennedy, M. O., . . . Geenen, S. (2015). Who Am I? Who Do You Think I Am? Stability of Racial/Ethnic Self-Identification among Youth in Foster Care and Concordance with Agency Categorization. *Child Youth Serv Rev*, 56, 61-67. doi:10.1016/j.childyouth.2015.06.011
- Skilbred, D., & Havik, T. (2011). Barn og unge som bor i fosterhjem — mestring og trivsel i skolen. *Tidsskriftet Norges barnevern*, 88(3), 146-156. doi:10.18261/ISSN1891-1838-2011-03-04

- Skytte, M. (2013). *Kulturutfordringer setter barnevernets generelle utfordringer på spissen*. I Fosterhjem i slekt og nettverk: Bufetat.
- Skytte, M. (2019). *Etniske minoritetsfamilier og sosialt arbeid* (3 ed.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- SSB. (2017). *Levekår blant innvandrere i Norge 2016*. Retrieved from Oslo: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/attachment/309211>
- SSB. (2022). Innvandring. Retrieved from <https://www.ssb.no/innvandring-og-innvandrere/faktaside/innvandring>
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse : en innføring i kvalitative metoder* (5. utg. ed.). Bergen: Fagbokforl.
- Thronæs, B., & Paulsen, V. (2022). Hva erfarer veiledere til fosterforeldre som viktig for å hindre utilsiktet flytting fra fosterhjem? En kvalitativ studie om veiledning til fosterforeldre. In: NTNU.
- Tjora, A. (2011). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (2 ed.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Tolkeloven. (2021). *Lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (tolkeloven)*. (LOV-2022-06-10-39). Retrieved from <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-11-79>
- Tyrell, F. A., Marcelo, A. K., Trang, D. T., & Yates, T. M. (2019). Prospective associations between trauma, placement disruption, and ethnic-racial identity among newly emancipated foster youth. *Journal of Adolescence*, 76, 88-98. doi:<https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2019.08.010>
- Van Reken, R. E. (2021). Cross Cultural Kids. Retrieved from <http://www.crossculturalkid.org/>
- Wade, J., Sirriyeh, A., Kohli, R., & Simmonds, J. (2012). *Fostering Unaccompanied Asylum-Seeking Young People*. London: British Association for Adoption and Fostering.
- Wahle, E. (2022, 16. mars 2023). minoritet. Retrieved from <https://snl.no/minoritet>
- Westengen, T. M. (2015). *Om å lykkes med rekruttering av fosterhjem*. (Master i sosialt arbeid). Diakonhjemmet Høgskole, Oslo. Retrieved from <https://vid.brage.unit.no/vid-xmloi/bitstream/handle/11250/296562/MasterSOS2015ThereseWestengen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Vedlegg 1 – Godkjenning fra NSD

3/21/23, 4:42 PM

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

[Meldeskjema](#) / [Rekruttering av minoritetsfosterhjem](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer
679089

Vurderingstype
Automatisk @

Dato
01.03.2023

Prosjekttittel

Rekruttering av minoritetsfosterhjem

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges teknisk- naturvitenskapelige universitet / Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap (SU) / Institutt for sosialt arbeid

Prosjektansvarlig

Marianne Garvik

Student

Bogdan Tomas

Prosjektperiode

01.05.2022 - 22.03.2023

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlege grunnlaget gjelder til 22.03.2023.

[Meldeskjema](#)

Grunnlag for automatisk vurdering

Meldeskjemaet har fått en automatisk vurdering. Det vil si at vurderingen er foretatt maskinelt, basert på informasjonen som er fylt inn i meldeskjemaet. Kun behandling av personopplysninger med lav personvernulempe og risiko får automatisk vurdering. Sentrale kriterier er:

- De registrerte er over 15 år
- Behandlingen omfatter ikke særlige kategorier personopplysninger;
  - Rasemessig eller etnisk opprinnelse
  - Politisk, religiøs eller filosofisk overbevisning
  - Fagforeningsmedlemskap
  - Genetiske data
  - Biometriske data for å entydig identifisere et individ
  - Helseopplysninger
  - Seksuelle forhold eller seksuell orientering
- Behandlingen omfatter ikke opplysninger om straffedommer og lovovertridelser
- Personopplysningene skal ikke behandles utenfor EU/EØS-området, og ingen som befinner seg utenfor EU/EØS skal ha tilgang til personopplysningene
- De registrerte mottar informasjon på forhånd om behandlingen av personopplysningene.

Informasjon til de registrerte (utvalgene) om behandlingen må inneholde

- Den behandlingsansvarliges identitet og kontaktopplysninger
- Kontaktopplysninger til personvernombudet (hvis relevant)
- Formålet med behandlingen av personopplysningene
- Det vitenskapelige formålet (formålet med studien)
- Det lovlege grunnlaget for behandlingen av personopplysningene
- Hvilke personopplysninger som vil bli behandlet, og hvordan de samles inn, eller hvor de hentes fra
- Hvem som vil få tilgang til personopplysningene (kategorier mottakere)
- Hvor lenge personopplysningene vil bli behandlet

<https://meldeskjema.sikt.no/020e0bf-45ba-479b-b04c-006d9ba31cab/vurdering>

1/2

- Retten til å trekke samtykket tilbake og øvrige rettigheter

Vi anbefaler å bruke vår [mal til informasjonsskriv](#).

Informasjonssikkerhet

Du må behandle personopplysningene i tråd med retningslinjene for informasjonssikkerhet og lagringsguider ved behandlingsansvarlig institusjon. Institusjonen er ansvarlig for at vilkårene for personvernforordningen artikkel 5.1. d) riktighet, 5. 1. f) integritet og konfidensialitet, og 32 sikkerhet er oppfylt.

Vil du delta i forskningsprosjektet

«Rekruttering av minoritetsfosterhjem»

-

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å få innblikk i dine tanker knyttet til rekruttering av minoritetsfosterhjem. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Prosjektet er en masteroppgave som bruker litteraturstudie og kvalitativ forskningsmetode (intervjuundersøkelser). Målgruppe for forskningen (respondenter) er ansatte i Bufetaten som jobber med rekruttering av minoritetsfosterhjem. Gjennom semistrukturert intervju ses på hvordan ansatte i Bufetat oppfatter betydning av rekruttering av minoritetsfosterhjem, oppfatter de at de har klare føringer, ressurser og nødvendig kunnskap for gjennomføring av den?

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

NTNU er ansvarlig for prosjektet ved student Bogdan Tomas og veileder Førsteamanuensis Marianne Garvik

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

I dette prosjektet ønsker vi å komme i kontakt med personer som jobber med rekruttering av fosterhjem, hovedsakelig med de som er ansatt i Bufetat. Vi skal også vurderer behov for å utvide respondent gruppe til ansatte i private virksomhet og ideelle organisasjoner som jobber med rekruttering av foreldre til forstehjem.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du deltar i intervjuet med varighet på mellom 60 og 90 minutter. Selve intervjuet blir tatt opp som lydopptak, hvis du samtykker til dette. Lydopptaket transkriberes og deretter slettes straks etter at intervjuet er gjennomført. Alternativet til lydopptaket blir direkte nedskrivning av intervjuet. Personopplysninger som kan knytte lydopptaket til en bestemt responderte oppbevares avskilt fra selve opptaket. Disse personopplysningene makuleres etter at lydopptaket er transkribert. Intervjuet i masteroppgaven skal fremstilles på den måten at det ikke blir mulig å knytte utsagn til en bestemt person.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Vi setter stor pris for at du deltar og vi ønsker å minne om å ta hensyn til taushetsplikten overfor fosterbarn og fosterfamilier.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Tilgang til dine personopplysninger har jeg (student).

Dine kontaktopplysninger (navnet, e-post, telefonnummer, arbeidssted etc.) erstattes med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra lydopptak og transkripsjon av intervjuet. Selve lydopptaket lagres på utstyret som godkjent til dette formålet, og transkribering lagres på NTNU sin serverløsning.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er 31.10.2022. Personopplysninger som oppbevares avskilt fra lydopptaker makuleres straks etter at lydopptaket er transkribert og slettet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra NTNU har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Bogdan Tomas student ved NTNU
e-post: bogdan@ntnu.no
telefon: +47 474 51 755
- Marianne Garvik, veileder ved NTNU
e-post: marianne.garvik@ntnu.no
telefon: +47 995 90 870
- Vårt personvernombud: Thomas Helgesen
e-post: thomas.helgesen@ntnu.no
Telefon: 93079038
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen
Bogdan Tomas / Marianne Garvik
(forsker / veileder)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet [sett inn tittel], og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3 - Intervjuguide

Intervjuguide

REKRUTTERING AV MINORITETSFOSTERHJEM

Om din bakgrunn:

- Kjønn?
- Alder?
- Utdanningsbakgrunn?
- Hva jobber du med til daglig (arbeidsområde)?
- Hva motiverer deg til å stille opp i intervjuet?

Om «rekruttering av minoritetsfosterhjem»

- Hvor stort fokus har dere på «rekruttering av minoritetsfosterhjem»?
- Hvor fornøyd er du med dette?
- Har dere noe spesielle rekrutteringstiltak for rekruttering av minoritetsfosterhjem?
- Er rekruttering av minoritetsfosterhjem et «fast punkt» i noe møteagenda?
- Når hadde dere sist rekruttering av minoritetsfosterhjem som tema? (inkludert uformelle sammenhenger som lunsjpause og lig.)
- Har dere satt opp arbeidsmål som går på rekruttering av minoritetsfosterhjem? (antall kontakter, antall rekrutteringer eller lig.)

Om kriterier for valg av minoritetsfosterhjem

- Kan du fortelle litt om kriterier for valg av minoritetsfosterhjem?
- Hvor viktig er det å «matche» familien med barnets bakgrunn? Kan du utdype dette?
- Oppfyller minoritetsfosterhjemmene kriterier for å være fosterhjem til etnisk norske barn?
- Kan etnisk norske fosterfamilier erstatte minoritetsfosterhjem? Hvordan?
- Kan du velge to viktigste elementer / kriterier som må være oppfylt for at et minoritetsfosterhjem skal være godkjent?
- Kan du velge to minst viktigste elementer / kriterier som er viktige for godkjenning av minoritetsfosterhjem?
- Har du i ditt private nettverk familier som kan være gode minoritetsfosterhjem? Snakket du med dem om dette?

Om lovverk og politiske føringer (... Det skal også tas tilbørlig hensyn til at det er ønskelig med kontinuitet i barnets oppdragelse, og til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn ...)

- Hva er din mening om lovenes ordlyd? Bør den omformuleres?
- Synes du at vi har klare politiske føringer som gjelder minoritetsfosterhjem?

Om samfunnets rolle i rekruttering av minoritetsfosterhjem

- Hva kan samfunnet generelt hjelpe til med når det gjelder rekruttering av minoritetsfosterhjem?
- Hva kan de som jobber med integrering hjelpe til med?
- Hva kan minoriteter gjøre selv?
- Hva feiles? Hva gjøres bra?

Til slutt:

- Er det noe budskap du ønsker å formidle som ikke var belyst gjennom intervjuet?